

M. NURMIK

EESTI KEEL

III

A-18517

M. NURMIK

EESTI KEEL

III

Учебник эстонского языка
для V—VII классов

EESTI RIIKLIK KIRJASTUS
TALLINN 1950

EESTI KEEL

III

Yhteinen kirjasto

2

Tartu Riikliku Ülikooli
Raamatukogu
8184

ARHIIVKOGU

EESTI RIIGI KIRJASTUS

TALLINN

1.

Esimene koolipäev.

Suvi on möödas. Õpilased on jälle koolis. Tõnu ja Salme on ka koolis. Nad on rõõmsad, sest kõik vanad sõbrad on jälle koos.

„Tere, Tõnu!“ hüüab Enn.

„Tere, Salme!“ hüüab Linda. „Kuidas käsi käib?“

„Tere, tere! Näen ka sind jälle üle hulga aja! Kus Maret on?“

„Maret on ka siin. Oi, vaata Väinot, kui pruun ta on!“
Kell heliseb. Tund algab.

Uued sõnad: suvi, on möödas, sest, on koos.

Küsimused:

1. Millal algab koolitöö?	5. Kelle nägu on pruun?
2. Kes tulevad kooli?	6. Mis heliseb?
3. Kes on rõõmsad?	7. Mis algab?
4. Miks nad on rõõmsad?	

Ulesanne 1. Прочтите и запомните.

Mis sa päeval teed?

Küsimused:

Vastused:

1. Kus sa päeval oled?	— Päeval olen koolis.
2. Mis sa koolis teed?	— Koolis ma õpin: loen, kirjutan, arvutan.
3. Mis sa veel teed?	— Laulan, joonistan, võimlen.
4. Kuhu sa siis lähed?	— Siis lähen koju.
5. Mis sa kodus teed?	— Kodus süüa söön lõunat.

6. Missugused toidud on laual? — Laual on leib, supp, liha, puder ja piim.
7. Mis sa pärast lõunat teed? — Pärast lõunat jalutan.
8. Kus sa jalutad? — Ma jalutan tänaval.

Uued sõnad: päeval, toidud.

Ulesanne 2. Закройте ответы и ответьте на вопросы.

Как образуется множественное число.

Единственное число.

Множественное число.

Nimetav (именит. п.)		Omastav (родит. п.)		Nimetav (именит. п.)	
mis?	что?	mille?	чего?	mis?	что?
Masin		selle masina ratas		masina- d	
Nädal		selle nädala jooksul		nädala- d	
Lill		selle lille õis		lille- d	
Sõrm		minu sõrme ots		sõrme- d	
Korv		sinu korvi põhi (дно)		korvi- d	
Püss		selle püssi raud (дуло)		püssi- d	
Hommik		tänase hommiku ilu		hommiku- d	
Laul		laulu lõpp (конец)		laulu- d	

Harjutus 1. Образуйте при помощи -d множественное число и подчеркните окончания.

Kõrv — kõrva-**d**, lehm — . . . . ., hiir — . . . . ., laps — . . . . ., lamp — . . . . ., pink . . . . ., tikk — . . . . ., ..., nukk — . . . . .

Pea meeles:

Для образования множественного числа к форме падежа omastav (kelle? mille?) нужно прибавить -d.

Harjutus 2. Спишите и подчеркните окончания.

1. Ma raiun.	Ma laulan.	Ma tantsin.
2. Sa raiud.	Sa laulad.	Sa tantsid.
3. Ta raiub.	Ta laulab.	Ta tantsib.

Pea meeles:

Окончания настоящего времени единственного числа:

-n

-d

-b

Harjutus 3. Дopiшитe по образцу и подчеркните окончания.

1. Ma lähen.	Ma täna—	Ma tervita—	Ma hüüa—
2. Sa lähed.	Sa	Sa	Sa . . . . .
3. Ta läheb.	Ta	Ta	Ta . . . . .

2.

Meie perekond.

Me elame Tallinnas. Meie korter on suur, valge ja puhas.

Meie pere ei ole suur: isa, ema, vend, õde ja mina. Vend on minust vanem, õde aga on minust noorem.

Minu isa on töeline. Ta töötab vabrikus. Ta on lukksepp. Mu ema on õmbleja. Vend õpib ülikoolis. Ta on üliõpilane. Mina õpin keskkoolis. Minu õde on algkooli õpilane.

Minu isa on kommunist. Ta on stahaanovlane. Minu vend on kommunistlik noor. Mina olen pioneer.

Lukksepp

Küsimused.

1. Kus te elate?	8. Kes on ema?
2. Missugune on teie korter?	9. Kes on vend?
3. Kui suur on teie pere?	10. Kus ta õpib?
4. Kes on sinust vanem?	11. Kus sina õpid?
Kes noorem?	12. Kus õde õpib?
5. Kes on su isa?	13. Kes on su isa?
6. Kus ta töötab?	14. Kes on su vend?
7. Mis amet tal on?	15. Kes sa ise oled?

Uued sõnad: korter, pere, lukksepp, õmbleja, ülikoolis, üliõpilane, keskkoolis, algkoolis.

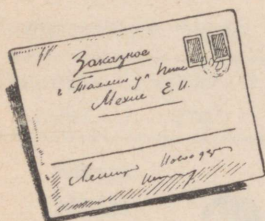
Postmark

Postkaart

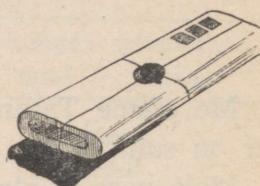
Kiri

Tähtkiri

Postpakk

Ristpael

Kirjakandja

Ploom

Pirn

En n. Kuule, Linda! Keegi koputab. Kes seal on?

Linda. Sisse! — Oi, kirjakandja! Tere! Mis te meile täna toote?

Kirjakandja. Ma toon teile kirja, postkaardi, ajalehe ja ristpaela. Siis on teile veel tähtkiri ja postipaki teade.

Linda. Oi, postpakk! Selle saadab onu Toomas. Tänan, tänan!

Lapsed lähevad sidekontorisse, võtavad paki välja ja toovad koju.

En n. Vaatame järele, mis siin pakis on.

Linda. Oi, siin pakis on õunad, ploomid ja pirnid!

Küsimused.

1. Kes koputab uksele?
2. Mis kirjakandja toob?
3. Kes saadab paki?
4. Mis on pakis?

Harjutus 1. Спишите и подчеркните окончания.

1. Me laulame.	Me mängime.	Me tantsime.
2. Te laulate.	Te mängite.	Te tantsite.
3. Nad laulavad.	Nad mängivad.	Nad tantsivad.

Pea meeles:

Окончания настоящего времени множественного числа:

-me   -te   -vad

Harjutus 2. Допишите и подчеркните окончания.

Hallo, kes kõneleb? Kas sina ole—, Enn? Jah, isa, mina kõnele—. Mida sa tee—? Ma kuula— raadiot ja loe—. Ma lähe— kinno. Ma võta— taskust taskuräti. Ma nuuska— nina. Me ole— õega aias. Koolis te õpi— ja loe—, nad kirjuta— ja laula—.

Harjutus 3. Образуйте при помощи -d множественное число.

Nokk. Lind avab noka.
Mets. Päike tõuseb metsa tagant.
Kits. Isa ostab kitse.
Kuub. Kuue tasku on katki.
Müts. Väino paneb mütsi pähe.
Kõht. Poiss sööb kõhu täis.
Kelk. Näärivana toob Reinule kelgu.

Näidis: Nokk — noka-d.

Ulesanne. Прочтите, переведите и запомните.

Jaatav lause (Утвердительное предложение).

Ma naeran.	Me naerame.
Sa naerad.	Te naerate.
Ta naerab.	Nad naeravad.

Eitav lause (Отрицательное предложение).

Ma ei naera.

Me ei naera.

Sa ei naera.

Te ei naera.

Ta ei naera.

Nad ei naera.

Käskiv kõneviis (Повелительное наклонение).

Naeral (смейся)

Ära naeral (не смейся)

Naergel (смейтесь)

Ärge naerge! (не смейтесь)

Harjutus 4. Проспрягайте по данному образцу:

Ma kardan. Ma nutan. Ma võtan.

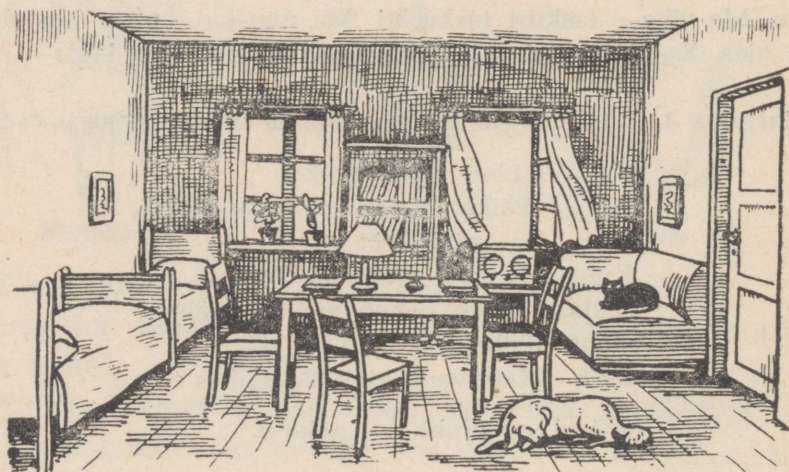
Ulesanne. Hääldage õigesti (произнесите правильно).

ä: Väino, ma näen, lähen, küsin: „Kuidas käsi käib?“

õ: Tõnu, sõrm, õmbleja. Vend õpib õigusteadust.

3.

Ennu ja Linda tuba.

Ennul ja Lindal on suur ilus tuba. Sel toal on uks ja kaks akent.

Kas uks on avatud? Ei, uks ei ole avatud; ta on suletud. Uks aken on avatud, teine suletud.

See tuba ei ole tühi. Siin toas on palju asju. Keset tuba on laud ja laua ümber kolm tooli. Laual on lamp, kaks raamatut ja tindipott. Tindipotis on tint.

Akna all on väike laud. Laual on raadio.

Seina ääres on kapp. Ta seisab kahe akna vahel. Kapis on raamatud. See on raamatukapp.

Toas on veel kaks voodit ja sohva. Ühe voodi kohal seinal ripub pilt ja sohva kohal seinal ripub teine pilt.

Kas lapsed on toas? Ei, lapsed ei ole toas. Aga kes on toas? Koer Muri ja kass Kiki on toas. Kus nad on? Muri on põrandal ja Kiki on sohval.

Kelle koer on Muri? Muri on Ennu koer. Kelle kass on Kiki? Kiki on Linda kass.

Uued sõnad: keset (tuba), raadio.

Küsimused.

1. Missugune tuba on Ennul ja Lindal?
2. Mitu ust ja akent on nende toal?
3. Mis on keset tuba? Mitu tooli on laua ümber?
4. Mis on laual?
5. Kus on teine laud? Mis on teisel laual?
6. Mis on seina ääres? Mis on kapis?
7. Mitu voodit on toas? Mitu sohvat?
8. Mis ripub ühe voodi kohal seinal?
9. Kus ripub teine pilt?
10. Kas lapsed on toas? Kes on toas?
11. Kus on koer? Kus on kass?

Villu unenägu.

Villu näeb öösel unes, et laual on suur kausitäis putru, kuid lusikat ei ole.

Teinekord võtab ta lusika voodisse kaasa, kuid putru ta enam unes ei näe!

Uued sõnad: unenägu, unes, kausitäis, teinekord, võtab kaasa.

Küsimused.

1. Mis Villu näeb unes?
2. Mida tal ei ole?
3. Mis ta teinekord voodisse kaasa võtab?
4. Mida ta enam unes ei näe?

Kohakäänded (падежи места).

Alaleütlev -le	Alalütlev -l	Alaltütlev -lt
kuhu? millele?	kus? millel?	kust? millelt?
aknale	aknal	aknalt
raamatule	raamatul	raamatult
toolile	toolil	toolilt
vedurile	veduril	vedurilt
põrandale	põrandal	põrandalt

Harjutus 1. Допишите и подчеркните окончания падежей.

Pane pliiats (millele?) raamatu—! Pane vihik (millele?) akna—!
 Pane paber (kuhu) tooli—! Koputa ukse—! Pane pink põranda—!
 Sõida (kuhu?) mere—. Nuga on (kus?) akna—. Vihik on (kus?)
 raamatu—. Madrus sõidab (kus?) mere—. Kaart ripub (kus?) sei-
 na—. Võta vihik (kust?) raamatu—! Võta pink (kust?) põranda—,
 õun laua—! Lind lendab (kust?) oksa—. Kass hüppab (kust?)
 voodi—. Pilt kukub (kust?) seinna—.

Падеж osastav (keda? mida?)

(Ei ole) keda? mida? — (нет) кого? чего?

Глагол с отрицанием требует падежа osastav (keda? mida?).

Mul on (mis?) lusikas. — Sul ei ole (mida?) lusikat.

Laual on (mis?) puder. — Mul ei ole (mida?) putru.

Ulesanne: Прочтите и запомните.

Siin on sõdur.

Siin on tänav.

Mul on orav.

Sul on vanker.

Sul on ratas.

Siin on põrand.

Seal ei ole sõdurit.

Seal ei ole tänavat.

Sul ei ole oravat.

Tal ei ole vankrit.

Tal ei ole ratast.

Seal ei ole põrandat.

Harjutus 2. Спишите и подчеркните слова в падеже keda? mida?

Mu laual on puder, aga (mida?) lusikat ei ole. Nüüd on mul lusikas, aga (mida?) putru ei ole. Toas ei ole ühtegi (mida?) lauda ega tooli. Ma ei näe siin (mida?) sulge ega tinti.

Harjutus 3. Допишите.

Ma taha— süüa. Vanaema taha— magada. Sina taha— uisutada. Salme taha— minna kinno. Me taha— jalutada. Juku ja Miku taha— joonistada. Te taha— töötada. Mis sa taha— teha? Ma taha— õppida. Lapsed taha— aias mängida.

4.

Kleit

Särk

Vest

Kamm

Peegel

Kaelaside

Lapsed tõusevad üles.

Hommik. Kell on seitse. Lapsed magavad. Ema hüüab: „Lapsed, tõuske üles!“ Enn ärkab. Linda ja Rein ärkavad ka. Nad tõusevad üles.

Mis Enn teeb? Enn peseb ennast. Linda riietub. Siis riietub ka Enn. Ta paneb särgi selga ja püksid jalga ning seob peegli ees kaelasideme ette. Siis paneb ka vesti ja kuue selga.

Linda paneb kleidi selga. Siis ta läheb peegli juurde, võtab kammi ja kammib peegli ees juukseid.

Nüüd on lapsed riides. Nad istuvad lauda. Nad einestavad. Nad söövad võileiba munaga ja joovad kohvi piimaga. Mida nad kohvi sisse panevad? Nad panevad suhkrut, siis kohv on magus. Ilma suhkruta on kohv mõru.

Rein joob piima. Emal on piimatass käes, ta annab väike-sele Reinule piima.

Enn ja Linda tõusevad söögilauast, võtavad oma raamatud ja lähevad kooli.

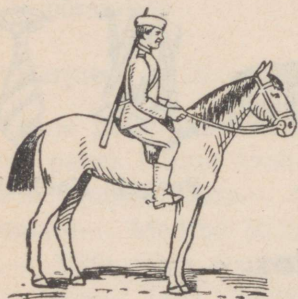
Enn läheb ka kooli. Ta on õpetaja. Rein läheb lasteaeda.

Uued sõnad: kleit, särk, vest, kamm, peegel, kaelaside, kammima, ärkama, üles tõusma, riietuma, mõru, lasteaed.

Küsimused:

1. Mis Enn endale jalga paneb?
2. Mis ta endale selga paneb?
3. Mis Linda endale selga paneb?
4. Mis Linda peegli ees teeb?
5. Kes peseb Reini käed ja näo puhtaks?
6. Mis lapsed söövad?
7. Mis nad joovad?

Vestlus.

Ratsanik

Varvas — varbad

Kes istub hobuse seljas?

See on ratsanik.

Mitu pead on hobusel?

Mitu pead on hobusel ja ratsanikul

kokku? Mitu jalga on hobusel ja ratsanikul kokku? Mitu varvast on ühel jalal? Mitu varvast on kahel jalal kokku?

Mõistatus.

Mis see on: kaks pead, kaks kätt, kuus jalga, kümme varvast?

Pea meeles:

После всех чисел (кроме числа один) и после слова «mitu» ставится падеж osastav (keda? mida?).

Üks (mis?) pea, käsi, jalg, varvas.

Kaks, kolm, kümme (mida?) pead, kätt, jalga, varvast.

Ulesanne. Произнесите правильно.

ö: Ma süön lõunat. Tõoline tõõtab hilja õõsel.

ü: Püss, kümme, õulikool, püksid ja sårk, tahan süüa.

Harjutus 1. Дополните по образцу.

Mis ma teen? Ma magan. Ma årkan. Ma tõusen, pesen ennast ja riietun. Ma süön ja joon. Ma võtan oma raamatud ja lähen kooli.

Mis me teeme? Me magame . . . . .

Mis te teete? Te magate . . . . .

Mis nad teevad? Nad magavad . . . . .

Harjutus 2. Спишите и подчеркните слова в падеже keda? mida?

Kolhoosil on kolm seppa. Too mulle kauplusest kaks vihikut ja viis sulge. Pane lauale kolm klaasi ja kaks taldrikut. Hobusel ja ratsanikul on kokku kaks pead, kaks kätt, kuus jalga ja kümme varvast.

Harjutus 3. Дополните по образцу.

Jaatav lause. Eitav lause. Jaatav käskkõne. Eitav käskkõne.

Ma laulan ma ei laula laula! åra laulal

Ma kirjutan . . . . .

Ma koputan . . . . .

Ma võimlen . . . . .

Ma õpin . . . . .

Ma istun . . . . .

Harjutus 4. Переведите на эстонский язык.

Мы живём в Таллинне. Наша квартира большая, светлая и чистая. Мой отец рабочий. Он работает на фабрике. Он слесарь. Мой брат служит в конторе. Он старше меня, а сестра моложе меня. Мой отец коммунист. Он стахановец. Мой брат комсомолец. Я пионер.

Harjutus 5. Решите.

1. Šural on kaks korda rohkem raha kui Mišal. Mišal on kolm rubla rohkem kui Sašal. Sašal on kaks rubla. Kui palju raha on neil ühtekokku?

Vastus: . . . . . rubla.

2. Klassis on kaksteist tüdrukut. Kaks kolmandikku ($\frac{2}{3}$) klassist on poisid. Kui palju õpilasi on klassis ühtekokku?

Vastus: . . . . . õpilast.

3. Koolis on kaheksakümmend viis poissi ja kuuskümmend kaks tüdrukut. Kui palju on poisse rohkem kui tüdrukuid?

Vastus: . . . . . õpilast.

5.

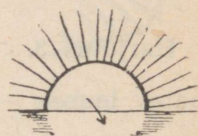
Kuldne õhtupäike.

Kuldne õhtupäike,
ilus oled sa,
kui sa viimse läike
saadad üle maa!

Rõõmsaks teed mu meele,
kui sind näen ma.
Laulma paned keele
õhtuehaga.

Küsimused.

1. Millal läheb päike looja?
2. Mis on kuldne?
3. Missugune on õhtupäike?
4. Mis õhtupäike saadab üle maa?
5. Mis teeb su meele rõõmsaks?

Päike läheb looja.

Õhtul kodus.

Õhtu. Päike läheb looja. Kõik pere on kodus. Isa ja ema on kodus. Vanaisa ja vanaema on kodus. Enn, Linda ja Rein on ka kodus.

Linda istub laua ääres. Tal on pliats käes. Ta joonistab. Mis Enn teeb? Kas ta õpib? Ei, Enn ei õpi. Ta teeb lennukit. Isa seisab telefoni juures. Ta kõneleb telefoniga.

Ema on ka siin. Ta istub sohval. Tal on raamat käes. Ta loeb. Vanaisa istub laua ääres. Ta loeb ajalehte. Vanaema ei ole siin. Ta on oma toas.

Aga kus on Rein? Ka teda pole siin. Ta on voodis. Ta magab.

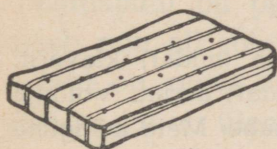
Kes veel on toas? Koer Muri ja kass Kiki on ka toas. Kus on koer? Koer on laua all. Ta magab. Aga kass ei maga. Ta mängib palliga.

Uued sõnad: kuldne, viimne läige, saatma, meel (on rõõmus), eha, looja minema, telefoniga (kõnelema), palliga (mängima).

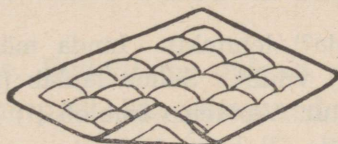
Küsimused:

1. Millal läheb päike looja?
2. Kes on kodus?
3. Kus Linda istub?
4. Mis tal käes on?
5. Mis ta teeb?
6. Mis Enn teeb?
7. Kus isa seisab?
8. Mis ta teeb?
9. Kus ema istub?
10. Mis tal käes on?
11. Mis ta teeb?
12. Mis vanaisa teeb?
13. Kus on vanaema?
14. Kus on Rein?
15. Mis ta teeb?
16. Kes veel on toas?
17. Kus on koer?
18. Mis ta teeb?
19. Mis kass teeb?

Linda korraldab voodit.

Madrats

Tekk

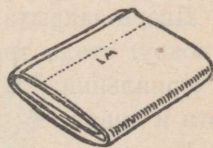
Padi

Siin on voodi. See on madrats, tekk, padi ja voodilina. Linda võtab madratsi. Ta paneb madratsi voodile. See on voodilina. Linda paneb voodilina madratsile.

Nüüd võtab Linda teise lina ja paneb voodile, siis võtab teki ja paneb linale.

Mis see on? See on padi. Linda paneb padja voodile.

Nüüd on voodi korras. Linda läheb magama.

Voodilina

Küsimused:

1. Mis Linda võtab?
2. Kuhu ta madratsi paneb?
3. Kuhu ta voodilina paneb?
4. Kuhu ta teise lina paneb?
5. Mis Linda siis võtab?
6. Kuhu ta teki paneb?
7. Mis ta siis võtab?
8. Kuhu ta padja paneb?
9. Mis Linda nüüd teeb?

Harjutus 1. Спишите стихотворение и выучите наизусть.

Harjutus 2. Допишите.

Köögil ei ole põrand—. Toas ei ole voodi—. Postil (на посту) on kaks sõdur—. Kas sa ei taha endale orav—? Tal ei ole ratas—. Sul ei ole vihik—. Ma ei näe siin ühtegi tänav—. Kass ei söö kartul— ega porgand—. Ma ei taha madrats—.

Harjutus 3. Допишите.

Lapsed maga—. Enn ja Linda ärka—. Nad tõuse— üles. Me istu— lauda. Kas te einesta—? Me söö— ja joo—. Mida te kohvi sisse pane—? Me pane— suhkrut. Enn ja Linda tõuse— söögi-lauast, võta— oma raamatud ja lähe— kooli.

Harjutus 4. Спишите и подчеркните слова в падеже osastav (keda? mida?).

Väino teeb (mida?) lennukit. Linda mängib (mida?) klaverit. Enn mängib (mida?) viiulit. Salme laulab (mida?) aariat. Volodja loeb (mida?) raamatut. Vanaema õmbleb (?) kuube. Meie mängime (?) palli, teie mängite (?) kassi ja hiirt.

Pea meeles:

Длительное, неоконченное действие (mängin, laulan) требует падежа osastav (keda? mida?).

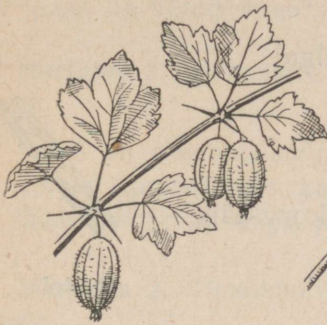

Harjutus 5. Переведите на эстонский язык.

Дверь закрыта, а окно открыто. Посреди (keset) комнаты стол и вокруг стола три стула. На столе лампа, три книги, две тетради и чернильница. В чернильнице чернила. В комнате еще две кровати и диван.

Кто-то стучит. Кто там? Войдите! О, это почтальон! Вот вам письмо, карточка и газета.

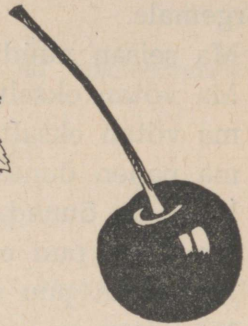
Meie aed.

Karusmarjad

Sõstrad

Kirss

Meie aias kasvavad viljapuud. Ühel puul on õunad; see on õunapuu. Teisel on pirnid, see on pirnipuu. Kolmandal on ploomid; see on ploomipuu.

Aias on ka mõni kirsipuu. Suvel olid nad kõik marju täis. Nüüd aga on sügis ja kirsipuud on tühjad. Ka vaarika-, sõstra- ja karusmarja-põõsad on tühjad. Maasikas on suvine mari. Sellepärast pole maasikapeenral enam ühtegi marja.

Õunapuul on palju õunu. Õunad on küpsed. Mõni õun lamab puu all rohus.

Mul on redel käes. Redelil on pulgad. See on alumine pulk ja see on ülemine pulk. Ma võtan redeli ja panen selle õunapuu najale.

Maasikas

Vaarmarjad

Nüüd seisab redel õunapuu najal.

Ma astun alumisele pulgale, ma astun teisele pulgale, ma astun kolmandale pulgale, ma tõusen ikka kõrgemale ja kõrgemale.

Ma seisan nüüd ülemisel redelipulgalt.

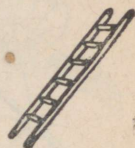
Ma võtan oksalt ühe õuna,
ma võtan oksalt teise õuna,
ma panen õunad korvi.

Nüüd on õunad korvis. Varsti on korv täis.

Ma tulen puu otsast alla.

Ma seisan puu all.

Ma võtan puu alt õuna ja süüa ära.

Redel

Uued sõnad: maasikad, vaarikad, karusmarjad, sõstrad, kirss, redel, põõsas, viljapuud, suvine, peenar, küps, pulk, alumine, ülemine, (puu) najal, kõrgemale.

Vanamees ja õunapuu.

Vanamees istutab õunapuud.

Teised ütlevad talle: „Milleks sulle need õunapuud? See võtab aega, enne kui nad hakkavad vilja kandma. Sina nende õunu küll süüa ei saa.“

Vanamees vastab: „Kui mina ei söö, söövad teised ja mälestavad tänuga mind, vanameest.“

Uued sõnad: vanamees, istutama, milleks, vilja kandma, tänuga, mäletama.

Küsimused:

1. Missugused viljapuud kasvavad aias?
2. Mis kasvavad õunapuul? pirnipuul? kirsipuul? ploomipuul?
3. Missugused marjapõõsad kasvavad aias?
4. Millist värvi on sõstrad?
5. Kas leiad marjapõõsast veel sügisel marju?
6. Millal on marjade aeg?
7. Mis sul käes on?
8. Mille najale sa redeli paned?
9. Kus seisab redel?
10. Millele sa astud?

11. Mis sa õunapuult võtad?	15. Mis teeb vana aednik?
12. Kuhu sa õunad paned?	16. Mis teised talle ütlevad?
13. Kus on õunad?	17. Mis vanamees vastab?
14. Kust sa võtad õuna?	

Harjutus 1. Напишите слова в скобках во множественном числе.

Laual on (raamat, sulg, vihik, sullepea, lamp).

Seinal ripuvad (pilt, kaart, kalender).

Õues mängivad (laps, poiss, tüdruk, õpilane).

Harjutus 2. Припишите к словам в скобках правильные окончания.

Kellele?

Ma andsin raamatu (isa, ema, vend, õde, õpetaja, pioneer, poeg, onu, sõdur, ohvitser).

Kellelt?

Ma sain kirja (isa, ema, vend, õde, poeg, onu, lendur, ohvitser, sõdur, õpetaja, pioneer, tüdruk).

Законченное и незаконченное действие.

Когда глаголы «söön», «joon», «loen», «pesen» выражают незаконченное действие (несовершенный вид), то они требуют падежа osastav (keda? mida?).

Söön (mida?) **leiba**; joon (mida?) **teed**; loen (mida?) **raamatut**; pesen (mida?) **nägu**.

Когда дополнительные слова **ära, läbi, puhtaks** и т. д. заканчивают действие тех же самых глаголов, то они требуют падежа omastav (kelle? mille?).

Söön (mille?) **leiva** ära; joon (mille?) **tee** ära; loen (mille?) **raamatu** läbi; pesen (mille?) **näo** puhtaks.

Harjutus 3. Допишите и подчеркните окончания падежей osastav и omastav.

Ma söön võileiva ära. Sa jood oma tee ära. Mul pole paber— ega pliiats—. Mitu sõdur— ja mitu kahur—? Kaks loosung— ja kolm plakat—. Pole lennuk— ega propeller—. Kolm tüdruk—. Sepal on viis vasar—. Kaks vihik—, seitse raamat—. Pioneer puhub (mida?) pasun—. Köögis pole riul—. Pall veereb mööda põrand—. Ta loeb raamatu läbi. Ma pühin tahvli puhtaks.

Harjutus 4. Напишите дни недели в надлежащем порядке.

Laupäev, kolmapäev, esmaspäev, reede, pühapäev, neljapäev, teisipäev.

7.

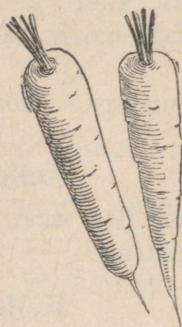
Meie köögivilja-aed.

Kartul

Kapsas

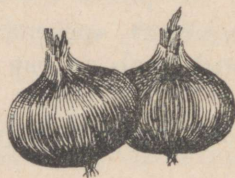
Porgand

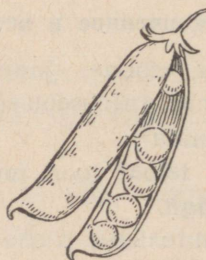
Salat

Päevalill

Sibul

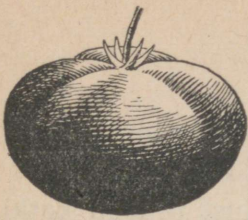
Hernes

Uba

See on meie köögivilja-aed. Siin kasvab kartul, kapsas ja kaalikas. Seal kasvab porgand ja peet, seal kurk, tomat, salat ja sibul. Kartul, kaalikas, porgand, redis ja peet on maa sees, päevalill aga kasvab pika varre otsas. Ka herved ja oad kasvavad varre otsas.

Me töötame köögivilja-aias. Kevadel kaevame peenrad üles. Me paneme kartulid maha, istutame kapsa- ja kaalika-taimed peenrale ning külvame peedid, porgandid, oad ja herved maha.

Tomat

Kurk

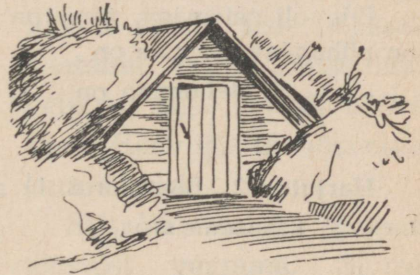

Peet

Suvel me kastame taimi ning kitkume peenrad umbrohust puhtaks. Sügisel kaevame kartulid ja porgandid mullast üles, tõmbame peedid ja kaalikad maa seest välja ning paneme keldrisse.

Köögivil

Kelder

Vestlus.

Mis kasvab teie köögivilja-aias? Mis kasvavad pika varre otsas? Mida te kevadel köögiviljaaias teete?

Uued sõnad: kapsas, kaalikas, päevalill, peet, porgand, sibul, tomat, kurk, hernes, uba, salat, köögivil, köögivilja-aid, redis, vars, taimed, külvama, kastma, kitkuma, umbrohi, kelder, sünnipäev, kinkima.

Ilus tass.

Linda hüüab ukse vahelt:

„Isa, sinu sünnipäevaks kingin sulle ilusa tassi!“

Isa: „Täna väga! Aga mul ongi juba ilus tass!“

Linda: „Ei, isa, selle . . . selle tegin just praegu katki.“

Küsimused:

1. Mis Linda lubab isale ta sünnipäevaks osta?
2. Kus on isa ilus tass?
3. Kes tegi isa ilusa tassi katki?

Harjutus 1. Дополните.

Eile oli teisipäev, täna on . . . . ., homme on . . . . . Täna on pühapäev, homme on . . . . ., eile oli . . . . ., üleeile oli . . . . ., ülehomme on . . . . .

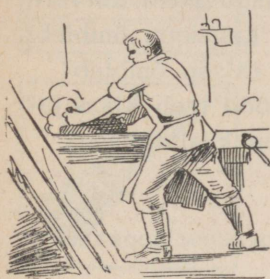
Harjutus 2. Выпишите 1) названия плодов; 2) названия овощей; 3) названия ягод.

Õun, kartul, pirn, ploom, peet, pähkel, tomat, sidrun, hernes, uba, kurk, arbuus, porgand, melon, sibul, kirss, salat, aprikoos, maasikas, sõstar, karusmari, vaarikas, apelsin.

Harjutus 3. Просклоняйте по образцу.

Nimetav	Omastav	Osastav	Mitmuse nimetav
mis?	võtan mille?	ei ole mida?	mis?
ilus tass	ilusa tassi	ilusat tassi	ilusad tassid
magus õun	.....	.....	.....
suur pilt	.....	.....	.....
pikk pink	.....	.....	.....

Töökoda.

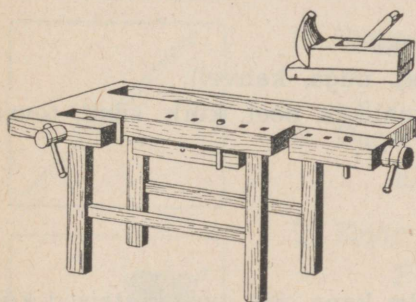
Tisler

Kingsepp

Rätsep

Höövel ja höövelpink

Me läksime õpetajaga mööbli-artelli tisleritöökoda vaatama. Tisler töötas hõövelpingi ees. Tal oli hõövel käes. Hõövliga ta hõöveldas laua siledaks.

Siis läksime ka pagari-tööstust vaatama. Suures kastis oli taigen. Üks pagar sõtkus taignat. Taigen läks hästi sitkeks.

Pagar küpsetab taignast saia.

Meie kõrval asub artell „Jalats“. See on kingseppade artell. Kingsepp teeb kingi ja saapaid ja parandab vanu. Rätsep aga õmbleb riideid.

Ehitustrustis töötavad klaasijad, kes akendele ja klaasustele panevad klaasid ette.

Kingsepp on käsitöoline. Rätsep, tisler, pagar ja klaasija on ka käsitöölised.

Uued sõnad: pagar, kast, taigen, sõtkuma, sitke, küpsetama, klaasija, kingsepp, king, saabas, rätsep, käsitöoline.

Küsimused:

1. Kelle töökoda te läksite vaatama?
2. Mis oli tisliril käes?
3. Mis ta tegi?
4. Kelle juures te veel käisite?
5. Mis tegi pagar?
6. Mis pagar taignast küpsetab?
7. Mis asub meie kõrval?
8. Mida kingsepp õmbleb?
9. Mida rätsep õmbleb?
10. Mis tööd teeb klaasiija?
11. Kes on käsitöölised?

Harjutus 1. Напишите дни недели в надлежащем порядке.

Laupäev, kolmapäev, esmaspäev, reede, pühapäev, neljapäev, teisipäev.

Harjutus 2. Напишите слова в скобках во множественном числе.

Toas on (kapp, voodi, tool, pink).

Puhvetis on (taldrik, klaas, tass, nuga, kahvel).

Keldris on (kapsas, porgand, kaalikas, peet, kurk, sibul, tomat, kartul).

Harjutus 3. Решите задачи.

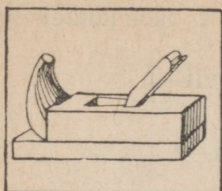
1. Veeral oli üheksa kana. Kolm kana olid mustad, teised kõik valged. Mitu valget kana oli Veeral?

2. Taldrikul oli viis õuna. Poiss sõi ühe õuna ära. Mitu õuna jäi taldrikule.

Harjutus 4. Переведите на эстонский язык.

В нашем саду растут: яблони, грушевые и сливовые деревья и одно вишнёвое дерево. В саду растут ягодные кусты: крыжовник, смородина, малина. На грядке растёт клубника. В корзине яблоки. Я возьму из корзины яблоко и съем.

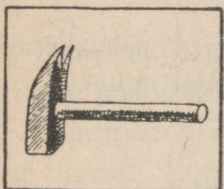
Käsitöölised.

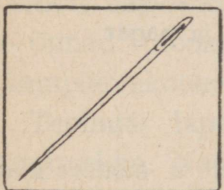
Koor: Käsitöölised oleme,
tööd me hästi oskame!

1. Tisler: Hööveldan, hööveldan,
siledaks siis laua saan.

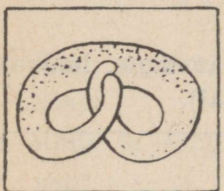
2. Maaler: Pintsliga värvin ma
mustaks, valgeks, kirjuks ka.

3. Sepp: Rauda ma oskan ka
vasaraga taguda.

4. Rätsep: Nõelaga õmblen ma
riideid suure hoolega.

5. Kingsepp: Saapaid ma oskan ka
osavasti õmmelda.

6. Pagar: Taignat ma oskan ka
hästi sitkeks sõtkuda.

7. Koor: Käsitöölised oleme,
Pärast tööd me puhkame.
Rahulikult uinume,
kui on tehtud meie töö.

Pagar

Uued sõnad: maaler, raud, riided, maalima, taguma, (on)
tehtud, osavasti, rahulikult.

Harjutus 1. Напишите ответы. Ответ пишите с окончанием **-ga**.

1. Millega tistler hõoveldab? (hõövel — hõövli—).
2. Millega sepp taob? (vasar — vasara—).
3. Millega maaler värvib? (pintsel — pintsl—).
4. Millega rätsep õmbleb? (nõel — nõela—).
5. Millega pagar taigat sõtkub? (käed — käte—).
6. Millega mees raiub? (kirves — kirve—).
7. Millega õpilane kirjutab? (sulg — sule—).

Näidis: Sepp taob vasaraga.

Pea meeles:

-ga- падеж (творительный) образуется прибавлением окончания **-ga** к слову в падеже *kelle? mille?*

Harjutus 2. Выпишите из песни „Käsitöölised“:

mis laulab tistler, maaler, sepp, rätsep, kingsepp ja pagar.

Окончание творительного падежа подчеркните.

Harjutus 3. Спишите и подчеркните слова в падеже *keda? mida?*

Väino teeb (*mida?*) lennukit. Linda mängib (*mida?*) klaverit. Enn mängib (*mida?*) viiulit. Salme laulab (*mida?*) aariat. Volodja loeb (*mida?*) raamatut. Vanaema õmbleb (?) kuube. Meie mängime (?) palli, teie mängite (?) kassi ja hiirt.

Pea meeles:

Длительное, неоконченное действие (*mängin, laulan*) требует падежа *osastav (keda? mida?)*.

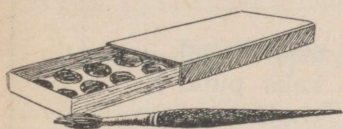

Ulesanne. Hääldage õieti.

ä: Pähkel, käsitööline, rätsep, pärast, pühapäev.

õ: Õhtupäike, rõõmus, õmblema. Ma tõusen. Õmblusnõel.
Taigat sõtkuma.

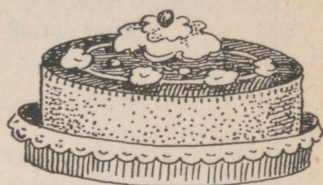
Linda sünnipäev.

Värvikast

Kringel

Kook

Täna on Linda sünnipäev. Linda saab täna kahteistkümne aastaseks. Ta kutsub kõik oma sõbrad sünnipäevale.

Sünnipäevalaps saab palju kinke: isalt uued uisud, emalt uue kleidi, Ennult raamatu, Salmelt ilusa tassi, Hiljalt ja Väinolt värvikasti, onu Toomalt postpaki. Pakis on puuviljad — õunad, ploomid ja pirnid. Vanaema ja vanaisa poolt on sünnipäevakook ja kringel. Linda on väga õnnelik.

Teelauas lapsed joovad teed ning söövad saia, kooke ja kompvekke. Nad söövad veel õunu, ploome ja pirne. Pärast teejoomist nad laulavad, mängivad ja tantsivad.

Uued sõnad: kutsuma, sünnipäevalaps, kink, värvikast, kringel, telaud, tee.

Küsimused:

1. Kui vanaks Linda täna saab?
2. Keda ta sünnipäevale kutsub?
3. Mis sünnipäevalaps saab?
4. Mis isa kingib?
5. Mis ema kingib?
6. Mis Salme kingib?
7. Kes kingivad kringli ja sünnipäevakoogi?
8. Mis lapsed teelauas söövad?
9. Mis lapsed teevad pärast teejoomist?

Ulesanne: Сравните слова.

Когда в конце падежа osastav **-d** и когда **-t**.

Nimetav kes? mis?	Osastav keda? mida?
maa puu kuu töö öö pea või	seda maad kaks puud kolm kuud palju tööd kaks ööd mitu pead palju võid
orav vanker ratas	kaks oravat kolm vankrit neli ratast

Pea meeles:

Односложные слова, оканчивающиеся на долгие гласные (aa, uu, öö) или двугласные звуки (õi, ea), имеют в падеже osastav? окончание **d** (maad, võid).

Harjutus 1.

 Напишите вместо чёрточки **d** или **t**.

Uks öö; kaks öö—. Uks vedur; kaks veduri—. Uks number; kaks numbri—. See töö; palju töö—. Uks pähkel; kaks pähkli—. Tal on hea pea; seda hea— pea. Kaks laagri—. Kolm tahvli—. See hea või; seda hea— või—. Uks liblikas; tuhat liblika—.

Harjutus 2. Слова в скобках ставьте в падеже -ga (omastav + -ga).

Tisler hõoveldab (hõövel). Maaler maalib (pintsel). Sepp taob (vasar). Rätsep õmbleb (nõel). Tüdruk mängib (nukk). Mees raiub (kirves). Õpilane kirjutab (sulg). Poiss sööb (lusikas). Isa sõidab (hobune).

Näidis: Tisler hõoveldab hõövliga.

Harjutus 3. Решите задачи.

1. Linda on Salmest kolm päeva noorem. Salme sünnipäev on näripäeval. Millal on Linda sünnipäev?
2. Väino sünnipäev on üks kord iga nelja aasta tagant. Mis kuul ja mis päeval ta on sündinud?

Harjutus 4. Переведите на эстонский язык.

В огороде растут: капуста, брюква, картофель, морковь, свёкла, огурец, лук, горох, бобы. Весною мы копаем грядки и сажаем на грядки рассаду капусты и брюквы. Летом мы поливаем (kastame) и пропалываем грядки (kitkume umbrohust puhtaks). Осенью мы выкапываем картофель и морковь из земли (kaevame mullast üles) и кладём в погреб.

11.

Salme ja Maret vestlesid.

Salme: Halloo! Siin Salme. Kas Maret on kodus?

Maret: Jah. Olen telefoni juures.

Salme: Tere hommikust, Maret!

Maret: Tere hommikust, Salme!

Salme: Eile oli Linda sünnipäev. Kas ta sind ei kutsunud sünnipäevale?

Maret: Kutsus küll.

Salme: Aga miks sind seal ei olnud?

Maret: Sellepärast et ema oli haige. Aga jutusta mulle, mis seal oli. Kas Linda sai palju kinke?

Salme: Sai küll.

Maret: Missuguseid kinke ta sai?

Salme: Ta sai kleidi, uisud, raamatu, tassi ja värvikasti.

Maret: Mis te seal tegite?

Salme: Meil oli seal väga lõbus. Me jõime teed ja sõime saia, kooke ja kompvekke. Me sõime ka puuvilja — pirne, ploome ja õunu. Pärast teejoomist me mängisime.

Maret: Kas mängisite kogu õhtu?

Salme: Ei mänginud. Me tantsisime ka.

Maret: Tantsisite ka? Kas tead, mul on väga kahju, et mind ei olnud seal.

Salme: Kuidas ema tervis on?

Maret: Täna küsimast. Juba on parem.

Salme: Kas võid mulle öelda, kus elavad Helga ja Virve?

Maret: Helga ja Virve aadress on Sakala tänav 30, korter 13.

Salme: Täna! Head nägemist!

Maret: Hüvasti! Head nägemist!

Ulesanne 1. Võrrelge minevikku ja olevikku. (Сравните прошедшее и настоящее время).

Minevik.

Olevik.

1. Eile ma kutsusin...	Praegu kutsun.
2. Eile ma mängisin...	Praegu mängin.
3. Eile ma tantsisin...	Praegu tantsin.
4. Eile ta tantsis...	Praegu tantsib.
5. Eile ma olin...	Praegu olen
6. Eile ma sain...	Praegu saan.
7. Eile ma sõin ja jõin...	Praegu söön ja joon.
8. Eile ma tegin...	Praegu teen.

Ulesanne 2. Võrrelge (сравните) sõnu minevikus. Mis vahe on? (какая разница?).

I

II

1. Ma tantsisin.
2. Linda kutsus.

- Ma olin.
- Ta sai.

Pea meeles:

Mineviku tunnused (признаки) on **si (s)** või **i**.

Harjutus 1. Kirjutage ära ja tõmmake mineviku tunnustele joon alla.

Mängisin, lubasin, sõin ja jõin, näitasin, tegi, tantsis, istusin, vestlesin, sain, lõin, laulis.

Harjutus 2. Muutke näidise järgi minevikus.

I Ma m <u>ä</u> ngisin	Sa m <u>ä</u> ngisid	Ta m <u>ä</u> ngis
Ma veets . . .	Sa	Ta . . . . .
Ma näita . . .	Sa	Ta . . . . .
Ma istu . . .	Sa	Ta . . . . .
II Ma s <u>ö</u> in ja j <u>ö</u> in	Sa s <u>ö</u> id ja j <u>ö</u> id	Ta s <u>ö</u> i ja j <u>ö</u> i
Ma t <u>e</u> gin	Sa	Ta . . . . .
Ma sain	Sa	Ta . . . . .

Harjutus 3. Moodustage (образуйте) nimetava järgi osastav (keda? mida?), lisades nimetavale „a“, „e“, „i“ või „u“.

Mul on kolm sulg—. Siin on neli poiss— ja kaks pink—. Mitu laud—? Laua all on kaks korv—. Meil on täna mitu tund—. Seinal ei ole pilt—.

Ulesanne. Häälitage õieti.

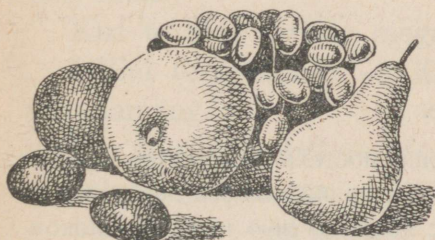
ö: Köögivil, tööpäev, söögilaud, höövel, hөөveldama.

ü: Küsin, küpsed, tüdruk, üliõpilane, müts, üks püha.

12.

Kolhoosi-turg.

Millal on kolhoosi-turg? — Kolhoosi-turu päevad on igal kolmapäeval ja laupäeval.

Puuvili

Mis kaubad on turul? — Turul on järgmised kaubad: piim, või, juust, mesi, kohupiim, munad ja liha; köögiviljadest — kartulid, sibulad, porgandid, peedid, kapsad, herned ja oad; puuviljadest: õunad ja pirnid.

Kas turul ka marju on? — Marjaturul on järgmised marjad: ploomid ja kreegid, mustad ja punased sõstrad, kirsid, karusmarjad, maasikad, vaa-

rikad ja valged sõstrad, metsamarjadest mustikad ja pohlad. Puuduvad kuremarjad: need tulevad turule alles hilja sügisel.

Mis sa turult ostad? — Ma ostan turult piima, võid, mune, kartuleid ja sealiha.

Uued sõnad: turg, kaup, kohupiim, kreedid, mustikad, pohlad, kuremarjad, hilja, sügis, sügisel.

Ulesanne. Võrrelge nimetavat (kes? mis?) ja osastavat (keda? mida?)

Nimetav.	Osastav.	Nimetav.	Osastav.
Mul on (mis?)	Mul ei ole (mida?)	Sul on (kes?)	Tal ei ole (keda?)
õun	õuna	vend	venda
kriit	kriiti	poeg	poega
pilt	pilti	koer	koera
nukk	nukku	poiss	poissi

Pea meeles:

Если в предложении «ei ole», тогда употребляется osastav (падеж keda? mida?).

Harjutus 1. Muutke nimetav (kes? mis?) „ei ole“ abil osastavaks (keda? mida?).

Mul on lamp, pall, pink, korv, lapp, kaart, tund, pilt, kriit, supp.

Näidis: Mul ei ole lampi.

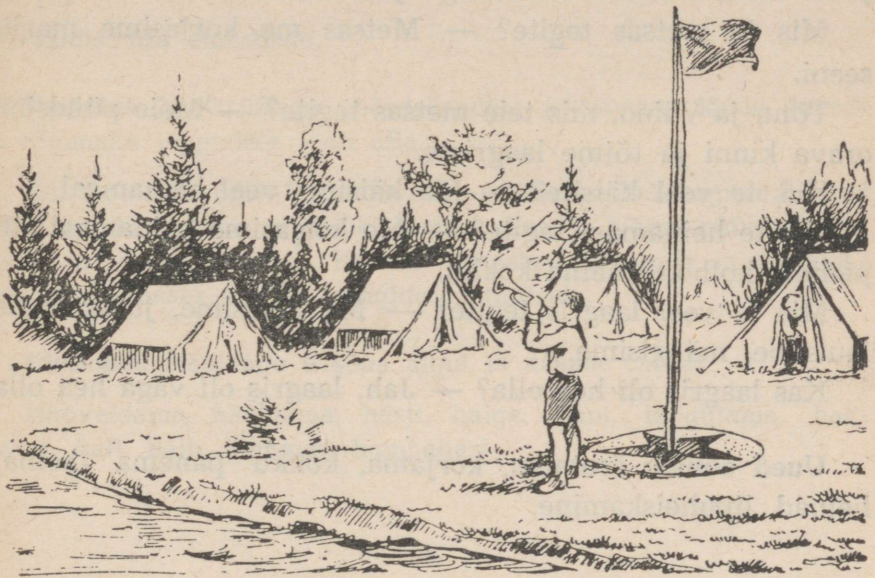
Harjutus 2. Tõlkige eesti keelde.

Семь часов утра. Я встаю, убираю постель (korraldan voodi), одеваюсь и умываюсь. Я беру гребень и причёсываюсь перед зеркалом. Я завтракаю. Я ем бутерброд с яйцом и пью кофе с молоком. Потом я беру книги и иду в школу.

Ulesanne. Hääldage 1 tähte.

Liiduvabariik, luuletus. Igal oksal neli pesa. Lumi on alati valge ja külm.

Laagrivestlus.

Kes olid suvel laagris? — Tõnu ja Enn.

Tõnu ja Enn, kas olite suvel laagris? — Jah, olime.

Kus oli laager? — Meie laager oli jõe ääres metsas.

Kes olid laagris? — Laagris olid pioneerid — poisid ja tüdrukud.

Kus te seal metsas magasite? — Me magasime telgis.

Millal te ärkasite? — Kell seitse hommikul äratas meid pasunamäng.

Mis te siis tegite? — Me riietusime kiiresti ning jooksime võimlema ja pesema.

Millal te einestasite? — Pärast lipuheiskamist oli hommikueine.

Mida te sõite? — Sõime leiba. Sõime putru.

Mida te jõite? — Jõime piima. Jõime kohvi.

Mis te siis tegite? — Me käisime jalutamas.

Mis te päeval tegite? — Päeval käisime jõe ääres. Käisime metsas.

Mis te jõe ääres tegite? — Me suplesime jões, püüdsime jõest kalu, käisime lootsikuga jõel sõitmas.

Mis te metsas tegite? — Metsas me korjasime marju, seeni.

Tõnu ja Väino, mis teie metsas tegite? — Meie püüdsime orava kinni ja tõime laagrisse.

Kus te veel käisite? — Me käisime veel heinamaal.

Mis te heinamaal tegite? — Me korjasime heinamaal lilli, panime kolhoosi heina kokku.

Mis te veel laagris tegite? — Me lugesime, jutustasime, laulsime, mängisime.

Kas laagris oli hea olla? — Jah, laagris oli väga hea olla.

Uued sõnad: äratama, korjama, kokku panema (heina); heinad, lipuheiskamine.

Ülesanne. Võrrelge olevikku ja minevikku.

Olevik

Minevik

Me sööme

Me sõime

joome

jõime

toome

tõime

paneme

panime

magame

magasime

ärkame

ärkasime

einestame

einestasime

käime

käisime

jalutame

jalutasime

supleme

suplesime

püüame kalu

püüdsime kalu

korjame marju

korjasime marju

loeme

lugesime

jutustame

jutustasime

laulame

laulsime

mängime

mängisime

Harjutus 1. Moodustage oleviku järgi minevik.

Ma einestan, sa jalutad, ta supleb, me püüame kalu, te korjate marju, nad loevad. Sa jutustad, me laulame, te mängite, nad magavad.

Näidis: Ma einestasin.

Harjutus 2. Kirjutage pöörsõnadele (глаголам) lõpud juurde ja tõmmake lõppudele joon alla.

Kus koolis te õpi—? Kuidas ela— inimesed Nõukogude Liidus? Me ela— hästi oma suurel kodumaal. Enn ja Väino püüa— orava kinni ja too— laagrisse. Kas te armasta— mängida ja tantsida? Jah, me armasta— kõik mängida ja tantsida.

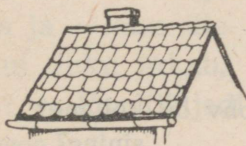
Ulesanne. Häälitage **h** sõna algul (в начале слова).

Hööveldama, häældama, hästi, haige, hani, haigutama, hak-kama, hall, halb, hammas, hambahari.

14.

Sügis.

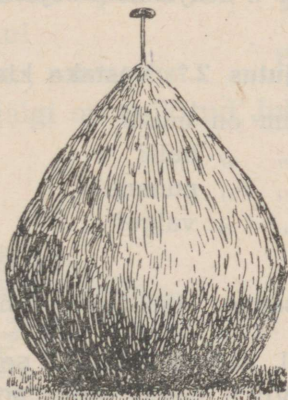
Kollased liblikad lendavad õhus. Ei, need on kollased lehed. Nüüd on sügis. Ilm on külm ja vihmane. Vali tuul puhub, lehed lendavad, vihm rabiseb vastu akent.

Katus

Tuul

Heinakuhi

Tuule-eit tuli külmalt maalt. Ta raputas kaske, mis kasvas just maja ukse ees. Siis läks ta aeda. Seal murdis ta kaks õunapuud. Metsas murdis ta palju puid maha.

Kolm ööd kolistas ta ümber maja ja vilistas korstnas. Maja katuse lõhkus ta ära ja heinakuhja ajas ümber. Siis hakkas vihma sadama.

Viimane (kolmas) öö oli õudne.

Uued sõnad: leht, ilm, vihmane, vali tuul, rabisema, raputama, murdma, kolistama, vilistama, lõhkuma, ümber ajama, eit, katus, heinakuhi, õudne.

Küsimused:

1. Mis lendavad õhus?	7. Mis rabiseb vastu akent?
2. Kas need on liblikad?	8. Kust maalt tuli tuule-eit?
3. Mis need on?	9. Kuhu ta läks?
4. Mis aastaaeg on nüüd?	10. Mis ta aias tegi?
5. Mis puhub?	11. Mis ta metsas tegi?
6. Mis lendavad?	12. Mis ta ära lõhkus?

Harjutus 1. Tõlkige eesti keelde.

Как ваше имя? Моё имя Иван. Как ваша фамилия (perekonnanimi)? Моя фамилия Волчков. Сколько вам лет? Мне 16 лет. Моей сестре 12 лет, а моему брату 8 лет. Сколько тебе лет? Сколько лет бабушке и дедушке? Бабушке 67 лет, а дедушке 70 лет.

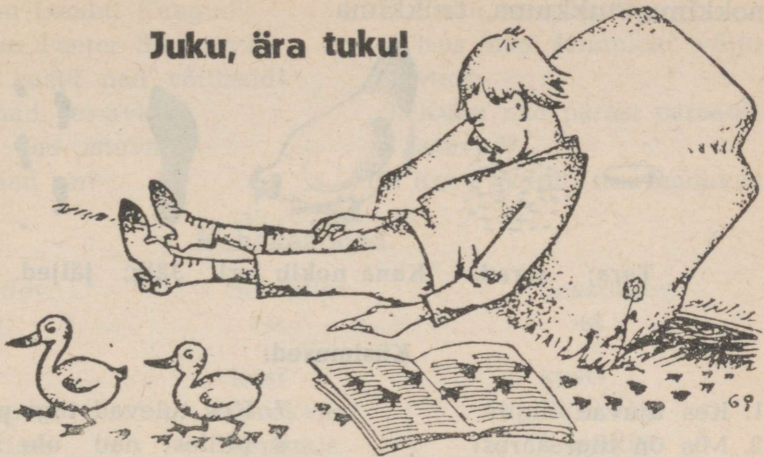
Harjutus 2. Vastake kirjalikult.

Kas piim on must?	Kas kohv on kollane?
Kas " " hall?	Kas " " sinine?
Kas " " punane?	Kas " " roheline?
Kas " " valge?	Kas " " pruun?

Ulesanne. Hääldage peenendusega (со смягчением).

Hal'l, val'mis, kal'lis, sel'ge, sel'tsimees; An'ni sal'l, Man'ni kas's, Vol'li püs's; sul'g, pot't, pos't, tant'sima.

Juku, ära tuku!

Tiik. Tiigil ujuvad pardid.

Tiigi ääres on suur kivi. Kivi ääres istub Juku. Tal on raamat käes. Ta loeb.

Juku on unine — haigutab. Ta silmad lähevad kinni ja raamat kukub tal käest maha. Juku „nokib“ ninaga — tuku.

Juku, ära tuku! Tee silmad lahti!

Juku ei näe ega kuule. Juku magab.

Vaata, kes need sealt tiigi poolt tulevad?

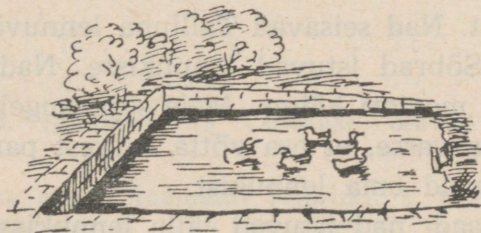
Prääk! prääk!

Kaks väikest pardipoega tulevad pänta-pänta ja — otse üle Juku raamatu!

Kui Juku ärkab, mis ta oma raamatust leiab? — Pardijäljed! Palju pardijälgi on trükitud Juku raamatusse . . .

Part

Tiik

Uued sõnad: tiik, part, kivi, jälg, tera; ujuma, haigutama, nokkima, tukkuma, trükkima.

Tera; terad. Kana nokib teri. Jälg; jäljed.

Küsimused:

1. Kes ujuvad tiigil?
2. Mis on tiigi ääres?
3. Kus Juku istub?
4. Kes haigutab?
5. Miks ta haigutab?
6. Kuidas Juku tukub?
7. Kes tulevad tiigi poolt?
8. Millest nad üle lähevad?
(-st-kääne: Juku raamatu. . .)
9. Mis Juku oma raamatust leiab?

Mõistatus.

Olin üsna väike, kui väljusin munast. Mul on nokk, kaks tiiba ja kaks jalga. Ma armastan ujuda. Kes ma olen?

Sõbrad lendavad Tallinnast Moskvasse.

Lembit Kangur on eestlane. Peeter Smirnov on venelane. Nad on sõbrad ja sõjakaaslased, sest nad mõlemad võitlesid koos saksa fašistide vastu.

Lembit ja Peeter on lendurid. Üks on mehaanik ja teine — lennukijuht. Nad seisavad Tallinna lennuväljal oma lennuki juures. Sõbrad istuvad lennukisse. Nad on lennukis. Lembit paneb mootori käima. Meie sõjakangelased lendavad Tallinnast Moskvasse, et osa võtta suurest paraadist. Moskvas nad väljuvad oma lennukist.

Pärast paraadi nad istuvad jälle lennukisse ja lendavad Moskvast Tallinna.

Küsimused:

1. Kes on Lembit Kangur?
2. Kes on Peeter Smirnov?
3. Kelle vastu nad võitlesid?
4. Kus nad seisavad?
5. Kuhu nad istuvad?
6. Kus nad on?
7. Kuhu nad lendavad?
8. Kus nad lennukist väljuvad?
9. Kuhu nad pärast paraadi istuvad?
10. Kust ja kuhu nad lendavad?

Kohakäänded.

Sisseütlev -sse	Seesütlev -s	Seestütlev -st
kuhu?	kus?	kust?
Moskvasse	Moskvas	Moskvast
lennukisse	lennukis	lennukist
vagunisse	vagunis	vagunist
raamatusse	raamatus	raamatust

Harjutus 1. Pange õiged käändelõpud ja tõmmake neile joon alla.

Emal läheb (kuhu?) keldri—. (Kus?) Keldri— on pime. Ta tuleb (kust?) keldri—. Õhtul Linda korraldab voodi ja läheb (kuhu?) voodi—. (Kus?) Voodi— ta jääb magama. Hommikul Linda tõuseb (kust?) voodi—. Ei ole (kus?) toa— ega õue—.

Näidis: Emal läheb keldrisse.

Harjutus 2. Kirjutage näidise järgi.

Ja a t a v	E i t a v	Ja a t a v	E i t a v
Ma kuulen	ma ei kuule	Kuule!	ära kuule!
Ma ujun	.....	.....	.....
Ma ärkan	.....	.....	.....
Ma nokin	.....	.....	.....
Ma tukun	.....	.....	.....
Ma magan	.....	.....	.....
Ma haigutan	.....	.....	.....

Harjutus 3. Sulgudes (в скобках) olevad sõnad pange -le-käändesse.

1. Kellele sa annad raamatu? (tüdruk). 2. Kellele sa kirjutad kirja? (vend). Kellele isa ostab palitu? (õde). 3. Kellele ema ostab kleidi? (Linda). 4. Kellele onu annab kinopileti? (sina).

Näidis: Ma annan raamatu tüdrukule.

Ulesanne. Häälitage õieti.

ä: Väino sünnipäev, mängima, nädal, tähtkiri, unenägu, ärkama.

õ: mõru, mõni õun, õde, õpetaja, sõdur, sõstar, sõtkuma.

16.

Taskukell.

Vest

Siin on mu vest. See on mu vesti tasku.

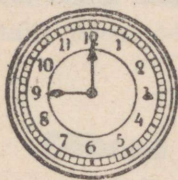
Mu taskukell on vesti taskus.

Taskukell

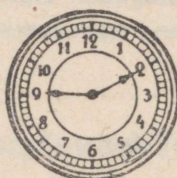
Ma võtan kella vesti taskust ja vaatan: kell on pool kaheksa. Ma panen kella jälle tasku tagasi.

Mis kell on?

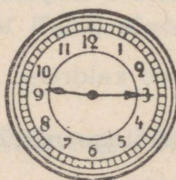
Kell on

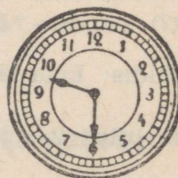
üheksa;

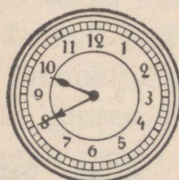
kümme minutit
kümnel;

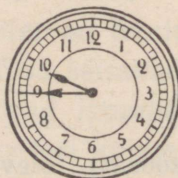
veerand
kümme;

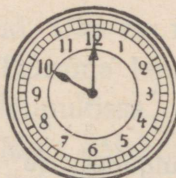
pool kümme

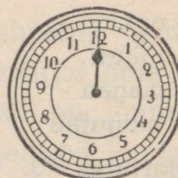
kümme minutit
üle poole kümne;

kolmveerand
kümme;

kümme;

kaksteist.

* * *

Minu taskukell käib õigesti. Kuid seinakell käib valesti: ta jääb taha. Kas sinu taskukell käib õigesti? — Ei, minu oma käib ette.

Mis kell praegu lööb? — Kell lööb neli.

Millal sa kooli lähed? — Ma lähen kooli kell kolmveerand üheksa.

Millal sa lõunastad? — Ma lõunastan kell veerand kolm.

Millal sa kinno lähed? — Kinno lähen kell viis õhtul.

Mis kell praegu on? — Kell on praegu täpselt kaheksa.

Praegu puudub viis minutit kolmest.

Kell on praegu kümme minutit neljal.

Kas sul on kella? — Jah, on küll, aga minu kell seisab.

Uued sõnad: vest, taskukell, veerand, pool, õigesti, valesti, puudub, täpselt, taha jääma, ette käima.

Küsimused:

1. Mille tasku see on?
2. Kust sa võtad kella?
3. Mida sa vaatad? Mis kell on?
4. Kuhu sa kella paned?
5. Kus on taskukell?
6. Kus on seinakell?
7. Kas su taskukell käib õigesti?
8. Mis kell praegu on?

Kas oskad lõunat valmistada?

Pioneerisalga koondusel me otsustasime, et iga tüdruk peab õppima perenaise-ametit. Ja siis hakkasime küsima, mida keegi oskab teha. Ühed ütlesid, et nad oskavad küll hästi sukka nõeluda ja õmmelda, kuid ei oska suppi keeta; teised oskavad lõunat valmistada, kuid sukka nõeluda ei oska.

Me hakkasime üksteiselt õppima. Selle juures aitavad meid pioneerijuht, meie vanemad ja õpetajad. Nad õpetavad, kuidas peab keetma, sukka nõelumata ja õmblema.

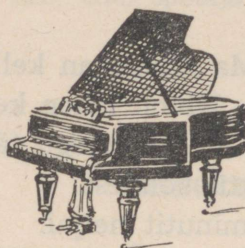
Kõik meie salga tüdrukud oskavad nüüd juba ise lõunat ja õhtusööki valmistada, oskavad õmmelda ja sukka nõeluda.

Uued sõnad: salk, koondus, perenaine, amet, sukk, õhtusöök; valmistama, otsustama, (sukka) nõeluma, keetma, aitama.

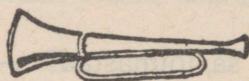
Muusikariistad.

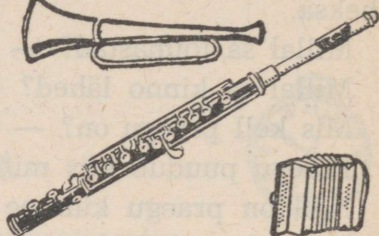
Viiul

Klaver

Pasun

Flööt

Bajaan

Ulesanne. Lugege ja pidage meeles.

Muusikant mängib (mida?) viiulit, klaverit, pasunat, bajaani, flööti.

Pea meeles:

„Mängima“ nõuab (требует) osastavat käännet (kestev, lõpetamata tegevus — длительное, неоконченное действие): Mängime (mida?) palli, klaverit, kassi ja hiirt...

Harjutus 1. Kirjutage ära ja tõmmake osastava lõpule joon alla.

Sain mille?

Ma sain emalt raamatu.

Sa said vennalt vihiku.

Ta sai õelt pinali.

Me saime isalt kahuri.

Te saite onult veduri.

Nad said pioneerijuhilt lennuki.

Ei saanud mida?

Ma ei saanud emalt raamatut.

Sa ei saanud vennalt vihikut.

Ta ei saanud õelt pinalit.

Me ei saanud isalt kahurit.

Te ei saanud onult vedurit.

Nad ei saanud pioneerijuhilt lennukit.

Harjutus 2.

Tõlkige eesti keelde.

На колхозном рынке продают (müüakse) следующие продукты: сыр, масло, мёд, творог, яйца и мясо. Овощи: картофель, лук, мор-

ковь, свёкла, капуста. Плоды: яблоки, груши, сливы. Ягоды: крыжовник, земляника, брусника, малина, смородина, черника и клюква.

Ulesanne. Häaldage õieti.

ö: öö oli õudne, köögivili, söögilaud.

ü: sügis, külm, ümber ajama.

17.

Nälg on parim kokk.

Ema ja Tõnu istuvad laua ääres. Nad lõunastavad.

„Supp ei maitse mulle. Ma ei taha seda süüa,“ ütleb Tõnu ja paneb lusika ära.

„Hea küll,“ ütleb ema. „Ära siis söö.“

Pärast lõunat ema ja Tõnu töötavad aias. Õhtul ema annab Tõnule taldrikutäie suppi.

„Oo, see on väga maitsev supp,“ ütleb Tõnu.

„Aga see on ju s e e s a m a supp!“ ütleb ema.

Uued sõnad: nälg, parim, kokk, (supp) ei maitse, ei taha süüa, seesama.

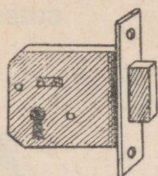
Ulesanne. Jutustage küsimuste järgi minevikus.

1. Kus istusid ema ja Tõnu?
2. Mis nad tegid?
3. Mida Tõnu ei tahtnud?
4. Miks ta ei tahtnud süüa? (Supp ei maitsenud)
5. Kus töötasid ema ja poeg pärast lõunat?
6. Mis ema õhtul pojale andis?
7. Kuidas supp nüüd Tõnule maitstes? (hästi) — Utle vanasõna näljast! Mis on parim kokk?

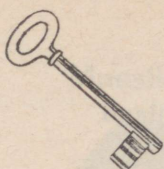

Kokk keedab suppi.

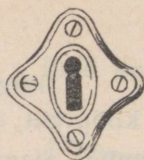
Lukk ja võti.

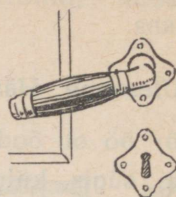
Lukk

Võti

Lukuauk

Käepide

Tuba. Uks. Lukk ja lukuauk. See aga on käepide.

Uks on suletud. Mine ukse juurde! Ava uks!

Ma lähen ukse juurde. Ma tahan ust avada, aga ei saa.

Uks on lukus.

Kas sul võti on? — Ei, mul ei ole võtit.

Aga näe — mul on. Võta võti ja keera uks lahti!

Ma võtan võtme ja panen lukuauku.

Kus on võti? Võti on lukuaukus.

Ma keeran ukse lukust lahti, võtan võtme lukuaukust ja lähen uksest välja. Siis keeran ukse lukku ja panen võtme tasku.

Nüüd on uks jälle lukus ja võti minu taskus.

Ulesanne: Lugege ja pidage meeles.

Sisseütlev

Seesütlev

Seestütlev

kuhu?

kus?

kust?

lukuauku

lukuaukus

lukuaukust

lukku

lukus

lukust

tasku

taskus

taskust

Harjutus 1. Pange õiged käändelõpud ja tõmmake neile joon alla.

Tõnu vaatab (kuhu?) raamatu—. (Kus?) Raamatu— on pildid. Tõnu näitab (kust?) raamatu— lastele pilte. Väino kirjutab luuletuse (kuhu?) vihiku—. Luuletus on (kus?) vihiku—. Aino loeb (kust?) Väino vihiku— luuletust. Ma panen sule (kuhu?) pinali—. Sulg on (kus?) pinali—. Ma võtan sule (kust?) pinali—.

Harjutus 2. Kirjutage vihikusse.

Võta lusikas ja söö! Ma ei taha süüa. Mulle see supp ei maitse. Tule aeda, hakkame seal töötama! See töö pole raske. Lähme nüüd koju. Pane supp lauale!

Harjutus 3. Koostage laused (составьте предложения) üksikuist sõnadest.

- 1) seisab, taga, tooli, poiss.
- 2) sõidavad, autoga, pioneerid, linna.
- 3) keelt, õpin, koolis, eesti, mina.
- 4) maja, ukse, avas, ühe, ta.

Harjutus 4. Mis millega maitseb?

Liha . . . . Kurk . . . . Leib . . . . Sai . . . .

Для вставки: salatiga, võiga, juustuga, soolaga.

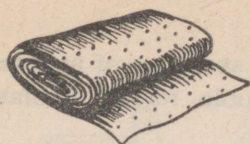
18.

Vabrik.

Siin on vabrik. See on vabriku korsten. Vabriku aknad on valged.

Töölised lähevad hommikul vabrikusse. Nad töötavad vabrikus. Minu ema töötab ka vabrikus. Ta on stahaanovlane.

Riie

Vabrikus on masinad. Need masinad kujuvad riidet. See on riidevabrik. Veoauto viib riide kauplusesse müügile.

Õhtul lähevad töölised vabrikust koju.

Uued sõnad: kuduma, riie, müügile viima, kandma, mõtlema, ütlemata.

Küsimused:

1. Mis pildil on?
2. Mille aknad on valged?
3. Kuhu töölised hommikul lähevad?
4. Kus nad töötavad?
5. Kust töölised õhtul koju lähevad?

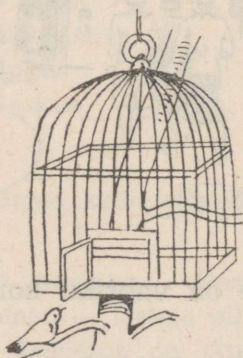
Harjutus 1. Vastake kirjalikult (письменно) eelmistele küsimustele ja tõmmake sõnale „vabrik“ kõigis lausetes (во всех предложениях) joon alla.

Lind ja puur.

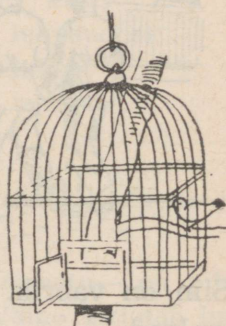
Kus on lind?

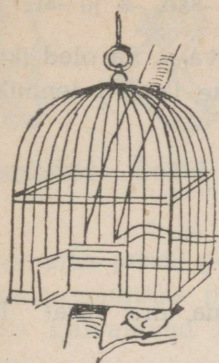
Lind on puuris,

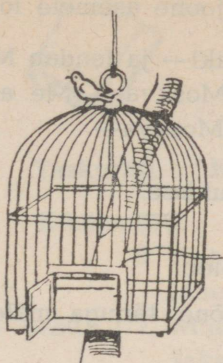
puuri ees,

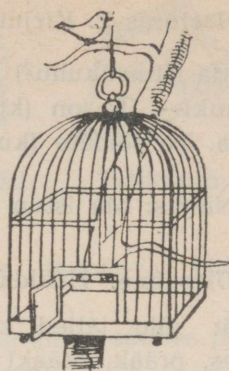
puuri taga,

puuri all,

puuril (puuri peal),

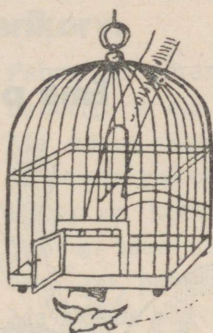

puuri kohal.

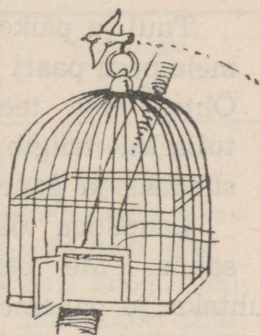
Mis teeb lind?

Lind lendab
(kust?) puurist,

lendab
puuri alt läbi,

lendab üle puuri,

lendab (kuhu?) puuri.

Mõistatus.

Ma lendan õhus. Mul on tiivad. Ma ei ole lind. Ma kannan inimest. Kes ma olen?

Harjutus 2. Kirjutage joone asemele lõpud **-sse, -s** ja **-st**.

Ma istun (kuhu?) lennuki— ja lendan Moskva—. Sa oled (kus?) lennuki—. Ta on (kus?) Moskva—. Me astume (kust?) lennuki— välja. Te sõidate (kust?) Moskva—.

Näidis: Ma istun lennukisse.

Ulesanne. Häälitage õieti.

ä: jälg, jäljed, käskkõne, tänuga mälestama, ära võta! Tiigi ääres, praäk, praäk!

õ: mõistatus, sõbrad, lõhkuma, mõru.

19.

Ema peseb pesu.

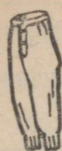
Ema peseb pesu.

Meie köök on täna paksu auru täis. Ema peseb köögis pesu. Ta peseb meie särgid ja aluspüksid, meie taskurätid, meie sukad, sokid ja käterätid puhtaks ja paneb kuivama.

Tuul ja päike kuivatavad meie pesu paari tunniga ära. Õhtul ema teeb triikraud tuliseks, triigib meie pesu siledaks ja paneb kappi.

Laupäeva õhtul läheme sauna. Me peseme endid saunas sooja vee ja seebiga puhtaks ja paneme puhta pesu selga.

Uued sõnad: aur, paks, pesu, aluspüksid, sokk (sokid), käterätt, triikraud, saun, seep, õli, põhi, kuivama, kuivatama, tuliseks tegema, triikima.

Aluspüksid

Sokid

Taskurätt

Käterätt

Triikraud

Küsimused:

1. Kus ema peseb pesu?
2. Mis ta puhtaks peseb?
3. Mis kuivatavad meie pesu ära?
4. Mis ema õhtul teeb?
5. Kuhu ta pesu paneb?
6. Kuhu te laupäeva õhtul lähete?
7. Millega te endid saunas puhtaks pesete?
8. Mis te selga panete?

Paber ja paberikorv.

1. Kus on paber? — Paber on pörandal.
2. Kus on paberikorv? — Paberikorv on laua all.
3. Võta paber pörandalt üles ja pane paberikorvi! — Ma võtan pörandalt paberi ja panen paberikorvi.
4. Kus on paber? — Paber on korvis.
5. Kus on paberikorv? — See on laua all.
6. Mis on paberikorvis? — Seal on paber.
7. Võta paber korvist ja pane ahju! — Ma võtan korvist paberi ja panen ahju.

Ulesanne: Loe ja pea meeles!

Nimetav mis?	Omastav mille?	Sisseütlev kuhu? millesse? (куда? во что?)
kool	selle kooli pilt	Lähen (kuhu?) kooli
klass	teie klassi aken	Lähen (kuhu?) klassi
lamp	meie lambi klaas	Valan õli (kuhu?) lampi
kapp	selle kapi uks	Panen pesu (kuhu?) kappi
köök	meie köögi riul	Viin puud (kuhu?) kööki
korv	minu korvi põhi	Panen õunad (kuhu?) korvi
saun	meie sauna katus	Lähen (kuhu?) sauna
sein	selle seina kõrgus	Löön naela (kuhu?) seina
selg	minu selja taga	Panen palitu (kuhu?) selga
puur	puuri taga	Lind lendab (kuhu?) puuri
post	posti pikkus	Löön naela (kuhu?) postisse

Pea meeles: Падеж *sisseütlev* (kuhu? куда?) имеет две формы: длинную с окончанием *-sse* (*postisse*) и краткую без окончания (*kööki, korvi*).

Harjutus. Tõlkige eesti keelde.

Столяр строгаёт (hööveldab) доску рубанком. Он сделал нам стол, шкаф и полку. Пекарь месит тесто. Из теста он печёт хлеб. Кузнец куёт железо. Сапожник шьёт сапоги и башмаки. Маляр красит кистью (*pintsliga*). Портной шьёт одежду. Он сшил мне костюм. Столяр, кузнец, пекарь, маляр, портной и сапожник — ремесленники.

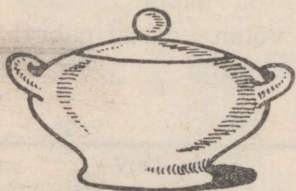
Ulesanne. Häädage õieti.

õ: kell lööb kümme, tööpäev, söögilaud.

ü: küsin, külm, tüdruk, sügis, üliõpilane.

20.

Lõunasöök.

Supivaagen

Kulp

Soolatoos

Kell on pool kolm. Lõuna on valmis. Linda aitab emal lauda katta. Ta toob taldrikud, lusikad, noad ja kahvlid lauale.

Nüüd istub perekond lauda.

Emal toob supivaagna lauale ja tõstab kulbiga igäühele suppi taldrikule.

Linda: Palun, anna mulle soola. Supp on mäge.

Enn: Siin on soolatoos.

Linda: Täna.

Rein: Ma ei saa suppi süüa. Supp on väga kuum.
Ema: Oota natuke. Ära veel söö. Las supp jahtub.
Supi järel ema toob lauale liha ja kartulid. Ta lõikab igaühele tüki liha.

Ema: Rein! Ära mängi noaga. Pane nuga käest ära.

Isa: Linda, palun, anna mulle leiba.

Linda: Siin on leib, isa.

Isa: Tänan!

Ema: Linda, vii nüüd taldrikud laualt ära.

Linda viib taldrikud ära. Ema toob mõne õuna.

Ema: Rein, ära seda suurt õuna võta. Siin on sulle ilus õun.

Enn: Minu õun ei ole magus. Palun, anna mulle teine õun.

Ema: Siin on sulle magus õun.

Lõuna on möödas. Pärast sööki ema peseb taldrikud puhaks. Linda ja Enn aitavad teda.

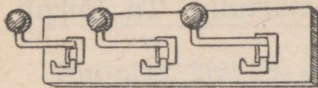
Uued sõnad: supivaagen, kulp, soolatoos, mage, kuum, tükk; (lauda) katma, suppi tõstma, jahtuma, möödas.

Küsimused:

1. Kes katavad lauda?	8. Miks Rein ei saa suppi süüa?
2. Mis Linda toob lauale?	9. Mis ema supi järel lauale toob?
3. Kes istub lauda?	10. Mis Linda laualt ära viib?
4. Mis ema lauale toob?	11. Mis ema veel toob?
5. Mida ema taldrikule tõstab?	12. Mis ema pärast sööki teeb?
6. Mida Linda tahab?	
7. Miks ta soola tahab?	

Harjutus 1. Допишите:

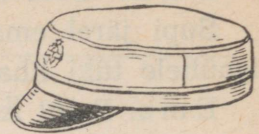
Ma võtan (mille?)	lipu ja kannan (mida?)	lippu.
Sa võta—	trummi ja kanna—	trummi.
Ta võta—	sirbi ja kanna—	sirpi.
Me võta—	pingi ja kanna—	pinkii.
Te võta—	kuuse ja kanna—	kuuske.
Nad võta—	laua ja kanna—	lauda.

Varn

Palitu

Müts

Tõnu läheb koolist koju.

Varn. Palitu ripub varnas. Müts ripub ka varnas.

Tõnu võtab varnast palitu ja paneb selga. Tal on palitu seljas.

Siis Tõnu võtab varnast mütsi ja paneb pähe. Tal on müts peas.

Nüüd võtab Tõnu aknalt oma mapi ja väljub uksest. Ta läheb koju.

Kodus ta võtab palitu seljast ja paneb varna. Ta võtab mütsi peast ja paneb ka varna.

Kohakäänded (падежи места)

kus? kuhu? kust? (где? куда? откуда?)

Nimetav mis?	Omastav mille? чего?	Sisseütlev kuhu? millesse? куда? во что?	Seesütlev kus? milles? где? в чём?	Seestütlev kust? millest? откуда? из чего?
varn	varna	varna	varnas	varnast
selg	selja	selga	seljas	seljast
pea	pea	pähe	peas	peast
kool	kooli	kooli	koolis	koolist

Harjutus 2. Kirjutage lõpud juurde ja kriipsutage alla.

Mu palitu ripub (kus?) varna—. Ma võtan oma palitu (kust?) varna— ja panen (kuhu?) selg—. Mul on palitu (kus?) selja—. Kus mu müts on? Müts on ka (kus?) varna—. Ma võtan oma mütsi (kust?) varna— ja panen (kuhu?) pä—. Mul on müts (kus?) pea—. Ma lähen (kuhu?) ko—. (Kus?) Kodu— ma võtan palitu (kust?) selja— ja panen (kuhu?) varn—.

Harjutus 3. Kus? (где?) Pange sulgudes olevad sõnad (слова, стоящие в скобках) „kus?“-käändesse.

Rohi kasvab (maa). Õunapuu kasvab (aed). Kapsas ja kaalikas kasvavad (köögivilja-aed). Lind on (puur). Ema on (tuba).

Näidis: Rohi kasvab maas.

Harjutus 4. Tõlkige eesti keelde.

На берегу пруда (tiigi ääres) большой камень. У камня сидит мальчик. Он сонный — зевает. Эй, не зевай! Открой глаза! Мальчик не видит и не слышит. Он спит. Что в книге? Утиные следы.

21.

Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni aastapäev.

Täna on 7. november. Täna on oktoobripüha. Õpilased Moskvast lähevad Punasele väljakule. Nende vanemad lähevad ka Punasele väljakule.

Täna on seal Nõukogude armee paraad ja suur rongkäik. Tankid, kahurid ja kuulipildujad sõidavad täna üle Punase väljaku. Kõrgel taeva all lendavad lennukid. Tänavad on rahvast täis.

Rahvas vaatab, kuidas pioneerid, sõdurid ja töölised maršivad. Ta vaatab, kuidas rasked kahurid ja tankid mööda sõidavad.

Pioneerid marsivad ja laulavad. Neil on loosungid:

Olgu tervitatud Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni

33. aastapäev!

Elagu Nõukogude Liit!

Elagu seltsimees Stalin — meie juht ja õpetaja!

Uued sõnad: väljak, kuul, pilduma, kuulipilduja, aastapäev.

Ulesanne. Lugege ja pidage meeles.

Nimetav mis?	Omastav mille?	Osastav mida?	Sisseütlev kuhu? millesse?	Seesütlev kus? milles?	Seestütlev kust? millest?
mets	metsa	metsa	metsa	metsas	metsast
nurk	nurga	nurka	nurka	nurgas	nurgast
salk	salga	salka	salka	salgas	salgast
pink	pingi	pink	pink	pingis	pingist
korv	korvi	korvi	korvi	korvis	korvist
pott	poti	potti	potti	potis	potist

Harjutus 1. Käänake (просклоняйте) selle tabeli eeskujul: kool, klass, lamp, kapp, varn, purk, klaas.

Harjutus 2. Tõlkige (переведите) vene keelde.

Mis päev täna on? Täna on kolmapäev. Mis kuupäev täna on? Täna on üheksas jaanuar. Kümnes veebruar. Üheteistkümnes märts. Kolmeteistkümnes aprill. Neljateistkümnes mai. Viieteistkümnes juuni. Kuueteistkümnes juuli. Üheksateistkümnes august. Kahekümnes september. Kahekümne esimene oktoober. Kahekümne teine november. Kolmekümnes detsember.

Harjutus 3. Tõlkige eesti keelde.

Мои часы в жилетном кармане. Я беру часы из кармана и смотрю: который час. Я кладу часы обратно в карман. Мои карманные часы ходят правильно, но стенные часы отстают. Как ходят твои карманные часы? Мои часы ходят вперёд.

Mida me armastame?

Me armastame päikest. Me armastame metsa.
 Me armastame jõge. Me armastame kevadet.
 Me armastame oma klassi. Me armastame oma klubi.
 Me armastame oma kooli. Me armastame oma aeda.
 Me armastame oma linna. Me armastame oma tänavat.
 Me armastame oma kolhoosi. Me armastame oma kodu.
 Me armastame oma suurt kodumaad. Me armastame oma
 Nõukogude armeed.

Elagu meie suur kodumaa!

Elagu meie vapper Nõukogude armee!

Pea meeles:

„Armastama“ on kestev tegevus (длительное действие), nõuab osastavat käänat (требуется падежа keda? mida?).

Harjutus 1. Kirjutage siit palast (из этой статьи) välja kõik sõnad osastavas käändes.

Näidis: Me armastame (mida?) päikest, metsa...

Harjutus 2. Tõlkige eesti keelde.

Моё пальто висит на вешалке. Я беру пальто с вешалки и надеваю на себя (panen selga). Я иду в школу. В школе я снимаю пальто и вешаю (riputan) на вешалку.

Uued sõnad: vapper = vahva, vanker.

Harjutus 3. Mis ja kus?

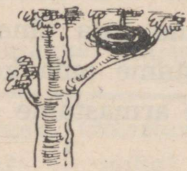
Kartulid on	kelder
Pliiats ja sulg on	pinal
Suhkur on	suhkrutoos
Mesi on	purk
Tee on	teekann
Jää on	jääkelder
Sool on	soolatoos
Vesi on	klaas
Lill on	vaas

Näidis: Kartulid on keldris.

Harjutus 4. Tõlkige eesti keelde.

Музыкант играет на скрипке, на рояле, на горне, на баяне, на флейте. Замок и ключ. Ручка двери. Я иду к двери. Я хочу открыть дверь, но не могу. Дверь заперта. У тебя есть ключ? Нет, у меня нет ключа. Возьми ключ и отпри дверь!

Все виды падежа osastav.

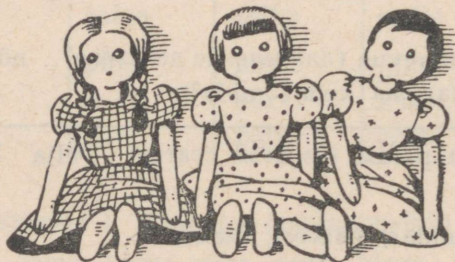
Üks pesa.
Üks puu.

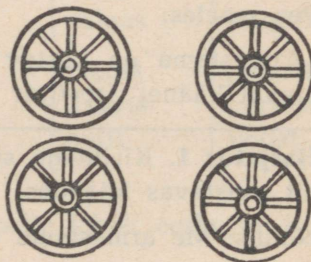
Kaks pesa.
Kaks puud.

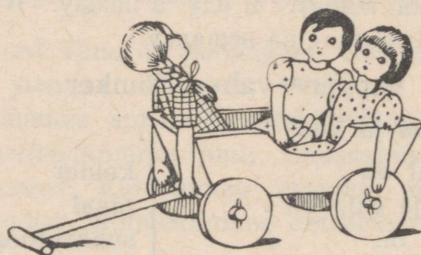
Kaks oravat.

Kolm nukku.

Neli ratast.

Vankris on kolm nukku.
Vankril on neli ratast.

1. Mida on siin kaks? Siin on kaks pesa ja kaks puud.
2. Keda on siin kaks? Siin on kaks oravat.
3. Mida on siin kolm? Siin on kolm nukku.

4. Mida on siin neli? Siin on neli ratast.
5. Mitu nukku on vankris?
6. Mitu ratast on vankril?

Ulesanne. Võrrelge (сравните) nimetavat ja osastavat.

Nimetav mis?	Osastav mida?
Kell	Meil ei ole kella.
Laud	Toas on kaks lauda.
Sõrm	Mul on kümme sõrme.
Kapp	Siin on kaks kappi.
Lamp	Ma ei anna lampi.
Nukk	Leidal on kaks nukku.

Pea meeles:

Kui ühesilbilise sõna lõpul nimetavas on kaashäälik (согласный) — kapp, nukk —, siis lõpeb ta osastavas täishäälikuga (гласный) (a, e, i või u): kappi, nukku.

Harjutus 5. Moodustage (образуйте) osastav, lisades nimetavale a, e, i või u.

Meil on kolm lamp—. Mitu nurk— ja mitu sein—? Uhel käel on viis sõrm—. Tal ei ole kapp—. Ära võta seda laud—. Seinal ei ole kell—. Vankris on kolm nukku—.

23.

Käpp

Mesikäpa talveuni.

Sügisel läheb karu kaugele metsa. Ta tahab magada, aga tal ei ole koobast. Ta kaevab endale puu alla koopa. Koobas on valmis. Karu ronib koopasse ja heidab magama.

Metsas ulub tuul. Talvel vingub tuisk. Aga mesikäpp magab oma koopas, ei kuule midagi.

Uued sõnad: karu, käpp, mesikäpp, kaugele, koobas, tuisk, ronima, ulguma, vinguma.

Küsimused:

1. Kuhu läks karu?
2. Mis ta tahtis teha?
3. Mida tal ei olnud?
4. Mille ta endale puu alla kaevas?
5. Kuhu karu ronis?
6. Mis karu koopas teeb?
7. Mis ulub ja vingub talvel metsas?
8. Millal karu koopast välja tuleb?
9. Kes kogub mett?
10. Mis nime on inimesed andnud karule?
11. Miks nad teda mesikäpaks hüüavad? (karu on maias, ta armastab mett).

Kellel on õigus?

Tool ütleb: „Päev on pikk.“

Voodi ütleb: „Öö on pikk.“

Põrand õhkab: „Ühed pikad mõlemad!“

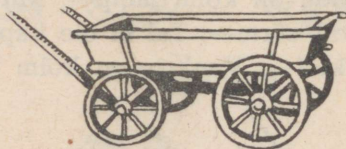
Regi ütleb: „Talv on pikk.“

Vanker ütleb: „Suvi on pikk.“

Hobune õhkab: „Ühed pikad mõlemad!“

Regi

Vanker

Vestlus.

1. Miks on toolile päev pikk? — Päeval me istume toolil.
2. Miks on voodile öö pikk? — Öösel me magame voodis.
3. Miks on põrandale öö ja päev ühepikkused? — Sellepärast, et põrand peab alati inimest kandma, niisama ka tooli ja voodit.
4. Miks on talv reele pikk? — Talvel me sõidame reega.
5. Miks on suvi vankrile pikk? — Suvel me sõidame vankriga.
6. Miks on hobusele talv ja suvi ühepikkused? — Hobune on alati töös: suvel ta veab vankrit, aga talvel rege.

Harjutus 1. Kirjutage vastused pealkirja all: „Mida keegi oskab?“ („Oskan“ nõuab -da-tegevusnime).

1. Mida tisler oskab? (hööveldama)
2. Mida maaler oskab? (maalima)
3. Mida rätsep oskab? (õmblema — õmmelda)
4. Mida sepp oskab? (taguma)
5. Mida pagar oskab? (sõtkuma)
6. Mida mees oskab? (raiuma)
7. Mida õpilane oskab? (kirjutama)
8. Mida tüdruk oskab? (tantsima)

Näidis: Tisler oskab hööveldada.

Harjutus 2. Kirjutage osastava lõpud ja tõmmake joon alla.

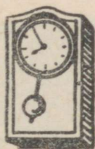
Uks sõdur, kaks sõdur—. Uks tänav, kolm tänav—. Uks orav, mitu orav—. Uks lusikas, kaks lusik—. Uks vanker, neli ratas—. Mitu vank—? Uks põrand, kaks põrand—. Mina mängin viiul—, klaver—, pasun—.

Harjutus 3. Tõlkige eesti keelde.

Бери ложку и ешь! Я не хочу есть. Суп не вкусен (ei maitse). Пойдём в сад, начнём работать! Эта работа не трудна. Теперь пойдём домой. Принеси суп на стол. О, какой вкусный суп! Да, голод наилучший повар.

24.

Tunnikell ja kompass.

Seinakell

Kompass

Taskukell

Siin on kaks tunnikella ja kompass. Vasakul on seinakell, paremal — taskukell, keskel on kompass.

Kell näitab aega, kompass suunda.

Kellal on kaks osutit — väike ja suur. Väike osuti on tunninäitaja, suur — minutinäitaja. Taskukellal on veel kolmas osuti, see on sekundinäitaja.

Kompass on nagu taskukell. Kuid tal on ainult üks osuti — magnetnõel. Nõela üks ots näitab alati põhja, teine lõuna poole.

Kaardil on põhi ülal, lõuna all, ida paremal ja lääas vasakul.

Põhjas on väga külm, lõunas aga soe. Täna puhub külm idatuul, eile puhus soe läänetuul.

Uued sõnad: seinakell, tunnikell, vasakul, keskel, suund, osuti, näitaja, põhi, lõuna, ida, lääas.

Küsimused:

1. Kus on taskukell — vasakul või paremal?
2. Mis on keskel?
3. Mida näitab kell?
4. Mida näitab kompass?
5. Mitu osutit on kellal?
6. Mida näitab väike osuti?
7. Mida näitab suur osuti?
8. Mitu osutit on kompassil?
9. Kuhu näitab üks osuti ots, kuhu teine ots?
10. Kus on kaardil põhi, kus lõuna, kus ida, kus lääas?
11. Mis tuul puhus eile?
12. Mis tuul puhub täna?

Harjutus 1. Kirjutage ära ja tõmmake vastandsõnadele (противоположным словам) joon alla.

Päev on **pikk**, aga öö on **lühike**.
Suvel on **soe**, aga talvel on **külm**.
Päeval on **valge**, aga öösel on **pime**.
Praegu pole **hommik**, vaid **õhtu**.
Jõgi pole **kaugel**, vaid **ligidal**.
Lennuk pole **kõrgel**, vaid **madalal**.

Harjutus 2. Tõlkige vene keelde.

miiting —	telegraaf — . . . . .
klubi —	telegramm — . . . . .
gramm —	mootor — . . . . .
minut —	kilo — . . . . .
sekund —	millimeeter — . . . . .
moment —	raadio — . . . . .

Harjutus 3. Tõlkige eesti keelde.

Рабочие идут утром на фабрику. Они работают на фабрике. Вечером рабочие идут с фабрики домой. Мальчик вбивает гвоздь в столб. Гвоздь в столбе. Мальчик вытягивает гвоздь из столба.

Harjutus 4. Mis kell on? Kirjutage sõnadega.

Kell on 9¹⁵, 9⁴⁵, 4⁴⁰, 5²⁰, 6³⁰, 8⁵⁵, 7³⁵, 10²⁵, 11⁰⁵.

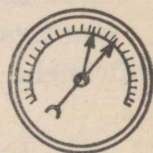
Ulesanne. Häädage peenendusega.

Sul'g, pal'ju, kat'ki, ot'si, Kal'ju, klas'sis, väl'ja, val'mis; kas's, pas's, par't, pur'k, tun'd.

25.

Ilm.

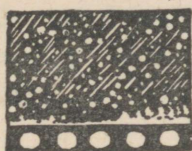
Baromeeter

Täna on külm ilm ja puhub vali tuul.

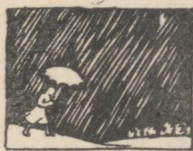
Kust puhub tuul? Seda näitab tuulelipp.

Eile puhus idatuul, aga täna puhub vali põhjatuul. Baromeeter langeb. Ööseks on oodata tormi. Kui aga baromeeter tõuseb, siis tuleb jälle ilus ilm.

Eile oli külm, aga täna on veel külmem. Termomeeter näitab neli kraadi külma. Eile sadas vihma ja rahet, täna sajab lund ja rahet.

Rahe

Vihm

Tuulelipp

Mõistatus. Olen kerge, olen valge ja külm. Ma lendan taevast. Kes ma olen?

Küsimused:

1. Mis ilm täna on?
2. Kust puhub tuul?
3. Mis näitab tuule suunda?
4. Mida näitab termomeeter?
5. Mis ilm tuleb, kui baromeeter langeb? tõuseb?
6. Mida suvel sajab?
7. Mida talvel sajab?

Uued sõnad: rahe, tuulelipp, torm, ootama, on oodata, langema, kerge, külmem.

Isa on tüüril.

Laev sõidab merel. Laeval on palju sõitjaid.

Korraga tõuseb torm. Kõik sõitjad kardavad väga. Ainult tüürimehe väike poeg ei karda. Ta on täitsa rahulik.

Laev

Tüür

Meri

„Kuidas sa võid olla nii rahulik? Kas sa tormi ei kardagi?“

„Ei karda.“

„Miks sina ei karda?“

„Minu isa on tüüril.“

Küsimused:

1. Kus sõidab laev?
2. Kus on palju sõitjaid?
3. Mis tõuseb korraga?
4. Kes kardavad?
5. Kes ei karda?
6. Miks ta ei karda?

Uued sõnad: tüür, laev, sõitja, tüürimees, korraga, tõusma, kartma, ainult, täitsa rahulik.

Harjutus 1. Täiendage.

Suvel on soe, aga talvel on . . . . .

Päeval on valge, aga öösel on . . . . .

Jõgi pole kaugel, vaid . . . . .

Lennuk pole kõrgel, vaid . . . . .

Päev pole pikk, vaid . . . . .

Praegu pole õhtu, vaid . . . . .

Harjutus 2. Täiendage.

Kui baromeeter langeb, siis tuleb . . . . . Kui termomeeter tõuseb, siis läheb ilm . . . . . Kui aga baromeeter tõuseb, siis läheb ilm . . . . . Termomeeter langes kaksteist kraadi alla nulli: ilm läks . . . . .

Для вставки: ilusaks, soojaks, külmaks, torm.

Harjutus 3. Tõlkige eesti keelde.

Мама стирает бельё. Она выстирает (peseb puhtaks) наши рубашки и кальсоны, наши носовые платки, чулки, носки и полотенца. — У меня десять пальцев. На стене нет часов. Здесь два шкафа. Я не дам лампы. Сколько углов и сколько стен?

26.

Meie kodumaa.

Kui Moskvas on kesköö, siis Kaug-Idas tõuseb juba päike. Kui Batumis juuakse aias teed, siis Arhangelskis mängivad lapsed lumesõda ja suusatavad. Kui Leningradis sajab vihma hommikust õhtuni, siis Krasnovodskis Kaspia mere ääres on rohi põuast kõrbenud. Hommik ja õhtu, suvi ja talv on meil üheaegselt, sest meie maa on nii suur: üks kuuendik maa-kerast, ligi üksteist tuhat kilomeetrit läänest idasse ning neli ja pool tuhat kilomeetrit põhjast lõunasse.

Teist niisugust maad meie maakeral ei ole. Ameerika Ühendriigid on ligi kolm korda väiksemad. Saksamaa on nelikümmend korda väiksem, kuid Šveits ja Belgia on meie kodumaaga võrreldes nagu mõni väike õu suure linnaga võrreldes.

Küsimused:

1. Mis aeg on Moskvas, kui Kaug-Idas tõuseb päike?
2. Mis aasta-aeg on Kesk-Aasias, kui Arhangelskis on talv?
3. Mis ilm on Kaspia mere ääres, kui Leningradis sajab ööpäevad vihma?

4. Mis päeva- ja aastaajad on meil üheaegselt?
5. Kui suur on meie maa?
6. Mitu tuhat kilomeetrit on Nõukogude Liit läänest idasse? põhjast lõunasse?
7. Mitu korda on Ameerika Ühendriigid meie kodumaast väiksemad?
8. Mitu korda on Saksamaa väiksem?

Uued sõnad: põud (põua), maakera, Ühendriigid, üheaegselt, võrreldes, ligi kolm korda, üks kuuendik; suusatama, kõrbema, juuakse.

Ulesanne. Lugege ja pidage meeles.

Имя существительное mis? что? Наречие millal? когда?

päev	—	päeval
öö	—	öösel
hommik	—	hommikul
õhtu	—	õhtul
suvi	—	suvel
talv	—	talvel
kevad	—	kevadel
sügis	—	sügisel

Harjutus 1. Vastake kirjalikult.

1. Millal tõuseb päike? 2. Millal läheb päike looja? 3. Millal paistab kuu? 4. Millal paistab päike? 5. Millal paistavad tähed? 6. Millal on väljas külm? 7. Millal on soe? 8. Millal lendavad suvelinnud meilt ära? 9. Millal nad meie juurde tagasi lendavad?

Harjutus 2. Täiendage.

Talvel on külm, aga suvel on . . . . .

Öösel on pime, aga päeval on . . . . .

Jõgi pole ligidal, vaid . . . . .

Lennuk pole madalal, vaid . . . . .

Päev pole lühike, vaid . . . . .

Praegu pole hommik, vaid . . . . .

Harjutus 3. Tõlkige eesti keelde.

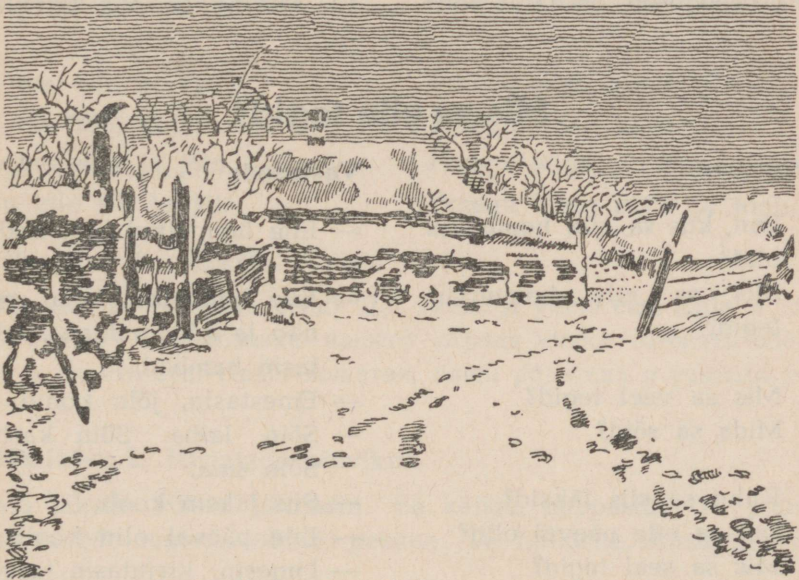
Я сажусь в самолёт и лечу в Москву. Ты в самолёте. Он в Москве. Мы выходим из самолёта. Вы выезжаете из Москвы.

Ülesanne. Häälitage **h** sõna algul.

Hall, haljas, haige, hakkab, halvasti, hammas — hambad, hani, helesinine, härm, hea hein, hele hääl.

27.

Talv.

Nüüd on talv. Talvel on väga külm. Me paneme soojad kasukad selga. Siis on soe.

Päevad on talvel lühikesed ja ööd pikad. Lund sajab ja sajab. Tänavad, majad ja puud — kõik on lumega kaetud. Talvel sajab tihti lund. Lumi on alati valge ja külm.

Jõel on jää, sile nagu klaas. Jääl uisutame. Lumel suusutame.

Päike paistab. Lumi särab. Õhk on puhas ja värске. See on talv.

Uued sõnad: tihti, klaas, värске.

Küsimused:

1. Mis aastaaeg on praegu?
2. Mis me talvel selga paneme?
3. Kas ilma kasukata on talvel soe või külm?
4. Kas päevad on talvel pikad või lühikesed?
5. Missugused on talve-ööd?
6. Kas talvel sajab lund või vihma?
7. Millega on maa talvel kaetud?
8. Kas lumi on soe või külm?
9. Millega on jõgi kaetud?
10. Millel te uisutate?
11. Millel te suusatate?
12. Milline on õhk talvel?

Mis sa eile tegid?

Küsimused:

1. Enn, kus sa eile hommikul olid?
2. Mis sa eile hommikul tegid?
3. Mis sa veel tegid?
4. Mida sa sõid?
5. Kuhu sa siis läksid?
6. Kus sa eile päeval olid?
7. Mis sa seal tegid?
8. Kus sa lõunastasid?
9. Mida sa sõid?
10. Mida sa jõid?
11. Millal sa eile jalutasid?
12. Kus sa jalutasid?
13. Kus sa õhtul käisid?
14. Mis sa eile õhtul tegid?
15. Mis sa veel tegid?
16. Mis sa siis tegid?
17. Mis sa öösel tegid?

Vastused:

- Eile hommikul olin kodus.
- Eile hommikul ma pesin näo ja käed puhtaks, puhastasin hambad.
- Einestasin, jõin kohvi.
- Sõin leiba. Sõin kartulit. Sõin saia.
- Siis läksin kooli.
- Eile päeval olin koolis.
- Lugesin, kirjutasin, arvutasin.
- Ma lõunastasin kodus.
- Sõin liha. Sõin suppi. Sõin putru.
- Jõin piima.
- Ma jalutasin eile pärast lõunat.
- Ma jalutasin tänaval.
- Ma käisin klubis.
- Eile õhtul ma õppisin.
- Ma lugesin muinasjuttu.
- Siis sõin õhtust.
- Öösel ma ei teinud midagi. Öösel ma magasin.

Ulesanne. Võrrelge olevikku ja minevikku.

Minevik (прошедшее время)

Olevik (настоящее время)

I

Eile ma lõunastasin...

Praegu lõunastan.

Eile ma kirjutasin...

Praegu kirjutan.

Eile ma puhastasin hambaid...

Praegu puhastan.

Eile ma jalutasin...

Praegu jalutan.

Eile ma läksin klubisse.

Praegu lähen klubisse.

Eile Tõnu läks klubisse.

Praegu Tõnu läheb klubisse.

II

Eile ma olin koolis.

Praegu olen koolis.

Eile ma tulin koju.

Praegu tulen koju.

Eile ma sõin ja jõin.

Praegu söön ja joon.

Tõnu eile sõi ja jõi.

Praegu Tõnu sõõb ja joob.

Harjutus 1. Tõlkige.

Ты умеешь готовить обед? Да, умею. Я умею еще шить и штопать чулки. Все девочки нашего отряда умеют готовить обед и ужин и варить суп. Наша вожатая, наши родители и учителя учат нас.

Harjutus 2. Kirjutage olevikus.

Ma läksin, võtsin, jalutasin. Sa käisid, hüppasid. Ta püüdis, õngitses. Me tegime, olime, pesime. Te hüüdsite, küsisite, nad vastasid.

Ulesanne. Hääldage õieti.

õ: tõsi, õde, võta õun, lõika, sõrm, sõda, sõdur, võit. Sõidab, sõidab sõjamees.

ä: aitäh, tädi, tänan väga, rongkäik, täht, mägi, väike käsi.

28.

Nääriõhtu.

Õpetaja ütles lastele: „Homme on meil nääriõhtu. Nüüd hakkame nääripuu jaoks ehteid ja kingitusi tegema.“

„See on tore!“ hüüdsid õpilased ja asusid tööle. Varsti olid neil valmis väikesed punased, kollased, rohelised ja

sinised lipukesed, punased tähekesed, väikesed karbikesed, trummid, nukud ja lilled.

Siis õpilased hakkasid nääripuud ehtima. Nad riputasid pähklid, kringlid, piparkoogid, õunad ja kompvکید nääripuu külge. Okste külge panid nad veel küünlad ning värvilised lipukesed ja kinnitasid kuuse latva suure kuldtähe.

Saabus nääriõhtu. Lapsed olid kooli saalis nääripuu ümber. Õpetaja süütas küünlad. Nääripuu säras. Õpilased mängisid, laulsid ja tantsisid nääripuu ümber. Miša oli pruun Mesikäpp-Karu, Fedja oli Saabastega Kass, Zoja oli Punane Roos, Katja aga Punane Täht.

Õpetaja ütles: „Noh, lapsed, tulge nüüd siia!“

Ta võttis kingitused ning andis lastele: Mišale andis ta tanki, Fedjale kahuri, Zojale palli, väikesele Katjale nuku.

„Head uut aastat, lapsed!“ ütles õpetaja.
„Teile veel paremat!“ hüüdsid lapsed rõõmsalt.

Nääripuul.

Ralf Parve.

Näärivana, meie soovid
oma teele kaasa vii,
igas liiduvabariigis

ütle lastele sa nii:
„Eesti lapsed kuuse alt
tervitavad palavalt!“

Uued sõnad: soov, liiduvabariik, palavalt.

Küsimused:

1. Mida külastab näärivana? (каждую нашу союзную республику)
2. Mida eesti lapsed saadavad näärivanaga kõigile nõukogude lastele? (сердечный привет)

Harjutus 1. Kirjutage luuletus vihikusse ja õppige pähe.

Harjutus 2. Täiendage.

Ma laulan hästi.	— Mida ma oskan teha?
Sa laulad hästi.	— Mida sa . . . . .
Ta laulab hästi.	— Mida ta . . . . .
Me laulame hästi.	— Mida me . . . . .
Te laulate hästi.	— Mida te . . . . .
Nad laulavad hästi.	— Mida nad . . . . .

Harjutus 3. Kirjutage ainsuses.

Lambid põlevad. Sirbid lõikavad. Pingid seisavad. Salgad mar-
sivad. Kuked laulavad. Särgid ripuvad. Kepid lamavad.

Harjutus 4. Kirjutage minevikus.

Ma lähen, võtan, jalutan. Sa hüppad, püüad. Me teeme, oleme,
peseme. Te hüüate, küsite. Nad vastavad.

Harjutus 5. Kirjutage õiged lõpud.

Mis te naera—? Veera loe— ja naera—. Lapsed naera— rõõm-
salt. Täna me naera— palju. Miks sa jälle naera—? Enn ja Väino
naera—. Mina naera— ka.

Harjutus 6. Tõlkige.

Где вы живёте? Мы живём у моря. Вы здесь живёте? Нет, я не
живу здесь, я живу там. Товарищ Волков живёт здесь? Нет, он не
живёт здесь. Дайте мне, пожалуйста, его адрес. Где брат Веры?
Её брат дома. Её отец и мать тоже дома. Где дедушка Бориса?
Его дедушка на фабрике. Это твоё перо? Да, это моё перо. Как
ваша фамилия? Моя фамилия Семёнов. Как ваше имя? Моё имя
Алексей. Сколько вам лет? (Kui vana te olete?). Сколько лет отцу?

Head uut aastat!

Aasta on pikk aeg: aastas on kaksteist kuud ehk viiskümmend kaks nädalat. Üks aasta on kolmsada kuuskümmend viis päeva ja kuus tundi. Üks kuu on neli nädalat, nädal — seitse päeva. Üks päev on kakskümmend neli tundi.

Aasta esimene kuu on jaanuar ja viimane kuu on detsember. Kolmekümne esimese detsembri ööl on vana aasta lõpp. Kell kaksteist öösel algab uus aasta.

Esimene jaanuar on uue aasta esimene päev ehk näärpäev. Siis soovime üksteisele head uut aastat.

Mõistatus. Üks tamm, kaksteist oksa, igal oksal neli pesa, igas pesas seitse muna, igal munal ise nimi?

Uued sõnad: soovima, üksteisele, ise nimi.

Küsimused:

1. Mitu kuud on aastas?
2. Mitu nädalat on kuus?
3. Mitu päeva on nädalas?
4. Mitu päeva on aprillis?
5. Mitu päeva on veebruaris?
6. Mis päev on täna?
7. Mis päev oli eile?
8. Mis päev on homme?
9. Mis päev on ülehomme?
10. Mis on aasta esimene kuu?
11. Mis on nädala teine päev?
12. Millal on vana aasta lõpp?
13. Millal algab uus aasta?
14. Mida me näärpäeval üksteisele soovime?

Harjutus 1. Kirjutage mõistatuse lahendus (разгадка).

Üks . . . . ., kaksteist . . . . ., igas . . . . . neli . . . . ., igas . . . . . seitse . . . . ., igal . . . . . ise nimi.

Для вставки: kuud, kuus, päeva, päeval, nädalat, nädalas, aasta.

Harjutus 2. Punktide asemele pange sõna **sööma** minevikus.

Mina . . . leiba. Sina . . . õuna. Te . . . kala. Hobune . . . rohtu. Koerad . . . liha. Me . . . suppi.

Harjutus 3. Kirjutage, mis värvi on iga asi.

. . . paber. . . . laud. . . . pliiats. . . . tahvel. . . . kleit.
. . . lumi. . . . taevas. . . . kriit. . . . puu. . . . vihik.
. . . ülikond. . . . lipp.

Näidis: **Valge** paber.

Harjutus 4. Tõlkige eesti keelde.

Мы любим солнце, лес, реку, весну, наш город, нашу улицу, наш колхоз, наш родной дом (kodu), нашу родину, нашу Советскую Армию.

Я учусь рисовать. Ты учишься петь. Вера учится танцевать. Мы учимся читать и писать. Моя сестра любит танцевать. Моя бабушка любит шить. Мы хотим учиться. Вы хотите петь и рисовать. Вы хорошо учитесь? Да, я учусь хорошо. Коля учится плохо.

Чередование ступеней.

Переход слова из сильной ступени в слабую и обратно — это явление называется чередованием ступеней.

Нижеследующий график показывает, как слово «kapp» находится в основных падежах то в сильной, то в слабой степени.

Ainsus		Mitmus	
Nimetav mis? kapp	Omastav mille? kapi	Osastav mida? kappi	Omastav mille? kappi-de
			Nimetav mis? kapi- <u>d</u>
Mis see on? nukk <u>kk</u>		Mille käsi? nuku <u>k</u>	
			Mida on kaks? kaks nukku <u>kk</u>

Что сильнее — **кк** или **к**? — Двойной **кк** сильнее.

Mis see on? — See on **nukk**. (Nimetav в сильной степени)

Mille käsi? — Nuku käsi. (Omastav в слабой степени)

Mida on kaks? — Kaks **nukku**. (Osastav опять в сильной степени)

Pea meeles:

Osastav слов, оканчивающихся на **kk**, **pp**, **tt** (**kepp**, **rätt**, **nukk**, **kapp**), в **сильной** степени, а **omastav** — в **слабой** степени.

Harjutus 5. Kirjutage ära ja tõmmake tugevale astmele (сильной степени) joon alla.

Nukk on ilus. **Nuku** käsi on väike. Lindal on kaks **nukku**. **Kapp** on suur. **Kapi** uks on lahti. Toas on kolm **kappi**. **Kukk** laulab. **Kuke** sulg. Meil ei ole **kukke**. Puu all on suur valge **kott**. Ma panen **koti** põrandale. Ära puutu **kotti!** Mul on **kepp** ja **mapp** käes. Ma panen **kepi** ja **mapi** käest ära. Mul ei ole **keppi** ega **mappi**.

Ulesanne. Häädage õieti.

ö: öö, töö, tööline, öösel, köök, söök, kõha, söö, ära löö.

ü: Ulo, Külli, tütar, tüüp, tüdruk, püha, üks, üheksa, kümme.

Viisaastak.

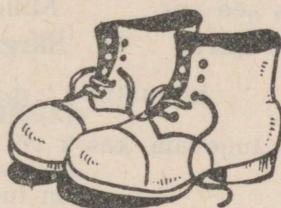
Meie maa elab ja töötab plaani järgi. Meie ees seisab suur ülesanne: on vaja üles ehitada uued linnad ja külad, uued tehased, vabrikud ja koolid.

Ülikond

Kingad

Saapad

Viisaastaku seaduses on öeldud: aastal 1950 (tuhat üheksasada viiskümmend) on Nõukogude Liidus 193 tuhat kooli ja neis õpib 31 miljonit 800 tuhat õpilast.

Iga aastaga saavad lapsed ikka rohkem ja rohkem pali-tuid, ülikondi, saapaid, kingi, kleite, sukki ja sokke jne.

Iga aastaga saavad õpilased ikka rohkem ja rohkem raa-matuid, vihikuid, sulgi ja pliiatseid.

Olgu tervitatud neljas stalinlik viisaastak!

Uued sõnad: viisaastak, tehas, seadus, ülikond, saapad, kingad; üles ehitama, ütleva (on öeldud), stalinlik.

Küsimused:

1. Kuidas elab ja töötab meie maa?
2. Missugune ülesanne seisab meie ees?

3. Mis on vaja üles ehitada? 5. Mida saavad õpilased iga aastaga ikka rohkem ja rohkem?
4. Mida saavad lapsed iga aastaga ikka rohkem ja rohkem?

Harjutus 1. Täiendage.

1. Aastas on viiskümmend kaks . . . . . 2. Päevas on kaks-kümmend neli . . . . . 3. Aastas on kolmsada kuuskümmend viis . . . . . 4. Tunnis on kuuskümmend . . . . . 5. Kümme aastat on sada kaksikümmend . . . . .

Для вставки: kuud, päeva, minutit, tundi, nädalat.

Чередование ступеней.

Nimetav.   **Omastav.**   **Osastav.**

Mis see on?   Mille krae?   Mida on kaks?

Särk.   **Särgi krae.**   **Kaks särki.**

k muutub   **g**-ks   jälle **k**

Mis on tugevam, kas **k** või **g**?

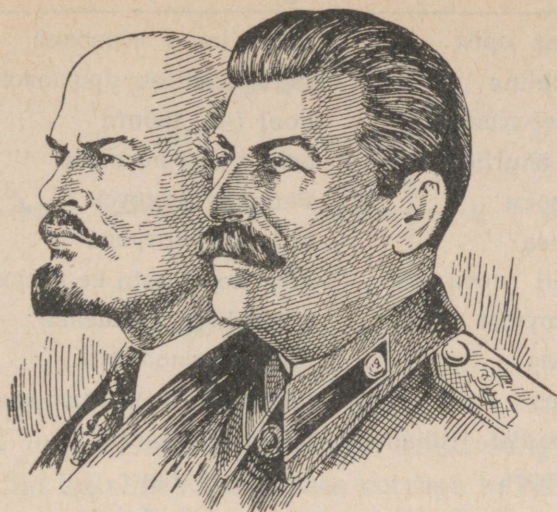
k on tugevam kui **g**.

Pea meeles:

Tugevas astmes on **k**, nõrgas — **g**.

Harjutus 2. Täiendage näidise järgi:

Nimetav	Omastav	Osastav
mis?	mille?	mida?
Nurk	Nurga taga	Neli nurka
Pink	Pingi jalg	Ei ole . . . . .
Kurk	Kurgi hind	Kaks . . . . .
Pulk	Pulga ots	Kolm . . . . .
Salk	Salga töö	Kaks . . . . .
Park	Pargi taga	Ei ole . . . . .
Söök	Söögi eest	Ei ole . . . . .
Köök	Köögi nurgas	Ei ole . . . . .
Purk	Purgi põhi	Kaks . . . . .
Sink	Singi eest	Tükk . . . . .
Kelk	Kelgu peal	Kaks . . . . .

31.

Kaks kotkast.

Ukraina rahvalaul.

Halja tamme ladvas,
kõrgel õhuvallas,
kotkad kahekesi
vaikselt kõnelesid.

Kõik neid kotkaid teavad,
kõik neid kalliks peavad:
esimene — Lenin,
teine kotkas — Stalin.

Esimene — Lenin,
teine kotkas — Stalin.
Ümberringi nendel
noori kotkaid lendles.

Oi, kuis esimene,
kotkas sinitibne,
surmatunnil viimsel
pöördus sõbra poole:

„Kotkas selgesilmne,
hüvasti sind jättes
kõik mu töö ja hoole
annan sinu kätte.“

Teine aga vastas:
„Karta pole vaja.
Vannun, et su rajalt
kõrvale ei astu!“

Ja ta pühalikult
täitis võitlusvande,
õnne, rahu, rikkust
kogu maale andes.

kotkas (kotka) орёл	selgesilmne ясноокий
haljas = roheline	hüvasti jättes прощаясь
latv (ladva) верхушка	hool (-e) забота
õhuvallas = õhuriigis	pole vaja не надо
kahekesi вдвоём	vannun клянусь
vaikselt = tasa	rada (raja) тропа
kalliks peavad почитают	kõrvale ei astu не сверну с дороги
ümberringi кругом	pühalikult священно
lendles летало	täitma исполнить
kuis = kuidas	võitlusvanne боевая клятва
sinitiibne = siniste tiibadega	õnn (-e) счастье
surm (-a) смерть	rahu (-) мир
surmatund смертный час	rikkus (-e) богатство
pöördus обратился	

Küsimused:

1. Kes on esimene kotkas?	5. Mis vande andis teine kotkas?
2. Kes on teine kotkas?	6. Kas teine kotkas täitis oma vande?
3. Mis sõnadega pöördus esimene kotkas teise poole?	7. Kuidas elavad Nõukogude Liidu rahvad?
4. Mille pärast ta muretses?	

Harjutus 1. Kirjutage sulgudes olevad sõnad mitmuses.

Aknaal on (roos, tass, klaas, nuga, kamm, postkaart, kiri).

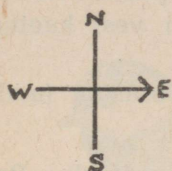
Aias on (õun, pirn, ploom, kirss, apelsin, sidrun, vaarikas, maasikas, sõstar).

Keldris on (kartul, tomat, peet, sibul, uba, kurk, arbuus, porgand, melon, kõrvits).

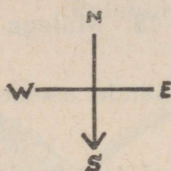
Harjutus 2. Täiendage.

Eile oli neljapäev, täna on . . . ., homme on . . . . Täna on esmaspäev, homme on . . . ., eile oli . . . ., üleeeile oli . . . ., ülehomme on . . . .

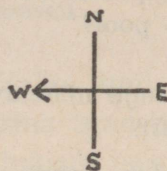
Ime-aed.

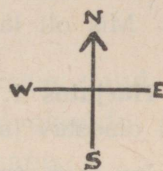
Ida

Lõuna

Lääs

Põhi

Aladin viis külalise oma suurt ilusat lossi vaatama. Keset aeda seisis valgest marmorist loss. Kuid kõige ilusam oli aed. Siin olid külalise silmade ees korruga kevad, suvi, sügis ja talv.

Aia idaküljel oli kevad. Seal õitsesid kirsi-, õuna- ja pirnipuud. Seal lõhnasid tuhanded, tuhanded lilled — valged, sinised, kollased ja punased. Seal laulsid linnud ja lendasid liblikad.

Lõunaküljel oli soe suvi. Päike paistis palavasti. Taevas oli sinine. Puud olid kaetud pehmete roheliste lehtedega. Marjapõõsad olid täis punaseid marju.

Lääne pool oli sügis. Tasa kahisesid kollased lehed puudel ja krüsanteemid õitsesid.

Põhja pool aga oli külm talv. Valge lumi säras päikese kiirtes ja vesi oli jääga kaetud.

Uued sõnad: loss, kiir, lõunaküljel, keset aeda, lõhnama, kahisema, katma (kaetakse, on kaetud), pehme, tasa.

Küsimused:

1. Mida Aladin oma külalisele näitas?
2. Mis seisis keset aeda?
3. Mis oli kõige ilusam?
4. Mis seisis korruga külalise silmade ees?
5. Mis oli aia idaküljel?
6. Mis puud seal õitsesid?
7. Mis seal lõhnasid?
8. Kes seal laulsid? Kes seal lendasid?
9. Mis oli aia lõunaküljel?

10. Kuidas päike paistis?	15. Mis kahisesid? Mis õit-
11. Missugune oli taevas?	sesid?
12. Millega olid puud kaetud?	16. Mis oli põhja pool?
13. Mis olid marjapõõsastel?	17. Mis säras päikese kiirtes?
14. Mis oli lääne pool?	18. Millega oli vesi kaetud?

Harjutus 1. Pange nimetava käände asemele osastav (mida?) või omastav (mille?).

Isa toob (mille? — laud). Ma ei too (mida? — laud). Poiss seisab (mille? — nurk) taga. Isa ostab (mille? — ajaleht). See on (mille? — nukk) käsi. Niinal ei ole (mida? — nukk). Ema annab (mille? — lamp), ei anna (mida? — lamp).

Näidis: Isa toob laua.

Harjutus 2. Tõlkige eesti keelde.

Осенью медведь хочет лечь спать (magama heita), но у него нет берлоги. Он роет себе берлогу. Берлога готова. Медведь влезает в берлогу и спит всю зиму. Весною он опять вылезает из берлоги.

Nimetav.

Omastav.

Osastav.

Mis see on?

Mille raam?

Mida on kaks?

Pilt.

Pildi raam.

Kaks pilti.

t

muutub d-ks

jälle t.

Pea meeles:

Tugevas astmes on t
nõrgas d

Harjutus 3. Täiendage.

Mis see on?

Mille?

Mida?

Tint

Selle tindi

Ei ole . . . . .

Kriit

Selle kriidi

Ei ole . . . . .

Pliit

Pliidi all

Ei ole . . . . .

Kaart

Kaardi taga

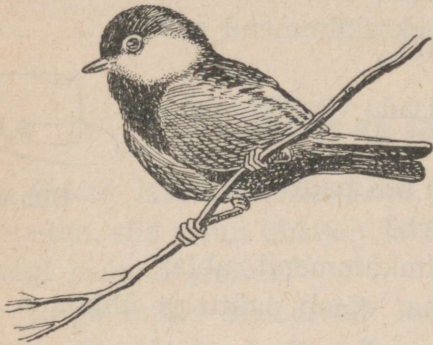
Ei ole . . . . .

Ulesanne. Häälitage h sõna algul.

Haige, haljas, halvasti, hakkab, hall, heinamaa. Hobune hirnub. Hiiumaa. Homme hommikul on meil huvitav film.

Tiiks, tiiks, tihane.

Reinhold Kamsen.

Valge lumi, härmas puud —
täna tunnen talvekuud:
tiuksub tasa tihane,
näljane mu linnuke.

Köögis rasva-udemed,
laual leivapudemed:
Tiiks, tiiks, tihane,
tule lõunalauale!

Iva langeb lumele,
tänulik on tihane:
lendab täie kõhuga
härmametsa magama.

Iva = viljatera; ude (udeme) пушинка (здесь: крошка), udemed; pudemed = raasukesed.

Uued sõnad: tihane, härmas puu, rasv, ude, pude, iva; tundma, tiuksuma, näljane, tänulik.

Küsimused:

1. Mis on väljas?	5. Mis on köögis?
2. Milles on puud?	6. Mis katavad lapsed tihasele?
3. Kes tiuksub tasa?	7. Kes on tänulik?
4. Miks ta tiuksub?	8. Kuhu ta lendab täie kõhuga?

Riidekaupluses.

Õpetaja Vaher läheb riidekauplusse.

Vaher: Kui palju maksab see sinine ülikond?

Müüja: See ülikond maksab kuussada kakskümmend viis rubla.

Vaher: See on väga kallis. Aga kui palju maksab see hall ülikond?

Müüja: Hall ülikond maksab viissada kaheksakümmend rubla.

Vaher: Ja mis see kübar maksab?

Müüja: Kübar maksab kaheksakümmend rubla.

Vaher: Aga see palitu?

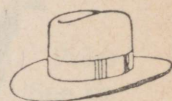
Müüja: Palitu maksab nelisada viiskümmend rubla.

Vaher: Palun, andke mulle see palitu ja hall ülikond. Kui palju kokku tuleb?

Müüja: Kokku — tuhat kolmkümmend rubla.

Õpetaja Vaher maksab raha, võtab palitu ja ülikonna ja väljub kauplusest.

Uued sõnad: riidekauplus, kübar, palitu.

Kübar

Nimetav.	Omastav.	Osastav.
Mis see on?	Mille klaas?	Mida on kaks?
Lamp.	Uue lambi klaas.	Kaks lampi.
p	muutub b-ks	jälle p
	Mis on tugevam, kas p või b?	
	p on tugevam kui b.	

Pea meeles:

Tugevas astmes on p
nõrgas — b

Harjutus 1. Täiendage.

Mis?	Mille?	Mida?
Karp	Karbi põhi (дно коробки)	Ei ole . . . . .
Sirp	Sirbi tera (лезвие)	Ei ole . . . . .

Harjutus 2. Tõlkige eesti keelde.

Барометр падает — сегодня ночью будет буря. Вчера дул тёплый западный ветер, а сегодня холодный северный ветер.

Kontroll-ülesanne. Häädage peenendusega.

Anni sall, Manni kass, Volli püss; hall, valmis, kallis, selge, seltsimees, sulg, pott, post, tantsima.

34.

Kelleks sa tahad saada?

Poisid läksid koolist koju. Griša ütles: „Kui keskkooli lõpetan, siis astun ülikooli ja õpin arstiks. Mina tahan nagu isagi haigeid arstida.“

„Aga mulle meeldivad lennukid,“ ütles Pavel. „Mina tahan õppida lenduriks. Tahan lennata oma lennukiga kõrgel taeva all.“

Miša ütles: „Aga mina tahan saada kirjanikuks — tahan raamatuid kirjutada.“

„Kelleks siis sina tahad saada?“ küsisid lapsed Koljalt.

„Mina tahan saada õpetajaks — hakkan koolis lapsi õpetama,“ ütles Kolja.

„Ja mina,“ hüüab Serjoža, „mina hakkan autojuhiks! Mulle meeldivad autod.“

Masinistiks, traktoristiks...

Palju lapsi koolis õpib.

Kelleks keegi saada soovib?

Peeter tahab masinistiks,

Juho tahab traktoristiks.

Peedu praegu pioneer,

varsti saab tast insener.

Uued sõnad: lendur, kirjanik, autojuht, kinnas; haige, meeldima.

Ulesanne. Jutustage küsimuste järgi olevikus.

1. Kelleks Griša tahab saada?
2. Mis meeldivad Pavelile? Kelleks ta tahab saada?
3. Kelleks Miša tahab saada?
4. Kelleks Kolja tahab saada?
5. Mis meeldivad Serjožale? Kelleks ta tahab saada?
6. Kelleks Peeter mõtleb hakata? Juho? Peedu?

Pea meeles:

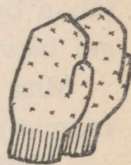
Küsimuse puhul kelleks? milleks? (кем? чем?) on vastuses -ks-lõpuga sõna.

Mis värvi?

Mis värvi on sinu ülikond?

Minu kuub on sinine. Minu püksid ja vest on ka sinised. Minu müts on must. Sinu pliiats on punane, aga minu pliiats on kollane. Sinu vihik on sinine. Minu kindad on valged.

Kindad

Minu pall on kirju. Linda kleit on roheline. Ta kübar on valge ja sukad on ka valged. Ema sukad on hallid ja ta kindad on pruunid.

Küsimused:

1. Mis värvi on sinu müts?
2. Mis värvi on sinu kuub?
3. Kas su pliiats on sinine või punane?
4. Kas Linda kleit on valge või roheline?
5. Missugune on Tõnu vihik?
6. Kas su pink on pruun või must?
7. Mis on hall? (костюм)
8. Mis on kirju? (мяч, курица)
9. Mis on kollane? (карандаш, цыплёнок)
10. Mis on valge? (бумага, мел)

Harjutus 1. Kelleks? Kirjutage -ks-käändes.

Üks poiss tahab saada inseneriks, teine . . . ., kolmas . . . ., neljas . . . ., viies . . . ., kuues . . . ., seitsmes . . . ., kaheksas . . . ., üheksas . . . ., kümnes . . . .

Для вставки: masinist, lendur, sõdur, arst, kirjanik, õpetaja, prokurör, stahaanovlane, autojuht (-juhi).

Harjutus 2. Kirjutage ainsuses.

Missugused? — Hallid kübarad, kollased lehed, valged kleidid, kirjud kassid, rohelised kuused, valged munad, sinised kuued, punased pliiatsid.

Näidis: Missugune? — Hall kübar . . .

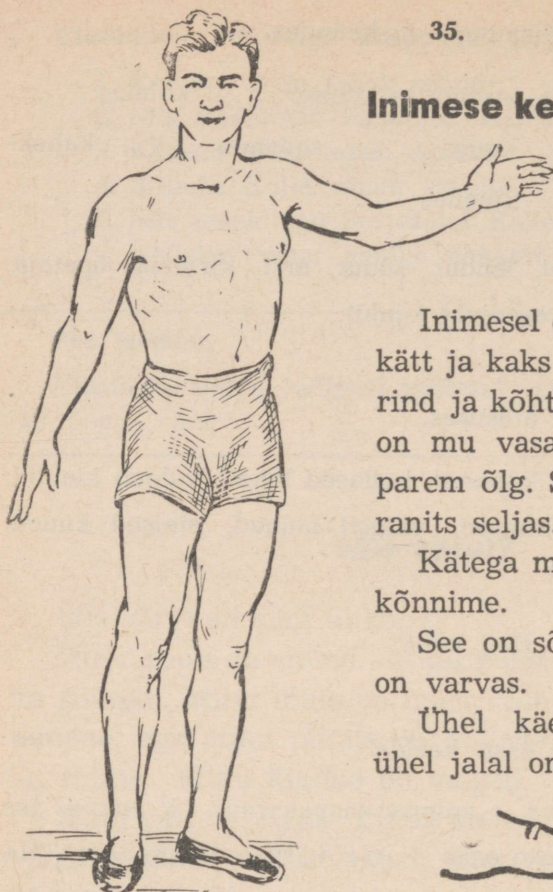
Harjutus 3. Tõlkige eesti keelde.

Часы показывают время, а компас направление. У часов две стрелки, а у компаса только одна — это магнитная стрелка. На карте север наверху, юг внизу, восток направо и запад налево. На севере очень холодно, на юге тепло.

Ülesanne. Häädage h sõna algul.

Koer haugub: hau, hau, hau! Haige hammas, hall hani, haljas heinamaa, haru piim. Hobune hüppab hoppadi, hoppadi!

Inimese keha.

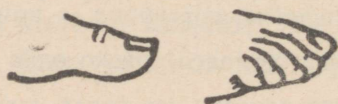

Inimesel on pea, kael, kere, kaks kätt ja kaks jalga. Kere eespool on rind ja kõht, tagapool — selg. See on mu vasak külg ja see on mu parem õlg. Sõduril on püss õlal ja ranits seljas.

Kättega me töötame ja jalgadega kõnnime.

See on sõrm, aga see siin pildil on varvas.

Ühel käel on viis sõrme ja ühel jalal on viis varvast.

Varvas — varbad

Uued sõnad: keha, kere, külg, õlg, ranits, eespool, tagapool.

Küsimused:

1. Mis on inimesel?
2. Mis on kere eespool?
Kere tagapool?
3. Kus kannab sõdur püssi?
4. Mis tal on seljas?
5. Mis me kätega teeme?
6. Mis me jalgadega teeme?
7. Mitu sõrme on ühel käel?
8. Mitu varvast on ühel jalal?

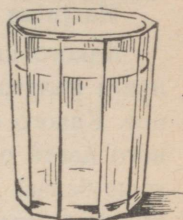
Vaas ja roos.

Vaas

Roos

Klaas

Siin on vaas. Seal on roos. Vaas on roheline. Roos on punane.

Linda võtab roosi ja paneb vaasi. Roos on vaasis.

Aga vett vaasis ei ole. Vesi on klaasis. Linda valab vee klaasist vaasi. Nüüd on vesi vaasis.

Linda paneb vaasi aknale.

Roos on vaasis. Vaas on aknal.

Uued sõnad: vaas, roos, valama.

Vestlus.

Kus on roos?

Kus on vesi?

Vala vesi klaasist vaasi! Mis sa teed? (Ma valan vee...)

Kus on vesi? Kas klaas on täis või tühi?

Kuhu sa vaasi paned?

Kus on roos? Kus on vaas?

Võta roos vaasist ja pane klaasi! Mis sa teed? (Ma võtan roosi...) Kus on roos?

Võta roos klaasist ja pane vaasi!

Harjutus 1. Muutke nimetav „ma võtan“ abil omastavaks.

Mul on lamp, tint, kink, kriit, sink, pilt, sirp.

Näidis: Ma võtan (mille?) lambi...

Harjutus 2. Muutke nimetav „ma ei võta“ abil osastavaks.

Näidis: Ma ei võta (mida?) lampi...

Harjutus 3. Tõlkige eesti keelde.

Какого цвета костюм Бориса? Костюм Бориса синий. Какого цвета пальто Серёжи? Пальто Серёжи чёрное. Платье Веры зелёное. Какого цвета шляпа Анны Андреевны? Её шляпа серая. Какого цвета рубашка? Рубашка белая. А какого цвета снег? Снег тоже белый. Какая это бумага? Это жёлтая бумага. А какого цвета эти цветы? Эти цветы красные.

36.

Kes on see hiiglane?

On olemas maa peal hiiglane.

Tal on siisugused käed, et ilma vaevata tõstab veduri üles.

Tal on siisugused jalad, et võib ühe päevaga ära joosta sajad kilomeetrid.

Pilv

Ulm

Tal on siisugused tiivad, et võib lennata ülalpool pilvi kõigist lindudest kõrgemal.

Tal on siisugused uimed, et võib ujuda nii vee peal kui vee all kõigist kaladest paremini.

Tal on siisugused silmad, mis näevad nähtamatut, ja siisugused kõrvad, mis kuulevad, mida kõneldakse teises maailma otsas.

Ta on nii tugev, et puurib mäed läbi ja peatab jõed nende täiel jooksul.

Oma tahte järgi ta ehitab ümber maa, istutab metsi, ühendab meresid, siisutab kõrbeid.

Arvake — kes on see hiiglane?

Uued sõnad: hiiglane, uim(-e), tahe (tahte); ilma vaevata, pilv(-e), ülalpool pilvi, näeb nähtamatut, maailma otsas, tugev, läbi puurima, peatama, ümber ehitama, ühendama, niisutama.

Küsimused:

1. Mille see hiiglane kergelt üles tõstab?
2. Kui palju ta ühe päevaga ära jookseb?
3. Kuidas ta võib lennata?
4. Kuidas ta võib ujuda?
5. Mis ta oma silmadega näeb?
6. Mis ta oma kõrvadega kuuleb?
7. Mis ta mägedest läbi puurib? (tunnelid)
8. Mis ta jõgedele ehitab? (hüdro-elektrijaamad)
9. Kes on see imehiiglane?
10. Millega ta tõstab veduri üles? (kraanaga)
11. Millega ta sõidab sajad kilomeetrid päevas (auto ja kiirrongiga)
12. Millega ta lendab kõigist lindudest kõrgemale?
13. Millega ujub kala? (uimedega)
14. Millega ujuvad aurikud ja mootorpaadid? (propelleriga)
15. Mille abil inimene näeb nähtamatut? (mikroskoobi abil)
16. Mille abil ta võib Tallinnast Moskvasse kõnelda?
17. Mille abil ta ühendab mered? (kanalite abil)

Harjutus 1. Muutke nimetav „ma võtan“ abil omastavaks. Mul on pilt, purk, karp, kurk, pink, kleit, kelk. Näidis: Ma võtan (mille?) pildi.

Harjutus 2. Muutke nimetav „ma ei võta“ abil osastavaks. Näidis: Ma ei võta (mida?) pilti.

Harjutus 3. Käänake (просклоняйте) näidise järgi.

Nimetav.	Omastav.	Osastav.
mis?	võtan mille?	ei võta mida?
pilt	pildi	pilti
purk	.....	.....
karp	.....	.....
kurk(-gi)	.....	.....
pink	.....	.....
kleit	.....	.....
kelk	.....	.....

Harjutus 4. Tõlkige eesti keelde.

Теперь зима. Мы надеваем тёплые шубы. Вчера было холодно, а сегодня ещё холоднее. Термометр показывает 11 градусов холода. Позавчера шёл (sadas) дождь и град, а сегодня падает снег.

37.

Kui kõik mered...

Eesti rahvanali.

Kui kõik mered oleksid üks meri,
küll see oleks siis suur meri!

Kui kõik puud oleksid üks puu,
küll see oleks siis suur puu!

Kui kõik kirved oleksid üks kirves,
küll see oleks siis suur kirves!

Kui kõik mehed oleksid üks mees,
küll see oleks siis suur mees!

Kui see suur mees võtaks selle suure kirve
ja raiuks maha selle suure puu
ning laseks ta kukkuda sinna suurde merre, —
vaat see oleks alles kartsumm! . . .

Ulesanne. Lugege, võrrelge ja pidage meeles.

Ma olen	— ma oleksin	я был(а) бы
sa oled	— sa oleksid	ты был(а) бы
ta on	— ta oleks	он был бы, она была бы
me oleme	— me oleksime	мы были бы
te olete	— te oleksite	вы были бы
nad on	— nad oleksid	они были бы

Pea meeles:

Условное наклонение образуется при помощи **-ksi-** и **-ks.**

Tingiv kõneviis (условное наклонение).

Ainsus (единственное число)	Mitmus (множественное число)
Ma istuksin	Me istuksime
Sa istuksid	Te istuksite
Ta istuks	Nad istuksid

Ulesanne. Võrrelge (сравните) tingkõne lõppusid mineviku lõpudega.

Tingkõne lõpud: -ksin, -ksid, -ks, -ksime, -ksite, -ksid.

Mineviku lõpud: -sin, -sid, -s, -sime, -site, -sid.

Milles on vahe (разница)? Ainult „k“-häälikus.

Harjutus 1. Muutke minevik tingkõneks.

Minevik.

Tingkõne.

1. Ma palusin isa.

Ma paluksin isa.

2. Sa soovisid seda.

Sa . . . . .

3. Ta lubas tulla.

Ta . . . . .

4. Me kirjutasime vihikusse.

Me . . . . .

5. Te ehitasite maja.

Te . . . . .

6. Nad armastasid lugeda.

Nad . . . . .

Harjutus 2. Kirjutage mitmuses.

Kukk laulab. Kepp lamab. Särk ripub. Lamp põleb. Pink seisab. Sirp lõikab. Salk marsib.

Harjutus 3. Tõlkige eesti keelde.

Корабль, руль, рулевой. Все пассажиры очень боятся бури. Только маленький сын рулевого не боится. — Ты разве не боишься бури? — Не боюсь. — Почему же ты не боишься? — Мой отец на руле.

38.

Inimese pea.

Kas inimesel on kaks pead? — Ei, tal on ainult üks pea. Eespool on nägu ja laup, tagapool — kukal. Kas silmad on kuklas? Ei, silmad on näos. Meil on näos kaks silma, nina ja suu.

Laup on silmade kohal. Suu on nina all. Näo alumine osa on lõug. Ja need on põsed. See on mu vasak põsk, ja see — parem põsk.

Laup

Nägu

Kukal

Mis on vanaisal lõua otsas? Tal on lõua otsas habe.

Kas see on silm? Ei ole, see on nina.

Kas see on suu? Jah, see on suu.

Kas suu on kinni või lahti?

Kas silmad on kinni või lahti?

Meil on kaks kõrva. Kõrvadega me kuuleme. Me armastame kuulata muusikat ja linnulaulu.

Ma kuulen

Millega me näeme? Me näeme silmadega.

Mis värvi on silmad? Silmad on pruunid, hallid või sinised. Kui me magame, siis on meie silmad kinni. Kui ärkame, siis avame nad jälle.

Millega me nuusutame? Me nuusutame ninaga. Suuga me sööme ja kõneleme. Meil on suus hambad ja keel. Meil on peas juuksed. Mis värvi on sinu juuksed: kas mustad, pruunid, punased või valged?

Sina oled noor — sinu juuksed on pruunid, aga mina olen vana — minu juuksed on juba hallid.

Mõistatus. Kaks vaatavad, kaks kuulavad, üks kõneleb?

Uued sõnad: laup, kukal, lõug, põsk, pruun, hallid (juuksed); nuusutama.

Küsimused:

1. Kus on nägu ja laup?
2. Mis on tagapool?
3. Mis on näos?
4. Mitu kõrva meil on?
5. Mis me kõrvadega teeme?
6. Mida me armastame kuulata?
7. Millega me näeme?
8. Mis värvi on silmad?
9. Kui me magame, kas meie silmad on siis avatud või suletud?
10. Millega me nuusutame?
11. Mis me suuga teeme?
12. Mis meil on suus?
13. Mis meil on peas?
14. Mis värvi on juuksed?
15. Mis värvi on noore inimese juuksed?
16. Mis värvi on vana inimese juuksed? — Utelge mõistatus! Mis vaatavad? Mis kuulavad? Mis kõneleb?

Vestlus.

1. Mis me silmadega teeme?	Silmadega me vaatame.
2. Vaadake sinna seinale! Mis te seal näete?	Ma näen seal kaht pilti.
3. Mis me kõrvadega teeme?	Kõrvadega me kuuleme.
4. Olge üsna tasa. Kuulake hästi. Mis te kuulete?	Ma kuulen kella tiksumist, vankri mürinat, auto tuutumist.
5. Mis me ninaga teeme?	Ninaga me nuusutame.
6. Griša, mis sa suuga teed?	Suuga ma süön.
7. Serjoža, mis sa keelega teed?	Keelega ma kõnelen.
8. Aga mis te jalgadega teete?	Jalgadega me kõnnime ja jookseme.
9. Ja mis te kätega teete?	Kättega me töötame.

Ulesanne: Katke vastused kinni (закройте ответы) ja vastake küsimustele.

Nimetav.	Omastav.	Osastav.	Sisseütlev.
Mis see on?	Mille taga?	Ei näe mida?	Võtan ranitsa kuhu?
Selg.	Selja taga.	Selga.	Selga.
g muutub	j -ks	jälle g	
	Mis on tugevam, kas g või j ?		
	g on tugevam kui j .		

Pea meeles:

Tugevas astmes on **g**, nõrgas — **j**.

Harjutus 1. Kirjutage nimetava järgi omastav (mille?) ja osastav (mida?).

Jälg	See jätab (mille?) jälje	See ei jäta (mida?) jäl—
Selg	Sel— taga	Ma ei näe sel—
Nälg	Näl— pärast	Ta ei tunne näl—
Külg	Kül— all	Pööran teist kül—
Poeg	Po— riided	Kaks poe—

Harjutus 2. Kirjutage arvud sõnadega.

300, 420, 530, 641, 752, 850, 990.

39.

Vabrikus.

Jaan ja Jüri töötavad vabrikus. Jüri töötab hästi. Ta püüab ikka rohkem ja paremini töötada. Jaan aga ei taha töötada, ta on laisk.

Insener küsib Jürilt:

„Noh, kuidas käsi käib?“

„Hästi,“ vastab Jüri rõõmsalt. „Ma teenin hästi.“

„Aga sina, Jaan, kuidas sul läheb?“

„Halvasti,“ vastab Jaan kurvalt. „Ma teenin vähe.“

„Aga su vend?“

„Ta on masinist ja saab palju raha.“

„Ja isa?“

„Ta on traktorist ja teenib hästi.“

„Aga poeg?“

„Ta on koolis esimene.“

„Noh, näed,“ kõneleb insener. „Su poeg on hoolas õpilane, isa ja vend püüavad hästi töötada ja teenivad palju raha. Aga sina oled laisk ja sellepärast teenid vähe. Ela ka uutmoodi, nagu teised! Kes rohkem ja paremini töötab, see ka rohkem teenib.“

Vanasõna. Kes tööd taga ei aja, seda ajab töö taga.

Uued sõnad: laisk, hoolas, püüdma (töötada), hästi, teemina, vähe, kurvalt, uutmoodi, taga ajama.

Ulesanne. Häälitage **h** sõna algul.

Hüva, hüvasti, huvitav, hiir, hirnuma, homme hommikul, hoolas, hani, häbi, hästi, halvasti; Henn ja Heino hüüavad: „Hei, hõi, hõissal!“

Küsimused:

1. Kes töötavad vabrikus?	5. Kes teenib halvasti?
2. Kes püüab rohkem ja paremini töötada?	6. Kes saab palju raha?
3. Kes on laisk ega taha töötada?	7. Kes on hoolas õpilane?
4. Kes teenib hästi?	8. Kes elab uutmoodi?
	9. Kus sinu isa töötab?
	10. Kas ta teenib hästi?

Harjutus 1. Kirjutage täisvastused (полные ответы) ja tõmmake **-ga**-lõpule joon alla.

1. Mis sa teed silmadega? 2. Mis sa teed kõrvadega? 3. Mis sa teed keelega? 4. Mis sa teed suuga? 5. Mis sa teed ninaga? 6. Mis sa teed kätega? 7. Mis sa teed jalgadega?

Näidis. Silmadega ma näen.

Nimetav.

Mis see on?

Leib.

Omastav.

Mille eest?

Leiva eest.

b muutub **v**-ks

Kus on nuga?

Leivas.

Osastav.

Mida perenaine lõikab?

Leiba.

jälle **b**

Pea meeles:

Tugevas astmes on **b**, nõrgas — **v**.

Tugev.

Mis? leib

Mida? leiba

Nõrk.

Mille? leiva

Kus? leivas

Harjutus 2. Kirjutage nimetava järgi omastav ja osastav.

Kurb Kurva lauluga

Halb Hal— ilmaga

Leib Lei— eest

Kaks kur— last

Mitu hal—

Kolm lei—

Ühine töö.

Andres ei tunne Ahmetit. Andres elab Tallinnas. Ta töötab Balti Manufaktuuris.

Ahmet ei tunne Andrest. Ahmet elab Turkmeenias. Ta töötab kolhoosi põllul. Seal põllul kasvab puuvill.

Andres ja Ahmet elavad üksteisest kaugel. Aga nad teevad ühist tööd: valmistavad puuvillast riiet.

Ahmet kogub kolhoosi põllul puuvilla. Andres kujub vabrikus riiet.

Puuvill

Uued sõnad: puuvill, koguma, kuduma.

Küsimused:

1. Kus elab Andres? Kus ta töötab?
2. Kus elab Ahmet? Kus ta töötab?
3. Mis kasvab põllul?
4. Mis teeb Ahmet kolhoosi põllul?
5. Mida kujub Andres vabrikus?

Nimetav.	Omastav.	Osastav.	Sisseütlev.
Mis see on?	Mille põhi?	Mida on kaks?	Pane herved kuhu?
Pada.	Paja põhi.	Kaks pada.	Patta.
d	muutub j-ks	jälle d	tt

Kust poiss sööb?

Pajast.

Pea meeles:

Tugevas astmes on **d**, nõrgas — **j**. Kuhu?-kääne (patta) on väga tugev.

Tugev.	Nõrk.
Mis? pada	Mille? paja
Mida? pada	Kust? pajast

Harjutus 1. Kirjutage ära ja pange küsimus eeskju järgi.

(Mis?) Pada on pliidil. (Mille?) Paja põhi. Pliidil on kaks (?) pada. Panen herved (?) patta. (?) Pajas on puder. Võtan (?) pajast putru.

Harjutus 2. Vastake eitavate lausetega.

1. Kas sa näed silmadeta? 2. Kas sa kuuled kõrvadeta? 3. Kas sa kõneled keeleta? 4. Kas sa sööd ilma suuta? 5. Kas sa töötad ilma käteta? 6. Kas sa kõnnid ilma jalgadeta? 7. Kas sa nuusutad ilma ninata?

Näidis: Ma ei näe silmadeta.

Kontroll-ülesanne. Häädage peenendusega.

Kalju kass, Manni sulg, pott on katki, palju asju, ära otsi passi, Volli läks klassist välja; tund, purk, park, part, sall.

41.

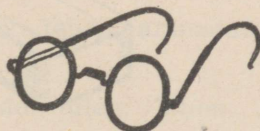
Ahv ja prillid.

Ahv oli vana. Ta nägi halvasti. Inimesed ütlesid talle: „Osta endale prillid! Siis näed jälle niisama hästi kui ennegi.“

Ahv läks kauplusse ja ostis endale pool tosinat prille. Nüüd hakkas ta prille proovima. Ta proovis neid igaviisi: pani kõrva äärde, riputas saba külge, nuusutas, lakkus keelega — midagi ei aita, ikka näeb halvasti.

Ahv

Prillid

Nüüd ahv sai vihaseks. Ta ütles: „Inimesed valetavad. Prillidest pole mingit kasu.“

Ta võttis prillid ja viskas need vastu kivi puruks.

Uued sõnad: ahv, prillid, tosin (= 12 tükki), proovima, igaviisi, riputama, lakkuma, vihaseks saama, valetama, vastu kivi puruks viskama.

Küsimused:

1. Missugune oli ahv?
2. Kuidas ta nägi?
3. Mis inimesed käskisid tal teha?
4. Kuhu ahv läks?
5. Mis ta poest ostis?
6. Kuidas ta prille proovis?
7. Kas ta hakkas paremini nägema?
8. Kuhu ta ei pannud prille?
9. Kes sai vihaseks?
10. Mis ta tegi?

Ulesanne. Lugege ja võrrelge.

Olevik.

Ma näen

Sa näed

Ta näeb

Minevik.

Ma nägin

Sa nägid

Ta nägi

Käskiv kõneviis.

(Sa) osta!

(Ta) ostku!

(Te) ostke!

(Nad) ostku!

Ole puhas ja korralik!

Pese sageli seebiga pead.

Pese kõrvu, nägu, kaela ja juukseid.

Hoia silmi! Hoia hambaid!

Puhasta harjaga hambaid!

Võimle.

Pese käed enne sööki puhtaks. Pese end iga nädal saunas.

Tualett-seep

Pesuseep

Ära karda puhast õhku. Mängi õues, uisuta jääl, suusata lumel.

Ole puhas ja korralik!

Uued sõnad: korralik, sageli, hoidma, hambahari.

Harjutus 1. Kirjutage ära ja muutke käskiv kõneviis (повелит. накл.) olevikuks.

Näidis: Pese pead! Ma pesen pead. Hoia silmi! Ma hoian...

Harjutus 2. Moodustage (образуйте) osastav. Lisage nimetavale osastava lõpp.

1. (Mis?) nälga, (mille?) nälja, (mida?) nälga.	4. (Kes?) poeg, (kelle?) poja, (keda?) . . . . .
2. (Mis?) kurb, (mille?) kurva, (mida?)	5. (Mis?) aeg, (mille?) aja, (mida?) . . . . .
3. (Mis?) halb, (mille?) halva, (mida?)	6. (Mis?) pada, (mille?) paja, (mida?) . . . . .

Harjutus 3. Kirjutage osastava lõpud.

Mul ei ole aeg—. Pliidil ei ole pad—. Eidel ei ole poeg—. Poiss ei teinud midagi halb—. Ma ei tunne nälg—.

Pea meeles:

Eesti keeles on kaks tegevusnime (неопределённых наклонения):

-da		-ma	
Ma tahan	}	Ma tulen	}
Ma armastan		Ma lähen	
Ma oskan		Ma hakkam	
Ma võin		Ma pean	
Ma saan			
Ma kardan			
	mängida.		mängima.

-da-tegevusnime nõuavad pöörsõnad: tahan, armastan, oskan, võin, saan, kardan...

-ma-tegevusnime nõuavad pöörsõnad: tulen, lähen, hakkam, pean...

Harjutus 4. Kirjutage -ma- või -da-lõpp.

Tule, hakkame mängi—. Ei, ma ei taha mängi—. Mina armastan väga uisuta—. Lubage, ma tulen ka kelguta—. Laps võib terved päevad mängi—. Mina kardan suusata—. Me läheme mängi—. Ma sain täna palju luge—. Me pidime eile palju töötä—. Sa pead isalt küsi—. Mina oskan ka tantsi—. Me armastame kõik mängi— ja tantsi—.

42.

Kes on kõige kasulikum?

Hobune, lehm ja lammas hakkasid vaidlema. Hobune ütles, et tema on inimesele kõige kasulikum, sest ta künnab põldu ja veab vankrit. Lehm aga arvas, et tema on veel kasulikum, sest tema annab piima. Lammas ütles, et pererahvas külmab talvel ära, kui tema villa ei anna.

Inimene kuulis seda ja ütles, et nad on kõik talle ühevõrra kasulikud ja et ta neid kõiki väga armastab. Ta andis hobusele kaeru, lehmale ja lambale leiba.

Küsimused:

1. Mis loomad tegid?
2. Mis ütles hobune?
3. Mis arvas lehm?
4. Mis ütles lammas?
5. Mis annab lehm?
6. Mis annab lammas?
7. Mis teeb hobune?
8. Mis ütles inimene?
9. Mis ta loomadele andis?

Uued sõnad: põld, vill (-a), koer; kõige rohkem, kasulik; vaidlema, kündma, vedama, arvama, ära külmama.

Muri.

Kas olgu päev või olgu öö,
on Muril ikka raske töö:
ööl valvab väljas, maja ees,
kui puhkab pere maja sees,

ja päeval karjas korda ta
 peab karjasega pidama —
 ja hüüab iuh! ja hüüab auh!
 kui kuskil kuulduv piuh! ja pauh!

Vanasõna: Kes koera ei sööda, see söödab varast.

Uued sõnad: valvama, kari, varas, korda pidama, karjane, kuulduma.

Küsimused:

1. Mis Muri öösel teeb?
2. Mis pererahvas öösel teeb?
3. Mis Muri päeval teeb?
4. Kellega ta karja hoiab?

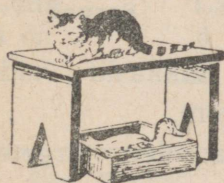
Harjutus 1. Kirjutage siit välja õiged vastused.

1. Kes magab pingil?

Koer magab pingil.

Kass magab pingil.

Tibu magab pingil.

2. Kes magab pingi all?

Kukk magab pingi all.

Kana magab pingi all.

Part magab pingi all.

Lammas magab pingi all.

Harjutus 2. Kirjutage laul vihikusse ja õppige pähe.

Nimetav.

Kes see on?

Lind.

d

Omastav.

Kelle tiib?

Linnu tiib.

muutub n-iks

Osastav.

Keda on kaks?

Kaks lindu.

jälle d

Kellele poiss annab teri?

Linnule.

Harjutus 3. Kirjutage lõpp juurde ja küsimused eeskuju järgi.

See on (kes?) lind. Mul on kaks (keda?) lindu. (Kelle?) Lin—
 tiib on ilus. Ma annan leiba (kellele?) lin—

See on minu (kes?) vend. Mul on kaks (?) ven—. (?) Venna särk on puhas. Ma annan palli (?) ven—. (?) Rind. Ule (?) rin—. Orden ehib (mida?) rin—.

Harjutus 4. Kirjutage ära.

Mis?	Mille?	Mida?
Selg	selja	selga
Leib	leiva	leiba
Pada	paja	pada

Pea meeles:

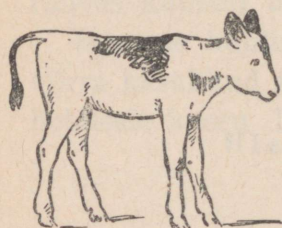
g	muutub	j-ks
b	—	v-ks
d	—	j-ks

43.

Sarved

Kes on targem?

Vasikas

Vasikas ja mullikas hakkasid vaidlema, kumb neist on targem.

Vasikas hüüdis: „Mina olen targem, sest mul on valjem hääl.“

Mullikas aga ütles: „Ei, mina olen targem, sest mul on pikemad sarved.“

Koer kuulis nende vaidlust ja ütles: „Ühesugused rumalad olete mõlemad! Pole üks targem kui teine.“

Vanasõna. Targad sõdivad sõnadega, aga rumalad rusikatega.

Uued sõnad: vasikas, rusikas, mullikas, sarv, sõna; tark — targem, vali — valjem, pikk — pikem, rumal — rumalam.

Küsimused:

1. Kes hakkasid vaidlema?
2. Mis vasikas ütles?
3. Mis mullikas ütles?
4. Kes kuulis nende vaidlust?
5. Mis koer ütles?
6. Millega sõdivad targad?
7. Millega sõdivad rumalad?

Harjutus 1. Kirjutage ära ja kriipsutage võrded (степени сравнения) alla.

Vasikas on **tark**, mullikas aga ütles, et ta on veel **targem**.

Mullikal on **vali** hääl, aga vasikal **valjem**.

Mullikal on **lühikesed** sarved, aga vasikal veel **lühemad**.

Vasikal on **pikk** saba, aga mullikal veel **pikem**.

Mullikas on **rumal**, aga vasikas on veel **rumalam**.

Harjutus 2. Vastake jah — ei ole.

1. Kas kakskümmend kaks ja kolmkümmend kolm on nelikümmend neli?

2. Kas nelikümmend kolm ja viiskümmend kuus on üheksakümmend üheksa?

3. Kas kolmkümmend ja seitsekümmend on sada?

Nimetav.	Omastav.	Osastav.	Sisseütlev.
Mis see on?	Mille jalg?	Mida maaler värvib?	Istuge kuhu?
Laud.	Laua jalg.	Lauda.	Lauda.
d on	d kaob ära	jälle d	d

Kus istuvad lapsed?

Lauas.

Pea meeles:

Tugevas astmes on **d**, nõrgas ei ole.

Harjutus 3. Kirjutage puuduvad lõpud.

Emma ütles lastele: „Istuge (kuhu?) lauda!“ (Kus?) Laua— lapsed sõid ja jõid. Siis tänasid ema ja tõusid (kust?) laua—. Laual oli palju toitu.

Harjutus 4. Moodustage omastav ja mitmuse nimetav.

Nimetav.	Omastav.	Mitmuse nimetav.
Kes? mis?	Kelle? mille?	Kes? mis?
1. selg	selja	selja-d
2. leib	.....	.....
3. pada	.....	.....
4. vend	.....	.....
5. laud	.....	.....

Ülesanne. Hääldage **h** sõna algul.

Hakkasid hüüdma, hääl, hiir, hani, hernes, haigutama, helisema, halb, hilja, hapu.

44.

Otsa Villem.

Otsa Villem ei olnud kolhoosnik, vaid üksiktalunik.

Tuli kevad. Kolhoos künnab traktoriga, Otsa Villem aga künnab adraga. Kolhoos külvab külvimasinaga, Villem aga külvab käega.

Tuli suvi. Kolhoos lõikab niidumasinaga, Otsa Villem aga lõikab sirbiga. Kolhoosil on hea vili, temal aga on halb.

Tuli viljapeksu aeg. Kolhoosnikud peksavad ja tuulavad masinaga, Otsa Villem peksab koodiga ja tuulab labidaga.

Otsa Villem näeb: kolhoosnikud töötavad hästi, nende töö käib kergelt, lõbusalt ja kiiresti, tema aga töötab halvasti.

Sügisel astus ka Otsa Villem kolhoosi. Ta on nüüd kolhoosnik.

Uued sõnad: üksiktalunik, ader, külvimasin, niidumasin, viljapeks, koot, labidas; kündma, vilja peksma, tuulama; kergelt, lõbusalt, kiiresti, halvasti.

Küsimused:

1. Millega kündis Otsa Villem? Millega künnab kolhoos?
2. Millega külvab Villem? Millega külvab kolhoos?
3. Millega lõikas ja peksis Villem? Millega lõikab ja peksab kolhoos?
4. Kellel on hea vili, kellel halb vili?
5. Kes töötavad hästi ja kes töötab halvasti?
6. Mis Otsa Villem sügisel tegi?

Lõikajate laul.

Rahvalaul.

Sirisege, sirisege, sirbikesed,
kõlisege, kõlisege, kõverad rauad!

Kelle sirp nüüd ette jõuab,
võidupärg ta poole sõuab.

Lähme lauldes läbi laane,
tantsides läbi tänava.

---

sirisege, kõlisege — звените; kõver — кривой, -ая -ое; raud (raua) — железо; kõver raud = sirp; (teistest) ette jõuab — других опережает; võidupärg — веночек победы; sõuab = tuleb; lähme (kuidas?) lauldes, tantsides — пойдём с пением, танцуя (-des — окончание дееспричастия); läbi laane = läbi metsa.

Nimetav.	Omastav.	Osastav.
Mis see on?	Mille tera?	Mida on kaks?
Nuga.	Noa tera.	Kaks nuga.
u	muutub o-ks g kaob.	jälle u
	Need on noad.	

Pea meeles:

u muutub o-ks, g kaob ära.

Harjutus 1. Kirjutage ära ja pange küsimus sõna ette.

Mul on (mis?) nuga. Minu sõbral oli kaks (mida?) nuga. Uhe (?) noa ta kaotas ära. ((?) Noaga ma teritan pliiatsit. Minu (?) nuga on terav. (?) Noa tera on hea. Mõned (?) noad on head, mõned on halvad.

Harjutus 2. Kirjutage ära ja tõmmake nõrgale astmele joon alla.

Leib on pehme. Leivad on pehmed. Panen võid leivale. Või on leival. Söön maitsvat võileiba. Leivata ei saa elada.

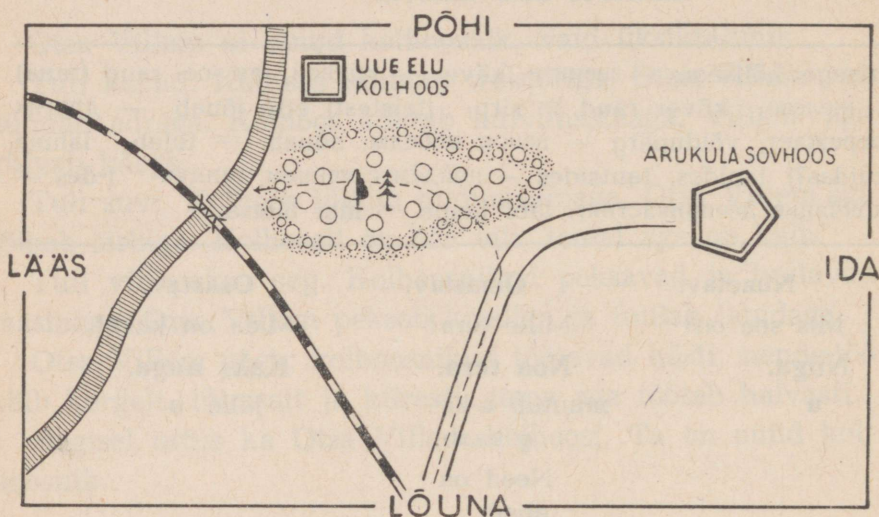
Näidis: Leivad on pehmed.

Ulesanne. Häälidage õieti ä, õ, ö, ü.

Täna on püha. Ühel käel on viis sõrme. Jüri ja Tõnu. Nõela üks ots näitab põhja, teine lõuna poole. Lõikaja. Lääs. Läbi laane. Öö on lühike. Sõuab, jõuab, võidupärg.

45.

Pioneerid rändavad.

Ilus kevadine ilm. Pioneerid teevad salgaga oma esimese kevadrännaku. Nad lähevad mööda maanteed kolm kilomeetrit edasi, metsani. Tee viib põhja suunas. Metsa ääres pöörduvad tee idasse, Aruküla sovhoosi poole. Sovhoos on paremal. Sovhoosini on kaks kilomeetrit.

Keskpäev. Kell on kaksteist. Päike on lõunas. Pioneerid pöörduvad metsa. Nad lähevad lääne poole. Päike on vasakul. Nad võtavad suuna päikese järgi.

Pioneerid lähevad kaks kilomeetrit edasi ning väljuvad metsast. Lääne pool on jõgi, lõuna pool — raudteeliin, põhja pool — Uue Elu kolhoos. Raudteeni on pool kilomeetrit, jõeni ainult mõnisada sammu.

Rõõmsa lauluga lähevad pioneerid koju tagasi.

Uued sõnad: kevadrännak, kevadine, küla, samm, raudteeliin; rändama, pöörduma, väljuma.

Küsimused:

1. Mis teevad pioneerid?	9. Kuhu pöörduvad pioneerid?
2. Mitu kilomeetrit nad lähevad mööda maanteed?	10. Kuhu poole nad lähevad?
3. Mis suunas viib maantee?	11. Kas nad võtavad suuna kompassi järgi?
4. Kuhu pöördub tee metsa ääres?	12. Mille järgi nad suuna võtavad?
5. Kus on Aruküla sovhoos?	13. Kuhu nad välja jõuavad?
6. Mitu kilomeetrit on sovhoosini?	14. Kus on jõgi?
7. Mis kell on?	15. Kus on raudteeliin?
8. Kus on päike?	16. Kus on Uue Elu kolhoos?

Ulesanne. Lugege, tõlkige ja pidage meeles.

Kuhu? kus? kust? milleni?

Kuhu pöördusid pioneerid? Nad pöördusid metsa, jõe äärde, laagrisse, külasse.

Kus on pioneerid? Pioneerid on metsas, jõe ääres, laagris, külas.

Kust lahkusid pioneerid? Nad lahkusid metsast, jõe äärest, laagrist, külast.

Milleni on kaks kilomeetrit? Metsani, jõeni, laagrini, küalani.

Harjutus 1. Kirjutage lõpuni.

Ma pani— särge selga, sa pani— saapad jalga, ta pani mütsi pähe. Me pani— tule ahju, te pani— riided kappi, nad pani— raamatud riulile.

Nimetav.	Omastav.	Osastav.	Sisseütlev.
Mis see on?	Mille uks?	Mida on kaks?	Läks kuhu?
Tuba.	Toa uks.	Kaks tuba.	Tuppa.
u	muutub o-ks b kaob (выпадает)	jälle u	pp
	Kus on lapsed?		
	Toas.		

Harjutus 2. Kirjutage ära ja pange küsimus näidise järgi.

See on (mis?) tuba. Majas oli kaks (?) tuba. (Kus?) Toas istus kaks last. Aino läks (?) toast välja ja tuli jälle (?) tuppa.

Tulekahju.

Tuletõrjuja jookseb põleva majani.

Ta ronib katusele.

Ta ronib katuselt alla.

Maja põleb. Tuletõrjuja jookseb. Ta jooksis põleva majani. Tuletõrjuja ronis mööda redelit katusele. Ta kustutas katusel tule ja ronis katuselt alla. Tuletõrjuja läks maja juurest minema.

Kuhu ronib tuletõrjuja? Kus ta kustutab tule? Kust ta alla ronib?

Kuhu läks tuletõrjuja? — Ta läks põlevasse majja.

Kus on tuletõrjuja? — Ta on põlevas majas.

Kust väljus tuletõrjuja? — Ta väljus põlevast majast.

Tuletõrjuja läheb majja.

Tuletõrjuja väljub majast.

Uued sõnad: tulekahju, tuletõrjuja, kustutama, jätma (ei jäta).

Mõistatus. Punane kukk katusel?

Vanasõna. Tuli ei jäta varnagi seinä.

Mõtlemiseks.

1. Te kaotasite võtme ära. Teil on vaja tellida uus võti. Kelle juurde te lähete ja kes teile selle teeb?
2. Teie õde jäi haigeks. Kelle te kutsute oma haige õe juurde?
3. Teil on tarvis lasta ülikond õmmelda. Kes selle teile õmbleb?
4. Teie kingad on katki. Kes need teile ära parandab?
5. Teie laua jalg murdus alt ära. Kes teeb lauale uue jala?
6. Teie aknal purunes klaas. Kes paneb aknale uue klaasi?
7. Teid saadeti arstirohtu tooma. Kuhu te lähete?
8. Ema käskis teil osta kaks kilo liha, kilo riisi, pool kilo kompvekke, hambapulbrit, niiti ja nõöpe. Kuhu te lähete?

Uued sõnad: kaotama, tellima, parandama, murduma, purunema, arstirohi, riis, niit, nõöp.

Harjutus 1. Kirjutage ära ja tõmmake **-ni-lõpule** joon alla.

Tuletõrjuja jooksis põleva majani. Me mängisime õhtuni. Ma läksin metsani. Isa maksis selle raha viimase kopikani.

Pea meeles:

Küsimuse puhul kelleni? milleni? (до кого? до чего?)
on vastuses **-ni-lõpuga** sõna.

Nimetav.

Kes see on?

Õde Aino.

d on

Omastav.

Kelle kleit?

Õe kleit.

d kaob ära

Osastav.

Keda ei ole?

Õde ei ole.

jälle d

Kellega vestleb vend?

Õega.

Harjutus 2. Kirjutage ära ja pange küsimus eeskuju järgi.
See on minu (kes?) õde. Mu sõbral ei ole (keda?) õde. (?) Õel on uus kleit. Ma võtsin raamatu (?) õelt ja andsin õuna (?) õele. Ma kõnelen oma (?) õega. Mu (?) õed on eesrindlikud õpilased.

Harjutus 3. Tõlkige.

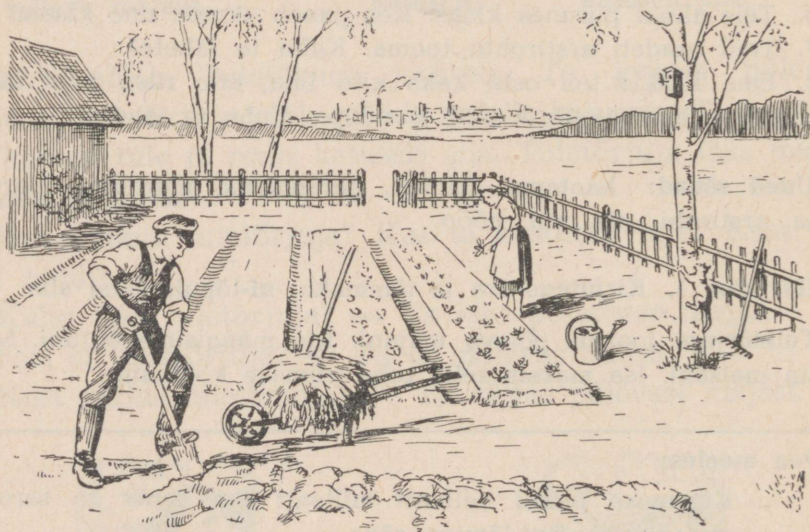
Мой отец работает на фабрике. Твой брат служит в Советской Армии. Его мать работает в аптеке. Моя сестра еще маленькая.

Ulesanne. Häälitage õieti ä, õ, ö, ü.

Õpetaja süütas küünlad. Nääripuu säras. Õpilased mängisid nääripuu ümber. Nad hüüdsid rõõmsalt. Tõnu võtab mütsi.

47.

Kevad köögivilja-aias.

See on köögivilja-aed. Me töötame aias. Täna on maa märg, sest eile sadas vihma. Isal on labidas käes, ta kaevab maad.

Isa kõrval seisab kärü.

Mitu ratast on kärul? Kärul on ainult üks ratas. Kas kärü on tühi? Ei ole. Kärü peal on sõnnik. Sõnniku otsas on sõnnikuhang.

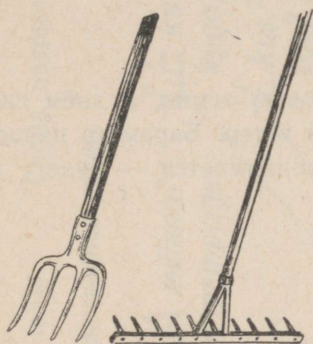
Aias on peenrad. Üks peenar on porgandite jaoks, teisele tulevad peedid, redised ja salat, kolm peenart aga on kapsaste ja kaalikate jaoks.

Ema seisab peenra ääres. Ta istutab kapsaid ja kaalikaid. Ta kõrval on kastekann. Aia najal seisab reha.

Aias kasvab puu. See on kask. Kase otsas on kuldnoka-puur. Puuripulgal laulab kuldnokk.

Kes ronib kase otsa? See on kass! Mis ta tahab teha? Ta tahab kuldnokka kinni püüda.

Aia taga on nurm. Kaugemal on majad, kõrged tornid ja vabrikukorstnad. Seal on linn.

Hang

Reha

Käru

Kastekann

Uued sõnad: käru, sõnnik, hang, peenar, kastekann, reha, nurm, kaevama.

Küsimused:

1. Kus töötavad isa ja ema?
2. Miks maa on täna märg?
3. Mis isa teeb?
4. Millega ta kaevab?
5. Mis seisab isa kõrval?
6. Mis on käru peal?
7. Mis on sõnniku otsas?
8. Mitu ratast on kärul?
9. Mis teeb ema?
10. Kus seisab kastekann?
11. Kus seisab reha?
12. Missugune puu kasvab aias?
13. Mis on kase otsas?
14. Kes laulab puuripulgal?
15. Kes ronib puu otsa?
16. Mis ta tahab teha?
17. Mis on aia taga?
18. Mis sa kaugemal näed?
19. Mis seal on?

Nimetav.
Kes see on?

Siga.
i

Omastav.
Kelle pea?

Sea pea.
muutub e-ks
Kes need on?

Sead.

Osastav.
Keda on kaks?

Kaks siga.
jälle i

Harjutus 1. Kirjutage ära ja pange küsimus eeskju järgi.

Õpetaja nägi (mida?) viga. Aino tegi (?) vea. (?) Viga oli suur. See on (?) viga. Siin on kaks (?) siga. (?) Sea pea on suur. (?) Seal on lühike saba. Ma annan (?) seale süüa. (?) Sead on kasulikud loomad.

Harjutus 2. Tõlkige eesti keelde.

Зимой холодно, а летом тепло. Ночью темно, а днём светло. Сегодня очень холодно и дует сильный ветер. Барометр падает — к ночи (ööseks) жди бури. Барометр поднимается — будет хорошая погода.

48.

Ma käänan sõna „vihik“.

Väino ostis kauplusest vihiku ja läks kooli. Ta tahtis osta kaks vihikut, aga raha ei olnud. Tunni ajal ütles õpetaja lastele: „Kirjutage vihikusse!“ Lapsed hakkasid kirjutama.

Õpetaja nägi, et Väino vihikus oli viga. Ta ütles temale: „Väino, loe!“ Väino luges oma vihikust kaks lauset. Õpetaja kuulas ja parandas.

Kui töö oli valmis, ütles õpetaja Kuusele: „Ilmar, pane pliiaats vihikule ja ütle, kus on pliiaats!“ Kuusk pani ja vastas kohe: „Pliiaats on vihikul.“

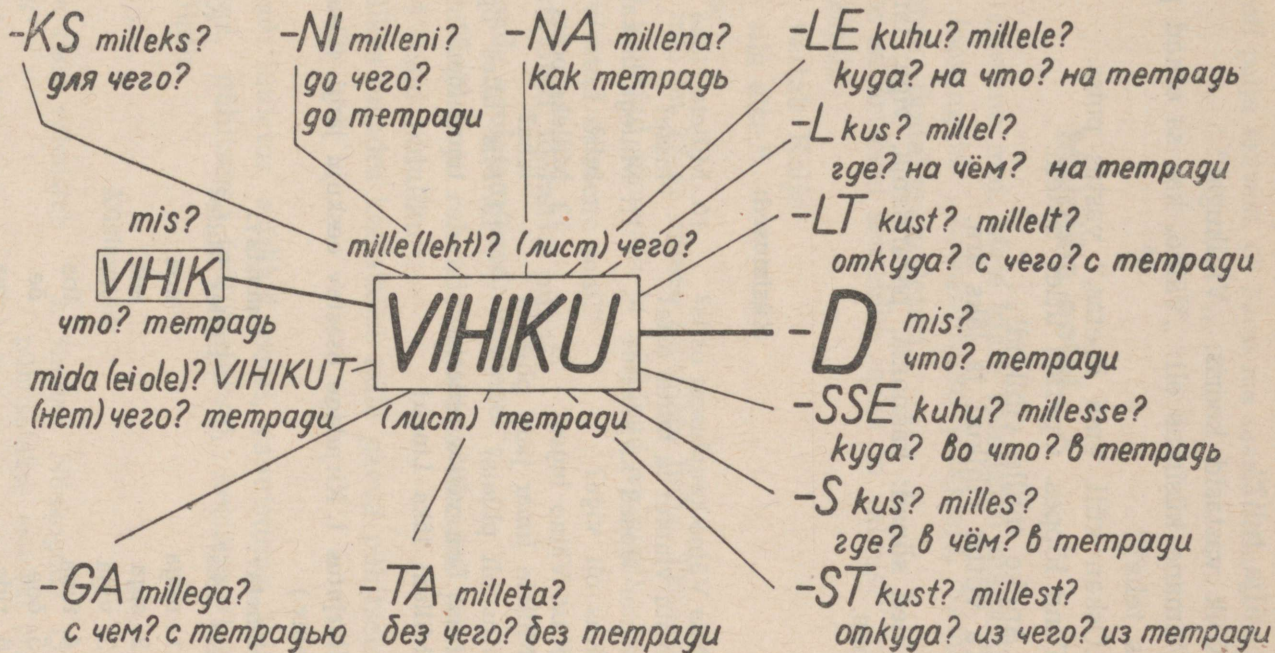
„Võta pliiaats vihikult!“ ütles õpetaja Enn Kaasikule.

Kaasik tegi seda. Siis õpetaja ütles:

„Linda, mine selle vihikuni!“

Linda läks ja naeratas.

Единственное число.

Õpetaja istus laua äärde ja küsis lastelt:

„Väino läks kauplusse vihikuta, aga millega ta kauplusest välja tuli?“

Kõik vastasid kooris: „Vihikuga!“

Viimane küsimus oli: „Väino, kas sa oskad paberit vihikuks teha?“

„Oskan küll, ema õpetas,“ vastas poiss.

Tund lõppes. Õpetaja ütles lastele:

„Andke mulle vihikud! . . .“

Ta võttis vihikud ja läks ära.

Uued sõnad: käänama, parandama, viga, lause, (töö on) valmis.

Küsimused:

1. Mis Väino kauplusest ostis?	10. Milleta läks poiss kauplusse?
2. Mitu vihikut ta tahtis osta?	11. Millega ta kauplusest välja tuli?
3. Kuhu lapsed kirjutasid?	12. Milleks poiss oskas paberit teha?
4. Kus oli viga?	13. Mis ütles õpetaja lastele tunni lõpul?
5. Kust Väino luges?	
6. Millele Ilmar pani pliiatsi?	
7. Kus oli pliiats?	
8. Kust Enn võttis pliiatsi?	
9. Milleni läks Linda?	

Harjutus 1. Kirjutage osastav eeskuju järgi. (Osastav on nagu nimetav.)

Nimetav.	Omastav.	Osastav.
Kes? Mis?	Kelle? Mille?	Keda? Mida?
1. nuga	noa	nuga
2. siga	sea	.....
3. viga	vea	.....
4. tuba	toa	.....
5. õde	õe	.....
6. rida	rea	.....
7. pidu	peo	.....

Harjutus 2. Kirjutage ära ja pange küsimus sõna ette.

Täna on meie koolis (mis?) pidu. Sel aastal oli meil kaks (?) pidu. (?) Peol oli palju rahvast. (?) Peost me saame raha ja ostame raamatuid.

49.

Maipüha ootel.

Varsti on esimene mai. Meie klass valmistub maipühaks. Kirjutatakse loosungeid. Joonistatakse plakateid, toimetatakse seinalehte, õpitakse luuletusi.

„Kolja, kas su artikkel seinalehe jaoks on valmis?“ küsib seltsimees Koljalt.

„Valmis,“ vastab Kolja.

„Noh, loe siis ette.“

Kolja loeb:

„Esimene mai on kõigi maade töötajate püha. Täna tulevad miljonid töötajad tänavale ja hüüavad valjusti:

„Olgu tervitatud esimene mai!“

„Olgu tervitatud töörahva püha!“

„Kõigi maade proletaarlased, ühinege!“

Nõukogude Liidus ja rahvademokraatia maades pühitsetakse esimest maid pidulikult.

Kapitalistlikes maades keelatakse selle päeva pühitsemine ära.“

Uued sõnad: luuletus, artikkel, ootel, valmistuma, toimetama, ühinema, pühitsema (pühitsetakse), keelama (keelatakse), pidulikult.

Küsimused:

1. Kuidas teie klass valmistub maipühaks?
2. Kes kirjutab artikli seinalehe jaoks?
3. Kuidas Nõukogude Liidus pühitsetakse esimest maid?
4. Missugustes maades veel pühitsetakse esimest maid?

5. Missugustes maades on keelatud esimese mai pühitsemine?

6. Missugused fraasid võib siit jutustusest loosungiteks võtta?

Ulesanne. Võrrelge isikulist ja umbisikulist pöörd sõna vormi. (Сравните личную и безличную форму глагола.)

Isikuline vorm.
(Личная форма)

Umbisikuline vorm.
(Безличная форма)

Ma kirjutan loosungit.
Sa joonistad plakati.
Ta toimetab seinalehte.
Me õpime luuletusi.
Te pühitsete 1. maid.

Loosungit kirjutatakse.
Plakati joonistatakse.
Seinalehte toimetatakse.
Luuletusi õpitakse.
Esimest maid pühitsetakse.

Harjutus 1. Moodsustage umbisikulise tegusõna olevik (настоящее время безличного глагола), lisades käskkõne vormile oleviku lõpp **-takse**.

Kirjuta kiri! Joonista plakat! Õpi luuletusi! Mängi palliga! Loe raamatut! Uisuta jääl! Puhasta hambaid! Kõnni! Tantsi! Maga! Ela! Kuku!

Näidis: Kiri kirjutatakse.

Harjutus 2. Moodsustage harjutuse nr. 1 tekstist umbisikulise pöörd sõna minevik (прошедшее время безличного глагола), lisades käskkõne vormile mineviku lõpp **-ti**.

Näidis: Kiri kirjutati.

Ulesanne. Häädage lühidalt: suvi, tuba, vanasõna, unenägu, side, mõru, tõsi, pese, sageli, nädal, nägu.

Häädage pikalt: kündma ja külvama, lõikama ja tuulama, aasta, tooma, kõrge, päike.

50.

Maipüha.

Täna on maipüha.

Linnas on täna suur rongkäik. Tänaval on palju rahvast. Nad kannavad punaseid lippe ja loosungeid. Nad kannavad juhtide pilte. Pioneerid, poisid ja tüdrukud, on ka rongkäigus.

Kõige ees marsib orkester. Orkester mängib ja lapsed laulavad. Nad on väga rõõmsad. Kõik inimesed on täna väga rõõmsad.

Nüüd on kevad. Taevas on sinine. Päike paistab. Ilm on väga soe.

Inimesed marsivad tribüünist mööda ja hüüavad: Hurraa!

Olgu tervitatud esimene mai!

Elagu Nõukogude Liit!

Elagu seltsimees Stalin!

PIONEERILAAGRIS.

Boris, kas oled pioneer?

Jah, olen pioneer.

Me oleme kõik pioneerid. Talvel me õpime koolis, aga suvel läheme laagrisse.

Kas olid ka laagris?

Jah, suvel olin laagris. Seal on väga huvitav. Lõbus on istuda lõkketule ääres, jutte kuulata ja laule laulda. Huvitav on jalutada ja mängida. Laagris on hea elada.

Pioneerijuht jutustas meile lõkkeõhtul jutte ja kõneles Leninist ja Stalinist. Ta jutustas meile võidukast Nõukogude armeest ja selle vägitegudest sõjas saksa fašistidega.

Tuleval suvel lähen jälle laagrisse.

Uued sõnad: huvitav, lõbus, lõkketuli, vägitegu, võidukas.

Isamaa kaitseks — alati valmis!

Nagu töö- ja sõjarindel

vapralt ennast salati —

isamaa võib olla kindel:

meie valmis alati!

---

rinne — фронт

vapralt — храбро

salgama — отрекаться

vapralt ennast salati — работали, дрались с самоотвержением

võib kindel olla — может быть уверенным

Harjutus 1. Jutustage küsimuste järgi.

1. Mis pioneerid talvel teevad? 2. Kuhu nad suvel lähevad? 3. Mis pioneerid laagris teevad? (Nad kuulavad jutte, laulavad laule, jalutavad ja mängivad.) 4. Kes jutustas pioneeridele jutte? 5. Kellest ta veel kõneles? 6. Kelle vägitegudest jutustas pioneeri-juht? 7. Kuhu sa tuleval suvel lähed?

Harjutus 2. Tõlkige eesti keelde.

Какое время дня у вас? У нас утро. У нас полдень. У нас вечер. У нас ночь. Какое время года у вас? У нас зима. У нас лето. У нас весна. У нас осень.

Harjutus 3. Sõitke Nõukogude Liidu kaardil Tallinnast Vladivostokki.

Tallinn, Tapa, Rakvere, Narva, Leningrad, Moskva, Gorki, Kaasan, Sverdlovsk, Tšeljabinsk, Petropavlovsk, Omsk, Novosibirsk, Tomsk, Krasnojarsk, Irkutsk, Harbiin, Vladivostok.

Näidis: Tallinnast Tapale, Tapalt Rakveresse.

Harjutus 4. Sõitke Vladivostokist Tallinna tagasi.

51.

Põlevkivi.

Aastat seitsekümmend tagasi tegi üks Virumaa mees endale pruunist paekivist saunaahju. Ta hakkas ahju kütma — ja ahi põles ära! Siis mees sai aru, et see pruun kivi põleb.

Põlevkivi on Põhja-Eestis väga palju. Ta on maa sees. Suured kaevandused on Kohtla-Järvel ja Kiviõlis. Need on meie kaks suurt õlilinna. Töölised murravad põlevkivi ja pilluvad tükid hunnikusse. Sealt laaditakse nad vagonettidesse. Põlevkivi murda ja vagonettidesse laadida on raske töö.

Põlevkivi on Nõukogude Eesti loodusvara. Ta põleb nagu kivisüsi. Põlevkivist saab bensiini, pigi (asfalti) ja mitme-

suguseid õlisid. Põlevkivist saab ka gaasi. Õlilinn Kohtla-Järve saadab kangelaslinnale Leningradile põlevkivi-gaasi.

Uued sõnad: põlevkivi, paekivi, kaevandus, õli, tükk, hunnik, loodusvara, kivisüsi, pigi, gaas, õlilinn, kangelaslinn; ära põlema, murdma, laadima.

Küsimused:

1. Missugusest paekivist ehitas üks mees endale saunaahju?
2. Mis juhtus (что случилось) ahju kütmisel?
3. Kus on põlevkivi?
4. Kus on suured põlevkivikaevandused?
5. Kes murravad põlevkivi?
6. Kuhu nad pilluvad põlevkivi tükid?
7. Kuidas põleb põlevkivi?
8. Mida saab põlevkivist?
9. Kes saadab kangelaslinnale Leningradile põlevkivigaasi?

Harjutus 1. Kirjutage minevikus.

Ma maalin pilti. Sa kitkud rohtu. Supp jahtub. Me kustutame tule. Te käänate sõna „pätkel“. Nad lubavad meile tulla. Ma riputan palitu varna. Me toimetame seinalehte. Te sõtkute taignat. Nad soovivad meile häid pühi.

Näidis: Ma maalisin pilti. Supp jahtus.

Harjutus 2. Pange osastava lõpud.

Mul ei ole täna tund—. Ära anna seda pilt—! Leida ei anna oma nukk—. Toas ei ole laud— ega tool—.

Mitu pink— on teie klassis? Õde andis mulle kolm õun—. Meil ei ole ühtegi kass— ega koer—. Leidal on kolm vend—.

Ulesanne. Häälitage õieti ä, õ, ö, ü.

Ära mängi noaga! Pane nuga käest ära! Tänavad ja väljakud on rahvast täis. Mõni õun. Ära võta seda õuna!

Lõuna on möödas. Müts, tükk, ma püüdsin, sa hüüdsid.

Suure võidu päev.

Me ei unusta kunagi 1945. aasta üheksandat maid. Sel päeval tõi raadio rõõmsa teate: sõda on lõppenud, fasislik Saksamaa on alistunud. Võit! Võit!

Tänavad on rahvast täis; kõigi näod säravad rõõmust; rahvas laulab, orkestrid mängivad, inimesed tantsivad.

Kell üheksa õhtul kõik Nõukogudemaa mehed, naised ja lapsed kuulevad meie suure juhi seltsimees Stalini häält, kes viis meie maa selle suure võiduni.

Üheksas mai oli meie rahuliku elu ja töö esimene päev. Meie nõukogude rahvas asus jälle kõike üles ehitama, mis sõda purustas. Ta ehitab uuesti üles oma purustatud linnad ja kolhoosid, teatrid, muuseumid, vabrikud ja koolid.

Meie maa on kõige suurem maa maailmas; varsti on ta ka maailma kõige rikkam maa.

Küsimused:

1. Missuguse rõõmuteate tõi raadio üheksandal mail 1945?	4. Kelle häält kuulsid õhtul raadios kõik nõukogude inimesed?
2. Kuidas võttis rahvas vastu selle teate?	5. Mida meie nõukogude rahvas asus uuesti üles ehitama?
3. Kes viis Nõukogudemaa rahvad võidule saksa fašismi üle?	6. Missugune maa on kõige suurem maa maailmas?

Harjutus 1. Kirjutage osastav ja kuhu?-kääne eeskuju järgi.

1. (Mis?) regi, (mille?) ree, (mida?) rege, (kuhu?) rekke.	(mida?). . . ., (kuhu?) . . .
2. (Mis?) jõgi, (mille?) jõe, (mida?). . . ., (kuhu?) . . .	4. (Mis?) vägi, (mille?) väe, (mida?). . . ., (kuhu?) . . .
3. (Mis?) mägi, (mille?) mäe, (mida?). . . ., (kuhu?) . . .	5. (Mis?) lagi, (mille?) lae, (mida?). . . ., (kuhu?) . . .

Harjutus 2. Kirjutage ära ja pange küsimus eeskuju järgi.

(Kus?) Reel istub vanamees. (?) Jõel on jää. Seal oli kaks (?) mäge. Siin ei ole (?) rege. (?) Laes rippus lamp. Taat istus (kuhu?) rekke. Rein kukkus (?) jökke. Aur tõusis (?) lakke.

Raudtahtel Stalin juhtis meid.

Kui raskeil päevil hüüdsid sa
meid, oma poegi, kodumaa,
siis tõusime kui terasvall,
et võidelda su lipu all.

Refrään: Nii käima kangelaste teid
raudtahtel Stalin juhtis meid.
Ta meiega käis rivis koos,
meid saatis lahingute hoos.

Ei Leningradis, Moskva eel
meid kohutanud tuleneel,
ning Stalingradis, Dnepri jõel
me kätt sai tunda röövel õel.

Refrään: Nii käima kangelaste teid ...

Me rünnakhoog kui raske kõu
lõi põrmuks ülbe vaenujõu, —
tõi tulest võidu rahvale
ta oma poegade armee.

Refrään: Nii käima kangelaste teid ...

raskeil päevil — в тяжёлые дни
terasvall — стальной вал
võidelda — сражаться
kangelane — герой
käima kangelaste teid —
ходить по путям героев
raudne tahe — железная воля
raudtahtel juhtis meid — руко-
водил нами своей железной
волей
rivi — строй
käis meiega rivis koos — шагал
с нами в строю
saatis — сопровождал

lahingute hoos — в разгаре
сражений
ei kohutanud — не устрасил
(-a, -o)
tuleneel — огненное жерло
õel — коварный (-ая, -ое)
röövel — разбойник
sai tunda — почувствовал
meie rünnakuhoog — размах
нашего наступления
kõu — гром
lõi põrmuks — ударил в прах
ülbe vaenujõu — надменную
силу врага

Ulesanne. Häädage õieti ä, õ, ö, ü.

Jää, mesikäpp, käsi ja sõrm, päev ja öö. Päike särab. Õhk on värsk. Lõuna, õigus, põud, kõrbema. Pärast sööki. Ulo püss. Ma sõin ja jõin. Sõda, sõrm, sõida. Kõlisege, kõlisege, kõverad rauad.

54.

Meie kodumaa vapp.

See on meie kodumaa vapp. Meie kodumaa on Nõukogude Liit. Vapil on sirp ja vasar.

Sirp ja vasar tähendavad meie maa talupoegade ja tööliste sõprust.

Vapi ümber on lint. Lindil on kiri: „Kõigi maade proletaarlased, ühinege!“

See on kirjutatud kuusteistkümnnes keeles.

Nõukogude Liidus on kuusteist vabariiki. Siin elab palju rahvaid.

Kõik rahvad elavad üksteisega rahu ja sõpruses.

Seltsimees Stalin on kõigi tööliste juht ja sõber.

Vestlus.

- 1) Kelle vapp see on?
- 2) Mis on vapil?
- 3) Kes töötab sirbiga?
- 4) Kes töötab vasaraga?
- 5) Mida tähendab sirp ja vasar?
- 6) Mis

on vapi ümber? 7) Mis kiri on lindil? 8) Mitu vabariiki on Nõukogude Liidus? 9) Kuidas elavad nõukogude rahvad üksteisega? 10) Kes on kõigi tööliste juht ja sõber?

Uued sõnad: vapp, lint, sõprus, tähendama.

Harjutus. Kelleks? Kirjutage -ks-käändes.

Üks poiss tahab saada ohvitseriks, teine . . . . ., kolmas . . . . ., neljas . . . . ., viies . . . . ., kuues . . . . ., seitsmes . . . . . kaheksas . . . . ., üheksas . . . . ., kümnes . . . . .

Для вставки: Sõdur, sanitar, kindral, kirurg, velsker, klaasija, tisler, kingsepp, pagar.

Ulesanne. Häälitage õieti ä, õ, ö.

Kõrgel õhuvallas, täht, väike käsi, ma lähen ära, õel röövel, refrään, lõi põrmuks, tõi võidu.

55.

Nõukogude Liidu hümn.

On vabade riikide murdmatu Liidu
loond jäädavaks ajaks suur Venemaa hõim.
Sest elagu rahvastest võidule viidud
Nõukogude Liit, tema ühtsus ja võim!

Au Sulle, Isamaa, vaba ja võitmatu,
rahvaste sõpruse, vendluse maa!
Kõrgel me Nõukogu rahvalipp lehvigu,
võidult meid võidule juhtigu ta!

Meil tormidest helendas vabaduspäike,
suur Lenin meil valgustas võitluste teid.
Truuks rahvale Stalin meid kasvatas kõiki,
tööks, kangelastegudeks innustas meid.

Au Sulle, Isamaa, vaba ja võitmatu,
 rahvaste õnne ja õitsengu maa!
 Kõrgel me Nõukogu rahvalipp lehvigu,
 võidult meid võidule juhtigu ta!

Kõik nurjatud kallaletungijad väärab
 me lahinguis kasvanud võimas armee.
 Me võitluste hoog sugupõlvedeks määrab
 aus, kuulsuses hiilgama Isamaa tee.

Au Sulle, Isamaa, vaba ja võitmatu,
 rahvaste jäädava kuulsuse maa!
 Kõrgel me Nõukogu rahvalipp lehvigu,
 võidult meid võidule juhtigu ta!

murdmatu — нерушимый
 (on) loonud — создал, -а, -о
 jäädavaks ajaks — навеки
 hõim (-u) — племя
 Venemaa — Россия
 rahvastest = rahvaste poolt
 võidule viidud — ведённый к
 победе
 ühtsus ja võim — единство и
 мощь
 au sulle — славься
 võitmatu — непобедимый (-ая,
 -ое)
 vendlus (-e) — братство
 lehvima — развеиваться
 helendama — сиять
 valgustama — озарять, осве-
 щать

truu — верный (-ая, -ое)
 kasvatama — вырастить
 kangelastegu — подвиг
 innustama — вдохновлять
 õitseng (-u) — процветание
 nurjatu — подлый (-ая, -ое)
 kallaletungija — захватчик
 väärama — преодолевать
 lahinguis kasvanud (armee) —
 в сраженьях рашенный (-ая,
 -ое)
 võitlus — борьба, сражение
 hoog (hoos) — размах, мощный
 ход
 sugupõlv (-e) — поколение
 määrama — определять
 kuulsus (-e) — слава
 hiilgama — сиять

Ulesanne. Häädage lühidalt: kübar, tihane, iva, palitu, keha, kere, sada, ühine.

Häädage pikalt: tahvel, vanker, vaatan, õmblen; (ei ole mida?) lehma, kitse, lauda, tooli, seinä, pinki, kappi, kriiti.

Eesti NSV hümn.

Jää kestma, Kalevite kange rahvas,
ja seisa kaljuna, me kodumaa.
Ei vaibund kannatustes sinu vahvus,
end läbi sajanditest murdsid sa.
Ja tõusid töötajate vabaks maaks,
et päikene su päevadesse paista saaks.

Töös huuga, tehas, vili, nurmel vooga,
sirp, lõika, alasile, haamer, löö!
Nõukogu elu, tuksu võimsa hooga,
too õnne rahvale, me tubli töö!
Me Liidu rahvaste ja riike seas
sa, Eesti, sammu esimeste kindlas reas!

Kui kants — nii seisavad su kodurannad,
su ees vaid lainetavad laiad veed.
Sa kõrgel leninlikku lippu kannad,
suur Stalin juhtimas su tõusuteed.
Käi kindlalt, saatmas sind su õnneteel
me võitlusvaim ja kokkumatu mehemeel!

jää kestma — стой непоколе-
бимо

kange rahvas — крепкий, устой-
чивый народ

kalevid — древне-эстонские
богатыри

seisa kaljuna — стой как скала
(скалой)

ei vaibunud — не ослабла

kannatustes — в страданиях

sa murdsid end sajanditest läbi
— ты проборолся сквозь сто-
летия

et saaks paista — чтобы могло
светить

su päevadesse — в твои дни
töös huuga, tehas — гуди в ра-
боте, завод

voogama = lainetama

alasile — на наковальню

tuksuma — пульсировать,
биться (как сердце)

võimsa hooga — с мощным
ходом, порывом

riike seas — среди государств

kindlas reas — в устойчивом
ряду
kants — крепость, форт
rand = kallas
vaid = ainult
juhtima — руководить
tõusutee = tee ülespoole

käi kindlalt — шагай твёрдо
sind on saatmas — тебя сопровождает
õnneteel — на дороге счастья
võitlusvaim — дух борьбы
kohkumatu mehemeel — неустрашимое мужество

Ulesanne. Lugege ja pidage meeles.

Mu vend teenib (kellena?) ohvitserina Nõukogude armees. Ma töotan (kellena?) lukksepana vabrikus. Kas ta sõidab laevas (kellena?) reisijana või madrusena? Seisa (millena?) kaljuna, me kodumaal!

Pea meeles:

Küsimuse puhul kellena? millena? on vastuses
-na lõpuga sõna.

Harjutus. Kirjutage eelmise ülesande laused ära ja tõmmake **-na** lõpule joon alla.

Näidis: Mu vend teenib (kellena?) ohvitserina Nõukogude armees.

TÄIENDAVALKS LUGEMISEKS.

1.

Rumal nali.

I

Kolhoosil oli suur lambakari. Vana karjane jäi haigeks. Ta saatis oma poja lammastega karjamaale.

„Poiss, sa vaata hoolega lammaste järele,“ ütles ta. „Kui hunt tuleb karja kallale, siis hüüa: „Hunt! Hunt tuleb!“ Seal lähedal metsas raiuvad mehed puid. Nad kuulevad su hüüdmist ja tulevad sulle appi.“

Poiss käis iga päev karjas ja vaatas hoolega lammaste järele. Aga tal polnud sõpra, kellega mängida, ja sellepärast oli tal igav.

Ühel päeval tahtis noor karjane pisut nalja teha. Ta jooksis meeste juurde ja hüüdis: „Hunt! Hunt tuleb!“

Hunt

Mehed jätsid oma töö ja jooksid talle appi.

„Kus on hunt?“ küsisid nad.

Poiss naeris. „Hunti ei ole,“ ütles ta, „ma tegin ainult nalja.“

Meestele aga ei meeldinud see nali sugugi.

Uued sõnad: rumal nali, lambakari, käskima, iga päev, appi, igav, pisut, hunt, jätsid töö, ei meeldinud.

Küsimused:

1. Mis oli kolhoosil?
2. Kes jäi haigeks?
3. Kuhu karjane saatis poja?
4. Kuidas ta käskis hüüda, kui hunt tuleb karja kallale?
5. Mis mehed seal lähedal metsas tegid?
6. Miks poisil oli karjamaal igav?
7. Mis noor karjane ükskord tahtis teha?
8. Kelle juurde ta jooksis?
9. Kuidas ta hüüdis?
10. Mis mehed tegid?
11. Mis karjane tegi?
12. Mis ta ütles?
13. Kellele see nali ei meeldinud?

II

Teisel päeval hüüdis poiss jälle: „Hunt! Hunt tuleb!“
Mehed jätsid jälle oma töö ja jooksid talle appi.

„Kus on hunt?“ küsisid nad poisilt.

„Hunti ei ole,“ ütles poiss naerdes. „Ma tegin ainult nalja.“

Kolmandal päeval aga tuli hunt karja kallale.

Poiss jooksis nuttes meeste juurde.

„Tulge appi! Tulge ruttu appi! Hunt tuli karja kallale.
Hunt murrab lambaid!“

Mehed kuulsid ta hüüdmist, kuid arvasid, et ta teeb jälle nalja. Nad ütlesid: „Pole hunti kuskil. Sa teed ainult nalja. Me ei või jätta oma tööd, et sinuga mängida.“

Hunt murdis palju lambaid ära.

Nüüd poiss nägi, kui rumal ta oli.

Vanasõna. Kes korra valetas, seda ei usu enam keegi.

Uued sõnad: jooksis nuttes, ruttu, murrab maha, valetama, ei usu keegi.

Küsimused:

1. Mis poiss teisel päeval jälle tegi?
2. Kes tuli kolmandal päeval karja kallale?
3. Kelle juurde karjane nuttes jooksis?
4. Kas mehed tulid appi?
5. Mis hunt tegi?
6. Lugege vanasõna! Keda inimesed enam ei usu?
7. Mitu korda valetas see karjapoiss?

Tõde ja vale.

(Vanasõnad)

Tõde tõuseb, vale vajub.

Vale ei jää vaka alla.

Vale jäljed on lühikesed.

Tõtt ei väära (= ei võida) ükski vägi.

Vanasõna ei valeta, tühi piip ei põleta.

---

tõde — правда; vajuma — опускаться, понижаться; vakk — лукошко; ei jää vaka alla — не укроется, не остаётся под спудом; vägi — сила; piip — трубка; ei põleta — не жжёт.

2.

Hommik ja õhtu.

Igal hommikul tõuseb päike. Päike tõuseb alati idast. Igal õhtul läheb päike looja. Päike ei lähe kunagi idasse looja. Ta läheb alati läände looja.

Päeval me näeme sageli päikest. Mõnikord on taevas pilvedega kaetud. Me ei näe siis päikest, kui ta on pilvede taga. Pilvedest sajab vihma ja lund, mõnikord ka rahet.

Öösel me ei näe päikest. Aga me näeme sageli kuud ja tähti. Mõnikord näeme täiskuud, mõnikord poolkuud, aga mõnikord näeme ainult kuuveerandit. Mõnikord me ei näe kuud ega tähti, sest nad on pilvede taga.

Упражнение. Спишите статью со слов „Päeval me näeme...“ и подчеркните слова в падеже osastav.

Pakase kingitus.

Eesti muinasjutt.

I

Kord elasid rikas mees ja vaene mees. Rikkal olid suured põllud ja heinamaad, vaesel aga väike põllulapike. Sügisel tuli külm ja võttis vaesel viimase kui rukkitera ära. Vaene mees jäi üsna nälga. Suures hädas läks ta viimaks külma taga otsima. Rändas seni ikka edasi põhja poole, kuni leidis üles külma pere. Astus sisse oma häda kaebama. Ei olnud aga külmavana kodus, vaid külmaeit istus üksi laua taga. Naine käskis meest õhtuni oodata, siis tuleb ka külmavana koju. Ehk see võib vaest meest aidata. Tuligi külmavana õhtul poegadega koju. Mees hakkas külmale oma häda kaebama. Külmavana kuulas mehe juttu pealt. Hüüdis siis pojad enda juurde, käratas nende peale:

„Poisid, mis te olete teinud? Miks te vaese mehe rukkid olete ära võtnud?“

Poisid vabandasid:

„Me ei võtnud ju palju, ainult natuke!“

Vaene mees ütles:

„Natuke võtsite küll, aga see natuke oli kõik, mis mul oli!“

Külmavana hakkas meest lohutama:

„Nonoh, ära väga kurvasta, küll me nõu leiame! Nüüd mine ahju peale magama, et sul enam külm ei hakkaks.“

Mees läks ahju peale ja magas seal hommikuni.

Siis andis külmavana vaesele mehele kaks väikest koti-kest ja ütles:

„Olgu need kotid sulle tasuta selle kahju eest, mis mu pojad su viljapõllul tegid. Valge kott on külma-kest, must — soojakott. Kui tahad külma või sooja, siis ava natuke koti-

suud. Kui avad aga koti täiesti, siis on kas kange külm või kõrvetav kuumus.“

Mees tänas ja läks oma teed.

Uued sõnad: pakane, üsna, häda, kaebama, käratama, natuke, lohutama, kurvastama, nõu, tasu, kahju, täiesti, kõrvetav, kuumus.

Küsimused:

1. Kes elasid kord?
2. Mis oli rikkal?
3. Mis oli vaesel?
4. Mis õnnetus tal juhtus?
5. Keda ta läks taga otsima?
6. Kuhu ta tuli?
7. Kellele ta kaebas oma häda?
8. Kuidas külmavana käratas oma poegade peale?
9. Kuidas poisid endid vabandäsid?
10. Mis vaene mees ütles?
11. Mis külmavana talle ta suks andis?

II

Vaene mees hakkas kodus kohe kotte proovima, läks tuppa ja avas veidi musta kotti. Kohe oli toas niisugune kuumus, nagu oleks tuba hästi köetud.

Nüüd on mehel hea elu: soojakott annab sooja, nii et pole vaja enam puid raiuda ega ahju kütta. Kevadel viis mees soojakoti õue ja laskis natuke sooja välja. Kohe kadus vaese mehe põllult lumi ja kogu ümbrus hakkas haljendama. Iga päev käis ta korra kotiga õues ja see mõjus nii, et külm ei saanud tema põllule kunagi kahju teha. Vaese mehe vili kasvas paremini kui iialgi enne.

Külarahvas hakkas küsima, miks suvi vaesele mehele varemini kätte jõuab kui teistele ja miks tema juures on alati nii soe. Viimaks läks jutt lahti, et vaesel mehel on niisugune kott, mis sooja annab. Seda juttu kuulis rikas pere-mehe, kelle maa peal oli vaese mehe saun. See kutsus sauniku enda juurde ja küsis:

„Kas see on tõsi, et sul on niisugune kott, mis annab sooja?“

Saunik vastas: „On küll, aus peremees!“

„Anna see kott mulle,“ käskis peremees, „sul pole teda vaja. Mine too ta siia!“

Saunik läks koju, kuid kotti ta peremehele ära ei andnud.

Talv jõudis kätte.

„Nüüd on paras aeg saunikut selle eest karistada, et ta kotti mulle ei andnud,“ arvas peremees, läks sauna juurde ja hüüdis saunikule: „Mine saunast välja, saun on minu oma!“

Saunik aga tõi toast valge koti ja avas selle. Kohe tõusis niisugune pakane, et tahtis kõik ära võtta. Peremees pidi kiiresti põgenema, kui ei tahtnud ära külmuda. Pärast seda ei julgenud ta enam sauna ligigi tulla.

Uued sõnad: proovima, köetud tuba, ümbrus, mõjuma, jõuab kätte, saunik, tõsi, aus, peremees, paras aeg, karistama, külmuma, julgema.

Küsimused:

1. Mis vaene mees koju tulles tegi?
2. Miks tal polnud vaja enam ahju kütta?
3. Mis ta kevadel tegi?
4. Mis sündis vaese sauniku põllulapil?
5. Mida külm ei saanud enam teha?
6. Mida külarahvas hakkas küsima?
7. Kes kuulis vaese mehe soojakotist?
8. Mis käsu ta saunikule andis?
9. Kas saunik viis peremehele oma soojakoti?
10. Kuidas peremees tahtis saunikut karistada?
11. Mis ta hüüdis saunikule?
12. Mis saunik tegi?
13. Kes pidi kiiresti põgenema?

III

Viimaks kuulis sauniku soojakotist küla kõige rikkam mees. See tuli sauniku juurde soojakotti endale kauplema. Ta ütles:

„Müü kott mulle, ma annan sulle nii palju kulda, kui su kott kaalub!“

Saunik aga vastas:

„Mis ma kullaga teen? Ega kuld mu tuba soojaks küta! Jäägu sulle su kuld, mulle mu kott.“

Rikas mees kaupleb ja mangub nii kuidas oskab, kuid miski ei aita: saunik ei anna ühegi hinna eest oma kotti ära.

Pahaselt läheb rikas kodu poole. Öösel aga tuleb ta ja varastab sauniku soojakoti ära, viib koju ja arvab, et nüüd on ta õnnega koos. Kodus teeb ta kotisuu pärani lahti. Aga just nagu keriselt leili, kargab talle äkki näkku kuumust ja maja läheb korraga palavaks nagu ahi. Inimesed andsid jalgadele valu, et saaks aga toast välja — kes kõrbenud ninaga, kes põlenud kätega, kes põlenud suuga. Loomad, kes rehalas kinni olid, kõrbesid kõik ära, sest keegi ei võinud minna neid lahti päästma. Nüüd oli häda suur. Keegi ei julgenud minna enam sinna majja, sest kes sinna läks, see sinna kõrbes.

Aga nüüd oli ka kõigile selge, et rikas mees oli soojakoti varastanud, ja ta pidi kandma varga nime. Ei aidanud muu nõu, kui rikas pidi minema sauniku juurde, talle oma süü üles tunnistama ning teda appi paluma.

Saunik oli valmis aitama. Ta läks oma külmakotiga rikka tallu, avas natuke selle suud, ja kohe oli kange kuumus kadunud. Nii sai saunik oma soojakoti jälle kätte ja pere-mees tänas õnne, et võis jälle oma majja elama asuda.

Küsimused:

1. Kes tahtis saunikult soojakotti ära osta?
2. Mis saunik vastas?
3. Mis rikas mees siis tegi?
4. Kuidas ta kodus kotisuu avas? (päarani)
5. Mis talle äkki näkku kargas?
6. Kuidas rikka pererahvas toast põgenes?
7. Mis juhtus rehalas?
8. Mida nüüd rahvas teada sai?
9. Kes pidi kandma varga nime?
10. Kellele rikas mees oma süü üles tunnistas?
11. Mida ta palus?
12. Kuidas saunik oma soojakoti tagasi sai?

Uued sõnad: kaaluma, manguma, hind, pahaselt, varas-
tama, pärani, sauna keris, leil, rehala, selge, kandma, süü,
appi, üles tunnistama, õnne tänama, asuma.

4.

Ööbik ja lilled.

A. H. Tammsaare

Ilusal kevadel laulis koplis ööbik. Samal kevadel hakka-
sid seal ka lilled õitsema.

Ja kui ööbik neid ilusaid lilli nägi, mõtles ta:

„Nad õitsevad ainult sellepärast nõnda ilusasti, et mina
laulan.“

Ja ööbik laulis veel ilusamini.

Ja lilled, kes ööbiku laulu kuulsid, mõtlesid:

„Ta laulab ju ainult sellepärast nõnda ilusasti, et me
õitseme.“

Ja nad õitsesid veel ilusamini.

Uued sõnad: ööbik, koppel (= karjamaa).

Harjutus. Jutustage küsimuste järgi.

1. Millal laulab ööbik?	5. Mis ööbik tegi?
2. Kus laulis ööbik?	6. Mis mõtlesid lilled?
3. Mis õitsesid seal koplis?	7. Mis tegid lilled?
4. Mis ööbik mõtles?	

5.

Eesti vanasõnad.

Iga mari pole maasikas.

Parem pool muna kui tühi koor.

Kuidas püss, nõnda pauk.

Ühendus teeb tugevaks.

Õöl on üheksa poega.

Kõik ei ole saama päevad, aga kõik on sööma päevad.

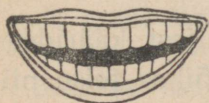
Kannatus võidab kõik.

pauk — выстрел; ühendus — объединение; saada päevad — дни
получки; sööma päevad — дни еды; amet — ремесло; kannat-
us — терпение.

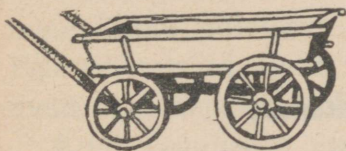
6.

Eesti mõistatused.

1. Suur katel ilma kaaneta?
2. Pesa maas, munad taevas?
3. Külm kui jää, valge kui sai, pehme kui sulg?
4. Punane laut, luised lehmad?

5. Seest siiruviiruline, pealt kullakarvaline?
6. Üle ilma ulatavad, ümber pea ei ulata?
7. Ait neljanurgeline, iga nurga all üks raud?
8. Neli neitsit jookseb nurme mööda, üks ei saa ühte, teine teist kätte?

katel — котёл; ilma kaaneta — без крышки; pehme — мягкий
(-ая, -ое); sulg — пёрышко; laut — хлев; luised lehmad — костя-
ные коровы; siiruviiruline — полосатое; kullakarvaline — золо-
тистое; üle ilma ulatavad — простираются вокруг света; ait —
амбар; raud — подкова; neitsi — дева; nurme mööda — по полю;
ei saa kätte — не догонит.

Päike, kuu ja tähed.

Eesti muinasjutt.

Muiste oli taevas nii madalal, et käega võis katsuda.

Kord läksid rätsepa lapsed nurmele ja ütlesid: „Vaatame ka taeva ilu!“

Hakkasid sõrmega torkima, torkisid taevale augud sisse. Vaatasid läbi augu taevasse.

Vanataadil oli sulane. Sulane ütles: „Kuule, kergitame taeva kõrgemale! Lapsed lõhuvad meie katuse ära!“

Vanataat aga vastas: „Las lapsed vaatavad. Nad tahavad ka meie ilu näha!“

Varsti tuli aga rätsep ja lõikas taeva küljest kääridega suure tüki välja. Siis tuli rätsepa naine ja lõikas teise niisama suure tüki välja.

Seda nähes ütles vanataat: „Ei, kergitame taeva kõrgemale! Kurjad inimesed tahavad meie katuse ära lõhkuda!“

Siis kergitati taevas nii kõrgele, nagu ta praegu on.

Need rätsepa lapsed tegid tähed, rätsep ise kuu ja naine päikese.

Uued sõnad: muiste, madalal, katsuma, torkima, läbi augu, vanataat, sulane, kergitama (= tõstma), käärid, praegu (= nüüd).

Tuul, päike ja pakane.

Vene muinasjutt.

Mees kõndis mööda teed. Tulid talle vastu tuul, päike ja pakane. Mees tegi neile sügava kummarduse.

P ä i k e: „Ta kummardas mind, et ma teda ei põletaks.“

P a k a n e: „Ei, mitte sind, vaid mind, et ma teda ära ei külmetaks.“

T u u l: „Ärge vaielge! Mitte teid ei kummardanud mees, vaid mind.“

Vaidlesid, vaidlesid ja otsustasid viimaks mehele järele minna ja talt küsida, keda ta oli kummardanud. Läksid ja küsisid.

M e e s: „Mina kummardasin tuult.“

T u u l: „Noh, kas ma ei ütelnud, et mind!“

P ä i k e: „No oota sa, mees! Ma praen su ära nagu kana-
poja!“

T u u l: „Ei sa prae ühtigi! Mina puhun ja jahutan teda.“

P a k a n e: „Aga mina külmetan ta kõvaks!“

T u u l: „Ei sa külmeta ühtigi! Kui ma ei puhu, ei tee sa mitte midagi.“

Ja mees läks oma teed ega saanud keegi talle kurja teha.

Задание. Читайте в лицах эту сказку.

Uued sõnad: kummardus, kõva, vastu tulema, kummar-
dama, põletama, külmetama, vaidlema, otsustama, praadima,
jahutama.

9.

Suur Isamaasõda.

Fašistid tungisid meie maale. Saksa lennukid pommitasid meie linnu, põletasid meie külasid, tapsid naise ja lapsi. Fašistid tahtsid meilt röövida meie kodumaad. Nad tahtsid meid oma orjadeks teha.

Kuid vaenlasele vastu astus meie vapper jalavägi, tor-
mas meie kiire ratsavägi, liikusid meie tankid, lendasid len-
nukid, sõitsid soomusristlejad ja allveelaevad.

Kõikjal käis sõda: õhus, maa peal, vees ja vee all. Meie
kangelaslik Nõukogude armee ründas vaenlast igast küljest
ning ajas ta meie kodumaa piiridest välja.

Kaugele Saksamaa südamesse tungis ta põgeneva vaen-

lase järel, ning Berliinis, fašistliku röövli koopas, andis talle viimse, surmava hoobi.

Au ja kuulsus meie vaprale Nõukogude armeele ja tema suurele väejuhile — generalissimus Stalinile!

Uued sõnad: isamaa, tungima, saksa, pommitama, põletama, röövima, ori, jalavägi, ratsavägi, soomus, soomusristleja, allveelaev, kõikjal (= igal pool), kangelaslik, ründama.

10.

Joosep Laari vägitegu.

Kubani lahingus 7. augustil 1943. aastal tungis Joosep Laar esimesena sakslaste kaevikusse. Ta hävitas kuulipildujaga seitse fašisti. Laar sai raskesti haavata. Korruga nägi ta tulejuga vaenlase dotist.

Rood ei saanud edasi liikuda.

Ja siis sulges punaarmeeleane Joosep Laar oma kehaga doti laskeava. Rood tõusis rünnakule. Selles lahingus hävitati kuuskümmend saksa fašisti. Võitluses langenud Joosep Laarile anti pärast ta surma Nõukogude Liidu kangelase aunimetus.

Küsimused:

1. Kuhu tungis punaarmeeleane Joosep Laar Kubani lahingus?
2. Kui palju fašiste ta hävitas?
3. Mis ta nägi?
4. Kuidas Joosep Laar päästis roodu?
5. Kuidas me nimetame niisuguseid inimesi nagu Joosep Laar?
6. Mis kangelasi te veel teate?
7. Mis te teate Aleksander Matrossovist?

11.

Kremli tornikell.

Kui algab kesköö, kõlab Moskva hääl:

„Kuulake raadiosaadet Punaselt väljakult ja kellalööke Kremli tornist!“

Ja kõigil mail ja meredel, meie suure isamaa igas osas, kogu laias maailmas, vaikivad minutiks inimesed ning jäävad kuulatama kellade mängu Kremli tornist:

Bim, büm-bum-bomm, be-bamm! . . .

Me kontrollime oma tunnikelli ja kõneleme tasa Moskvast, kõneleme tähtedest Kremli tornidel ja mehest Krem-lis, kelle südamega taktis tuksuvad kõigi tublide ning julgete inimeste südamed.

Uued sõnad: kõlama, raadiosaade, osa, vaikima, kuulata, tuksuma, süda.

12.

Meie maa.

R. Parve.

1.

Siis kui meie kodumajal
lasub sügavraske öö,
algab kaugel idarajal
mehine ja visa töö.

Mürisevad nurmelt, kingust
üle traktorite read,
vabrikute nõest ja vingust
tõusmas uhkelt meeste pead.

See on Uural. Teda hüüab
meie rahvas: arsenal!
Nagu siin, nii kõikjal püüab
rahvas töötada me maal.

Rõõmsalt elab igas paigas
meie päikseline maa —
mägedes ja kaugel taigas
uhket laulu kuuled sa.

lasub — лежит бременем
sügavraske öö — глухая ночь
kaugel — далеко
idarajal — на восточной гра-
нице
mehine = tubli
visa — упорный (-ая, -ое)
mürisevad üle — гремя про-
ходят
nurmelt, kingust üle — через
поле и холм
traktorite read — ряды трак-
торов

vabrikute nõest ja vingust —
из копоти и угара фабрик
tõusmas uhkelt meeste pead —
гордо поднимаются головы
мужчин
kõikjal = igal pool — повсюду
püüab töötada — старается
работать
igas paigas = igal pool, kõikjal
päikseline — солнечный (-ая,
-ое)
mägedes — в горах
taigas — в тайге
uhket laulu — гордую песню

2.

Arvad, et ka varem oli
elu nõnda kaunis? Ei!
Muiste omas vaba voli
tsaar ja kuri politsei.

Palju tööd ja vähe tasu
ootas inimesi ees.
Teiste tööst sai ohtrat kasu
rahaahne peremees.

arvad — думаешь
varem — раньше
kaunis = ilus, hea
muiste — встарину
omas vaba voli — имел пол-
ную свободу
tsaar (-i) — царь

tasu — заработок
ootas — ждало
sai ohtrat kasu — получил
огромную прибыль
rahaahne peremees — хозяин,
жадный к деньгам

3.

Aga siis Oktoobri tuulis
vabisema lõid paleed,
rahvas bolševikke kuulis,
kes tall' juhatasid teed.

Vaba laul see kerkis rinnast,
lehvis punalipu lõim —
aeti välja maalt ja linnast
rahameeste võõras võim.

See, kes seni kehvakuues
vaeselt elas, vaeselt sõi,
selle silm nüüd äkki uues
õnnes sätendama lõi.

Lenin,
Stalin!

Tänu teile,
et me maa nii vabaks sai!
Meil on riik, mis kuulub meile —
võimas, võitmatu ja lai.

*

Märkan õnne sinu silmis...
Tea, mu sõber, et ei saa
olla kaunimat maailmas,
kui me vaba k o d u m a a!

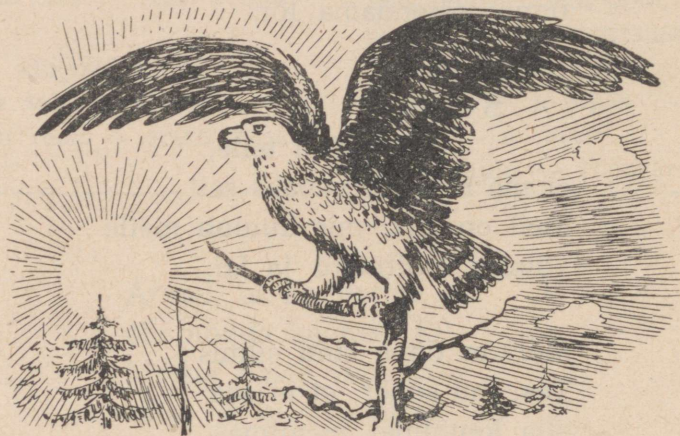
Oktoobri tuulis — в ветрах
октября;
paleed — дворцы
lõid vabisema — зашатались
rahvas bolševikke kuulis — на-
род слушался большевиков
teed juhatama — показывать
dorogu
kerkis = tõusis
lehvis punalipu lõim — разве-
валось красное знамя
aeti välja — выгнали
rahameeste võim — власть
капиталистов
seni — до сих пор
kehvakuues — бедно одетый
vaeselt — бедно

äkki = korraga
uus õnn — новое счастье
sätendama = särama
riik (riigi) — государство
kuulub meile — принадлежит
нам
võimas — мощное
võitmatu ja lai — непобедимое
и необъятное
märkama — замечать
tea — знай
ei saa olla — не может быть
kaunimat maailmas — лучшего
в мире
kui me vaba kodumaa — как
наша свободная родина

Jutt Andrist, kehvast tšuvašist.

I

Ükskord elasid vanamees ja vanaeit, ja neil oli poeg, nimega Andri. Nad olid vaesed ja nende elu ei olnud õnnelik.

„Ma pean minema õnne otsima,“ ütles Andri ja lahkus kodust.

Ta rändas ja rändas ja tuli viimaks ühte metsa. Metsa kohal paistis päike ja päikese paistel istus kotkas.

„Kuhu sa lähed, Andri?“ küsis kotkas.

„Ma otsin õnne. Tõuvasi rahvas on väga õnnetu.“

„Pole kerge asi õnne leida,“ ütles kotkas. „Siin on kepp. Võta see kepp ja mine seni, kui kohtad karu. Tapa see karu. Tema kõhus on hõbedane kast ja selles kastis on õnn.“

Andri tegi, nagu kotkas talle ütles. Ta tappis karu, võttis hõbedase kasti, avas selle ja leidis sealt sea ja lamba. Ta viis need koju ja ta elu muutus õnnelikumaks.

Kuid see polnud mitte tõeline õnn.

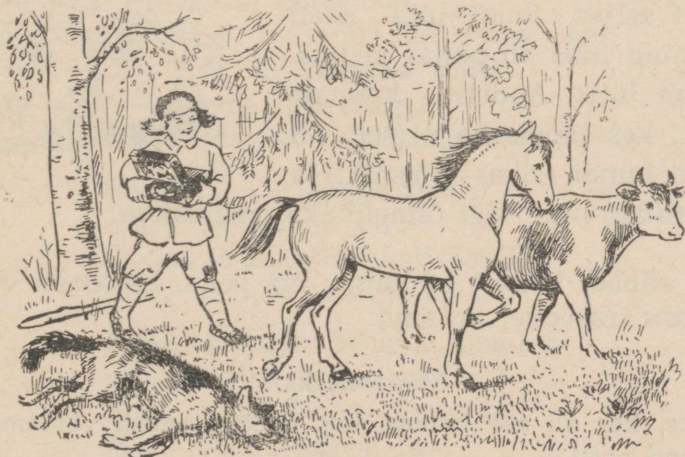
Uued sõnad: rändama, kotkas, õnnetu, leidma, kepp, kohtama, hõbe, hõbedane, kast, tõeline.

Küsimused:

1. Kes elasid ükskord?	7. Kes istus päikese paistel?
2. Kes neil oli?	8. Kes oli õnnetu?
3. Kas nende elu oli õnnelik?	9. Mis kotkas andis Andrile?
4. Mida Andri tahtis minna otsima?	10. Mis ta käskis teha?
5. Kuhu ta läks?	11. Mis oli karu kõhus?
6. Mis paistis metsa kohal?	12. Mis Andri leidis kastist?
	13. Kas see oli tõeline õnn?

II

Varsti Andri lahkus jälle kodust ja läks tõelist õnne otsima. Ta läks kotka juurde ja ütles: „Kotkas, ma pean leidma õnne!“

Kotkas andis talle teise kepi ja ütles: „Mine seni, kui kohtad hunti. Tapa ta. Tema kõhus on kuldkast ja selles kastis on õnn.“

Andri tegi, nagu kotkas talle ütles. Ta tappis hundi ja leidis ta kõhust kuldkasti.

Ta avas kasti ja leidis sealt hobuse ja lehma. Ta viis need koju ja ta elu muutus palju õnnelikumaks, kuid see õnn polnud mitte tõeline õnn.

III

Kolmandat korda läks Andri kotka juurde. Kotkas andis talle kolmanda kepi ja käskis tal tappa rebase.

Andri tappis rebase ja läks koju.

Kui ta koju tuli, polnud seda vana küla enam seal, selle asemel ta nägi palju uusi maju.

Oli öö, kuid tänavad olid heledasti valgustatud nagu päeval. Väikesed helevalged lambikesed põlesid kõigis majades. Ta nägi palju tugevaid hobuseid, häid lehmaid ja rasvaseid sigu.

Ta avas ühe maja ukse, ja seal istus ta ema raamatuga. Emal oli uus kleit seljas, laual olid head toidud, ning tuba oli puhas ja ilus.

See oli jutt Andrist, kehvast tšuvašist, kes tappis karu (see oli tsaar!) ja hundi (rikas mõisnik!) ja rebase (kulak) ning tegi õnnelikuks oma rahva.

Uued sõnad: kodust lahkuma, ma pean, heledasti valgustatud, rasv, rasvane, arvama.

Mõtlemiseks.

Arvake, kes oli see kotkas, kes õpetas Andrit võitlema oma rahva õnne eest!

Küsimused:

1. Kuhu Andri varsti jälle läks?
2. Mis kotkas käskis teda teha?
3. Mis oli hundi kõhus?
4. Mis Andri leidis kuld-kastist?
5. Kas nende elu muutus õnnelikumaks?
6. Kas see oli tõeline õnn?
7. Kelle juurde läks Andri tõelist õnne otsima?
8. Keda kotkas käskis tappa?
9. Mis Andri nägi oma vana küla asemel?
10. Mis aeg oli?
11. Millised olid tänavad?
12. Mis põlesid kõigis majades?
13. Mis Andri nägi?
14. Kes istus raamatuga?
15. Mis oli emal seljas?
16. Mis oli laual?
17. Kes oli karu?
18. Kes oli hunt?
19. Kes oli rebane?
20. Kes oli kotkas?

14.

Pioneeride lõkkelaul.

N. Šestakov.

Kustub taevas päikseketas,
hõõgub kuldsest loodekaar.
Jõe sillerdavais vetes
mängleb kalakeste paar.

R e f r ä ä n:

Pärast päevatööd,
õhtul, enne ööd,
hea on meil siin suisel a'al.
Kui on vaibund tuul,
teeme lõkketuld
ja laulame kodumaast.

Kuuldub karjakella hääli,
lehed sahisevad puul.
Toome okstes hõiskab ööbik,
pilve varjust vaatab kuu.

Meile armsam kõigist maadest
on me vaba kodumaa.
Seda juhib Stalin Kremlist.
Meie parim sõber ta.

kustuma — гаснуть	kui tuul on vaibunud — когда ветер утих
ketas (ketta) — диск	kodumaa — родина
hõõguma — пылать	karjakell (-a) — колокольчик
loodekaar (-e) — северо-запад	sahisema — шелестеть
ilmakaared — страны света	toom = toomingas — черёмуха
sillerdav (-a) — переливающийся	hõiskama — ликовать
refraän — припев	pilve varjust = pilve tagant
suisel a'al = suveajal	armsam — милее, любимее
lõkketuli — костёр	juhtima — управлять

15.

Agrolinn.

See linn rajati seltsimees Stalini 70. sünnipäeval Kiievi oblasti Tšerkasski rajoonis ja ta sai endale suure rahvaste juhi nime.

Uut linna ehitavad kolhoosnikud. See on agrolinn, kolhoosnikute linn. Ta asetseb nelja kolhoosiküla — Taldõki, Hudjaki, Lomovatoje ja Leski — kohal. Maailma esimese agrolinna rahvas ehitab sinna kaks tuhat maja.

Kaunile väljakule linna keskel püstitatakse J. V. Stalini monument. Sellesse linna tulevad kultuurimaja, polikliinik, koolid, teater, kino ja paljud muud hooned. Aiad, viinamarjaväljad, marjaaiad, tiigid — kõik on ehitusplaanis ette nähtud. Asfalt katab tänavaid. Agrolinna ehitust juhib Ukraina NSV Arhitektuuri Akadeemia.

Uued sõnad: rahvaste juht, kaunis, väljak, hoone, ehitus (= ehitamine); rajama, asetsema, püstitama, (on) ette nähtud, katma, juhtima.

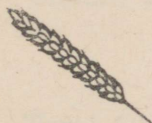
Kõige rikkam maa.

Nõukogude Liit on rikas maa. Meil on rauda, vaske, kulda, hõbedat ja teisi metalle. On turvast, kivisütt, pruunisütt, põlevkivi ja naftat. Seda kõike annab meile maa ning nõukogude inimese töö.

Kolhoosipõldudel kasvavad igasugused kõrsviljad: rukis ja nisu, oder ja kaer, riis ja tatar, hirss ja mais; tööstustaimedest lina, puuvill ja suhkrupeet. Aedades kasvavad puu-

Rukis

Nisu

Oder

Kaer

viljad: õunad ja pirnid, kirsid ja ploomid, apelsinid ja mandariinid, urjukid ja aprikoosid, sidrunid ja viinamarjad. Seda kõike annavad meile meie kolhoosipõllud ja -aiad.

Meil on metsa. On savi, lubjakivi, marmorit ja klaasiliiva. Meie maa ehitab elamuid, vabrikuid, tehaseid, koole ja teatreid.

Meie maa on kõige rikkam maa maailmas. Meil on kõike, mida vajame.

Uued sõnad: raud, vask, hõbe, turvas, pruunsüsi, kõrsviljad, rukis, nisu, oder, kaer, riis, tatar, hirss, mais, tööstustaimed, lina, viinamari, savi, lubi, lubjakivi, marmor, liiv, elamu.

Küsimused:

1. Milline maa on Nõukogude Liit?
2. Mis metalle meil leidub?
3. Mis maapõue-varasid meil veel leidub?
4. Mis kasvab kolhoosipõldudel? aedades?
5. Mis ehitusmaterjali meil leidub?
6. Mida ehitab meie maa?

Uued sõnad: raud, vask, hõbe, turvas, pruunsüsi, kõrs-
viljad, rukis, nisu, oder, kaer, riis, tatar, hirss, mais, tööstus-
taimed, lina, viinamari, savi, lubi, lubjakivi, marmor, liiv,
elamu.

Igapäevaseid kõnelusi.

1. Esimene vestlus tänaval.

- Ma kõnelen veel halvasti eesti keelt, kuid saan juba üsna hästi aru. Palun, kõnelge üsna pikkamisi. Ütelge mulle, kus on „Inturisti“ võõrastemaja.
- „Inturisti“ võõrastemaja on Võidu väljaku ääres.
- Missuguse trammiga saab sõita Võidu väljakule?
- Kõik trammid sõidavad üle Võidu väljaku ja peatuvad „Inturisti“ juures.
- Tänan! Head aega!

2. Võõrastemajas.

- Tere! Olge hea, ütelge mulle, kas teil on vaba tuba?
- Jah, meil on üks vaba tuba.
- Mis see tuba päevas maksab?
- See tuba maksab päevas kaksteist rubla.
- Kas tuba on puhas?
- Jah, see on puhas ja valge tuba.
- Hea küll! Ma võtan selle toa. Palun, andke mulle toa võti.
- Siin on toa võti. Palun, andke mulle oma pass.
- Siin on mu pass.
- Teenija juhatab teid teie tuppa.
- Tänan! Head nägemist!

3. Restoranis.

H o m m i k u l: Tere hommikust! Andke mulle, palun, klaas kohvi, üks võileib vorstiga ja üks kook.

Lõuna ajal: Tere lõunast! Palun, tooge mulle suppi, kotlette ja magusrooga.

Õhtul: Tere õhtust! Tooge mulle, palun, klaas teed ja kaks võileiba.

4. Tänaval.

— Palun vabandust! Ütelge, kus on Raekoja plats?

— Raekoja platsile lähete otse seda tänavat mööda ja siis pöörate paremale.

— Palun, ütelge, mis koht see on?

— See on Stalini väljak.

— Palun, juhatage mulle, kus on turg.

— Turg on siin lähedal. Minge seda trammiliini mööda edasi, see viib turu juurde.

— Kas teate juhatada, kus on siin kõige lähem raamatukauplus?

— Siin paremat kätt Draamateatri vastas on kõige lähem raamatukauplus. See on Tallinna kõige suurem raamatukauplus.

5. Raamatukaupluses.

— Tere!

— Tere! Mis te soovite?

— Andke mulle, palun, üks tosin ümbrikke ja kaks-kümmend poognat kirjapaberit. Siis veel kaks musta pliiatsit, üks punane ja kolm sinist, klaas tinti, kaks sulge ja kumm. Kui palju see kõik kokku maksab?

— See maksab kõik kokku kolm rubla kaks-kümmend viis kopikat.

— Palun üks postmark.

— Üks postmark maksab nelikümmend kopikat.

— Ja kui palju see raamat maksab?

— Kolm rubla kuuskümmend kopikat.

— Kui palju mul kokku tuleb?

— Kõik kokku maksab seitse rubla kaks-kümmend viis kopikat.

6. Sidekontoris.

- Palun, ütelge, kus müüakse postmarke?
  - Postmargi-müük — vaadake kassaluuk number 5.
  - Palun, andke mulle kolm kümnekopikalist ja kaks neljakümnekopikalist marki. Kus võetakse tähtkirju vastu?
  - Tähtkirja-luuk on nr. 12.
  - Kui palju maksab tähtkiri?
  - Tähtkiri maksab üks rubla.
  - Ja kui palju maksab telegramm?
  - Telegrammi iga sõna maksab kolmkümmend kopikat.
  - Kus võetakse vastu rahasaadetisi?
  - Rahasaadetiste kassa on nr. 10.
  - Kas siin postpakke ka vastu võetakse?
  - Ei, postpakke võetakse vastu Säkala tänaval nr. 31.
- Aga ristpaela-saadetised võite siin posti panna.
- Palun, ütelge, mitu kilo võib postpakk raske olla?
  - Postpaki kõige suurem kaal võib olla kuni kaheksa kilo.
  - Ja kui raske võib olla ristpaela-saadetis?
  - Ristpaela-saadetis võib olla kuni kaks kilo.

7. Lubage tutvustada . . .

- Seltsimees Kuuse, lubage tutvustada: siin on minu sõber, seltsimees Liivak.
- Väga rõõmustav teiega tutvuda, seltsimees Liivak!
- Väga rõõmustav! Kuidas käsi käib, seltsimees Kuuse?
- Tänan küsimast, hästi!

8. Teater.

- Palun, ütelge, mida mängitakse täna õhtul „Estonias“?
- Täna on „Estonias“ Stalini preemia laureaadi Eugen Kapi ooper „Tasuleegid“.
- Mis kellaajal on algus?
- Algus on täpselt kell kaheksa.

- Ja millal on lõpp?
- Lõpp on kell üksteist.
- Kui palju maksab esimene koht?
- Esimene koht maksab kaksteist rubla.
- Ostke mulle, palun, kaks piletit.
- Hüva, ma ostan teile kaks esimese koha piletit.

9. Rohukaupluses.

- Tere hommikust!
- Tere! Mis te soovite?
- Palun, andke mulle üks karp hambapulbrit, hambahari ja seep.
- Hambaharjad on meil laost otsas.
- Noh, andke siis karp hambapulbrit ja üks seep.
- Kõik kokku maksab kolm rubla kuuskümmend kopikat.

10. Pesukojas.

Särk Aluspüksid Sokid Taskurätt Käterätt

- Tere õhtust! Siin on minu must pesu: kolm särki, viis kraed, neli paari aluspükse, kuus paari sokke, seitse taskurätti ja kaks käterätti. Millal saab pesu valmis?
- Pesu on valmis teisipäeva õhtuks.
- Kui palju maksab pesu pesemine?
- Pesu pesemine maksab 18 rubla 50 kopikat.

11. Juuksuri juures.

- Kas soovite juukseid lõigata?
- Jah, palun.
- Kas lahk paremal või keskel?
- Ei, vasakul. Juuksed palun tagant hästi lühikeseks lõigata.

12. Kingsepa juures.

— Olge nii hea, parandage mu saapad ära. Pange neile uued pooltallad. Kontsad tuleb ka parandada.

— Kas teil tallanahka on?

— Jah, siin on tallanahk. Kui palju see parandamine maksma läheb?

— Parandamine maksab kaksteist rubla.

— Millal saapad valmis saavad?

— Saapad on valmis laupäeva õhtuks.

13. Kolhoosis.

— Palun, ütelge, kus töötab kolhoosi esimees?

— Kolhoosi esimees töötab oma kontoris. Ta kontor asub seal värava kõrval majas.

— Tere hommikust! Kui palju inimesi töötab täna põllul?

— Täna töötab põllul viiskümmend kaks töolist.

— Mida nad seal teevad?

— Nad künnavad ja külvavad.

— Missugune oli rukki- ja nisusaak?

— Rukkisaak oli tänavu hea, nisusaak aga oli üle keskmise.

— Ja missugune tuleb odra-, kaera-, herne- ja kartulisaak?

— Kaera- ja kartulisaak tuleb tänavu hea, herne- ja odrasaak keskmise.

Kuldne õhtupäike.

(Laulu sõnad lk. 13.)

Musical notation for the song 'Kuldne õhtupäike'. It consists of two staves of music in 2/4 time, written in a key with one flat (B-flat). The first staff begins with a piano (*p*) dynamic marking and features a crescendo hairpin. The second staff begins with a piano (*p*) dynamic marking, followed by a pianissimo (*pp*) dynamic marking, and ends with a decrescendo hairpin. The lyrics are written below the notes.

p
Kuldne õh - tu - päi - ke, i - lus o - led sa,
p *pp*
kui sa viim - se läi - ke saa - dad ü - - - le maa!

Käsitöölised.

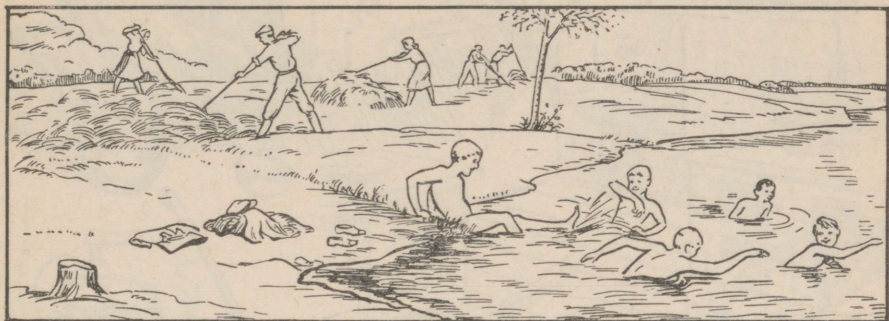
(Laulu sõnad lk. 24.)

Musical notation for the song 'Käsitöölised'. It consists of three staves of music in 2/4 time, written in a key with one flat (B-flat). The first staff is marked 'Hoogsalt' and *mf*. The second staff has a forte (*f*) dynamic marking. The third staff begins with an accent (>) over the first note. The lyrics are written below the notes.

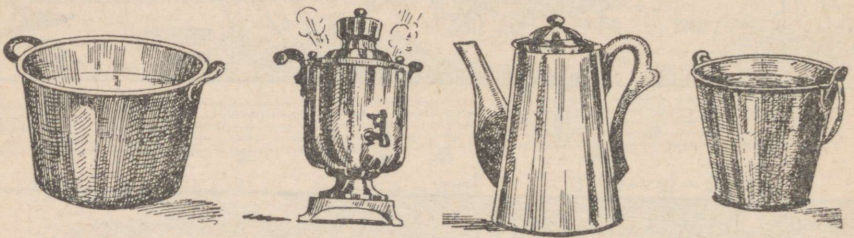
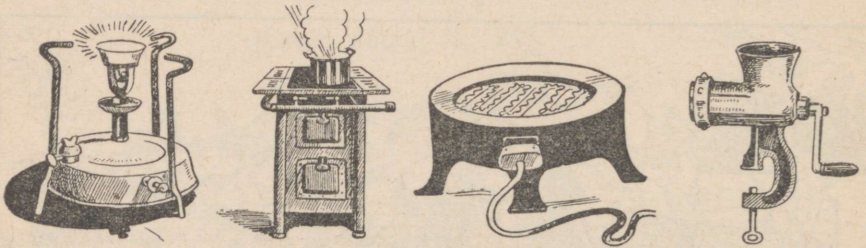
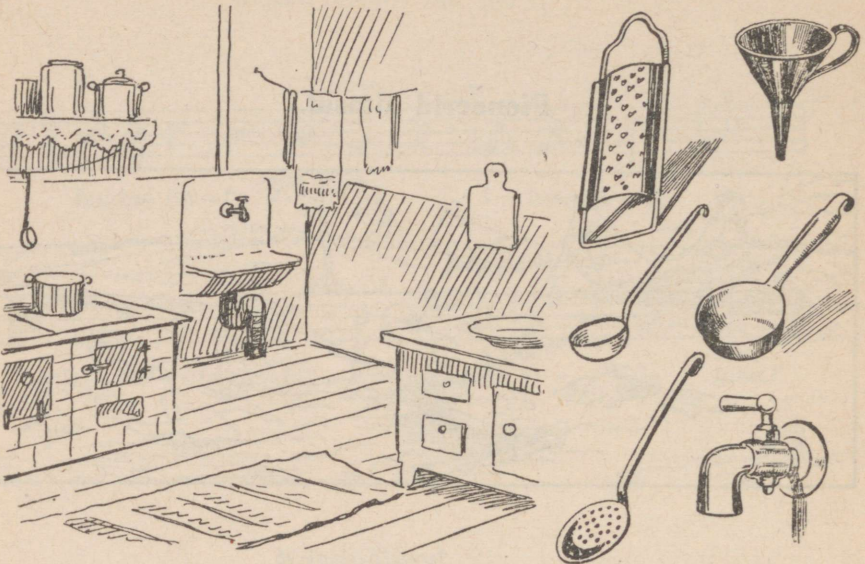
Hoogsalt
mf
1. Kä - si - töö - li - sed o - le - me,
f
tööd me häs - ti os - ka - me! Höö - vel - dan,
>
höö - vel - dan, si - le - daks siis lau - a saan!

Pilte jutustamiseks.

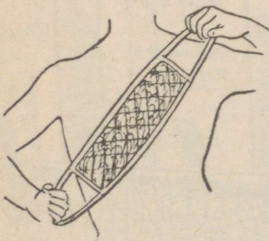
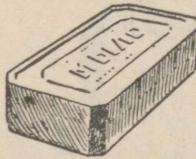
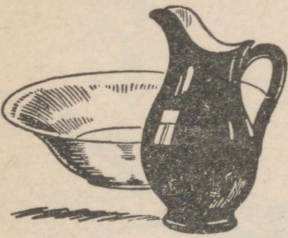
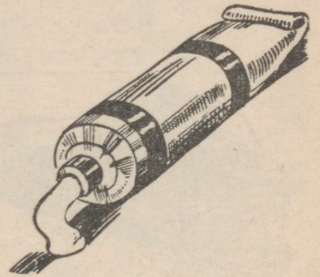
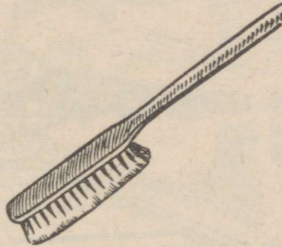
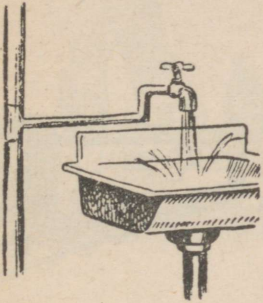
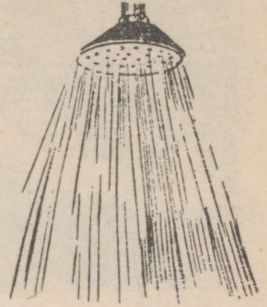
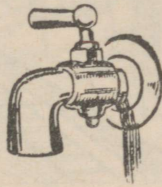
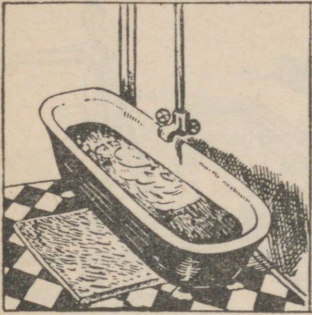
Pioneerid aitasid.

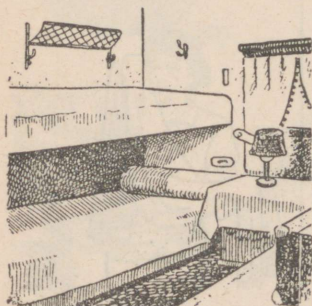
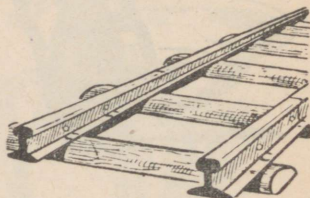
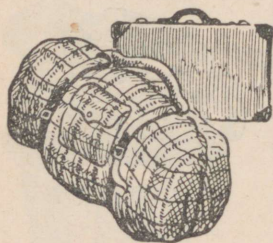
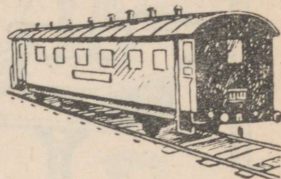
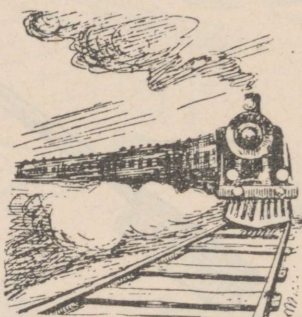
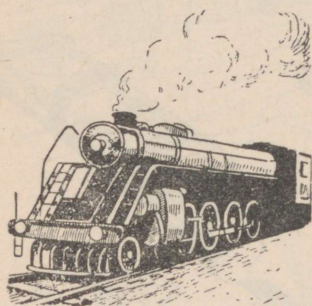
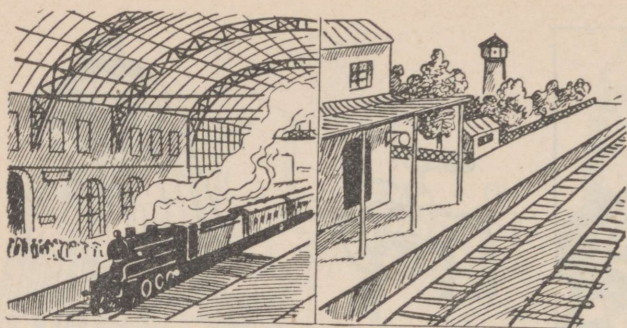
Köök.

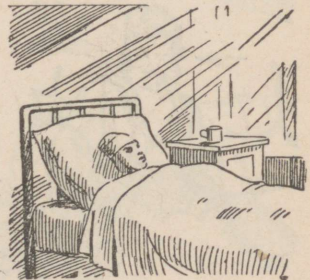
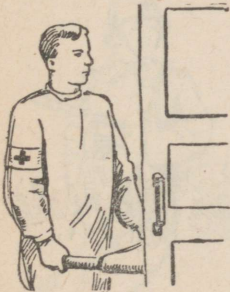
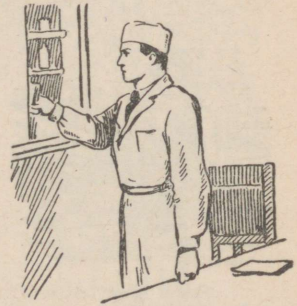
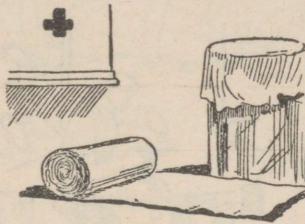
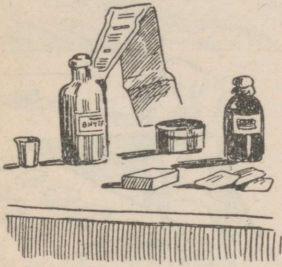
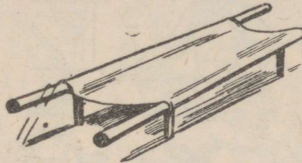
Vannituba.

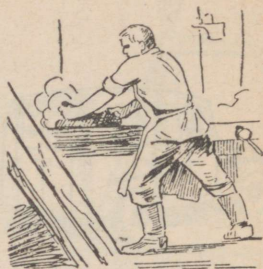
Рудтеэ.

Haigla.

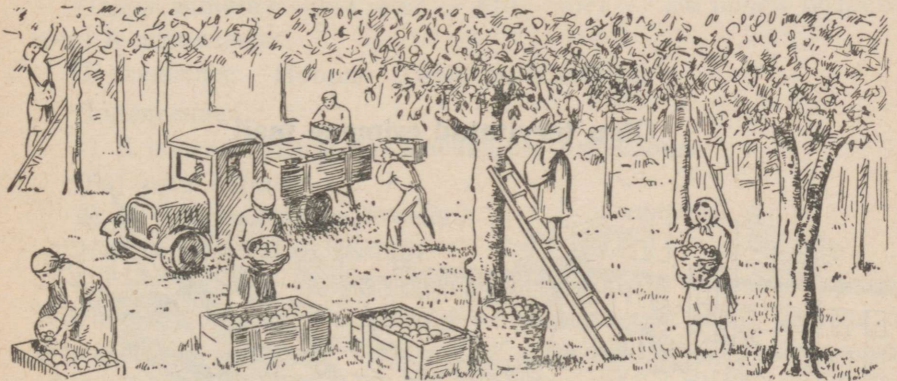
Mida keegi teeb?

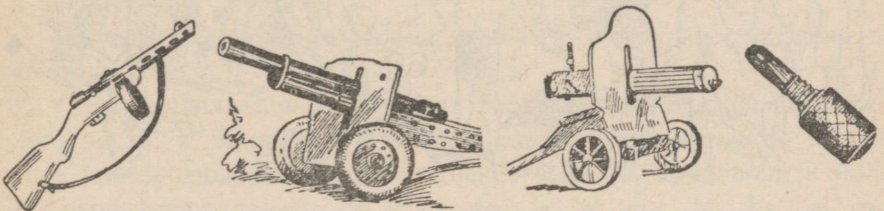
Lapsed käisid metsas.

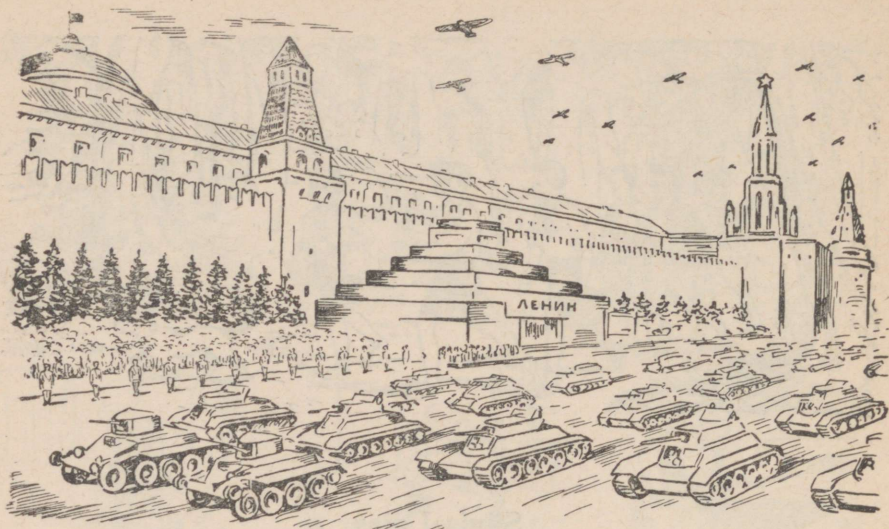
Sügisel aias.

Mis relvad?

Nõukogude armee paraad.

Olgu tervitatud esimene mai!

ГРАММАТИКА.

Повторительный курс.

Основные падежи.

В эстонском языке три основных падежа:

1. **Nimetav** (именительный — кто? что?) *kes? mis?*
2. **Omastav** $\left\{ \begin{array}{l} \text{(родительный — кого? чего?)} \\ \text{(винительный — кого? что?)} \end{array} \right\}$ *kelle? mille?*
3. **Osastav** *keda? mida? (ei ole).*

Падеж **nimetav** (*kes? mis?* — кто? что?) — это падеж подлежащего и дополнения.

Подлежащее: *Hobune (kes?) on kündmas.*

Дополнение:

- 1) В повелительном наклонении без отрицания:

(Sa) osta hobune!

- 2) В безличном предложении:

Hobune ostetakse (osteti).

Падеж **omastav** (*kelle oma? чей? чья? чьё?*) — падеж принадлежности, заменяет два падежа — родительный *кого? чего?* и винительный *кого? что?*, так как в эстонском языке винительного падежа нет.

1. *Hobuse (kelle?) jalg* — чья нога?

2. *Ma ostan (kelle?) hobuse* — кого (что?) куплю?

Падеж **omastav** употребляется при определённом, однократном и законченном действии:

Ma ostsin hobuse (я купил лошадь, — действие доведено до конца).

Omastav является основой для производных падежей единственного числа, и, зная форму падежа **omastav**, весьма легко образовать производные падежи единственного числа, прибавляя к **omastav** окончания падежей: **-le, -l, -lt, -sse, -s, -st, -ga, -ta, -ks, -ni, -na.**

Образование множественного числа.

К форме *omastav* нужно прибавить окончание **-d**: *kapp* — *kapi* — *kapi-d*.

См. § 1 — упражнение 1; § 2 — упр. 3; § 6 — упр. 1; § 8 — упр. 2.

§ 34 — упр. 2. От имен. падежа множественного числа образовать имен. пад. единственного числа: *hallid kübarad* — *hall kübar*.

§ 37 — упр. 2. От имен. падежа единственного числа образовать имен. пад. множественного числа: *kukk laulab* — *kuked laulavad*.

Падеж *osastav* (*keda? mida?*).

Osastav — падеж частичного дополнения («*osa*» — часть) — показывает, что действие охватывает не весь предмет, а только часть его.

Osastav употребляется в следующих случаях:

1. При выражении части целого:

Anna mulle pool leiba, natuke leiba.

2. После отрицания:

Mul ei ole leiba.

3. После глагола с отрицанием:

Ma ei osta leiba. Ära osta leiba!

4. После количественных числительных, кроме числительного **один**.

Kaks raamatut, kolm pliiaitsit, viis leiba.

5. После глаголов с неопределённым, неоконченным действием:

Ma ostan hobust (я покупаю лошадь, — действие не доведено до конца).

6. После глаголов с длительным действием:

Ma armastan oma kodumaad. Ma mängin viiulit.

См. § 3 — задание 11 упр. 1. *Osastav* после отрицания:

Siin on sõdur. Seal ei ole sõdurit.

§ 4 — упр. 2. *Osastav* после количеств. числит.:

kaks pead, kaks kätt, kuus jalga, kümme varvast.

§ 5 — упр. 1. *Osastav* в предложениях с отрицанием:

Ei ole hobust.

§ 6 — упр. 3. *Osastav* после незаконченного и длительного действия § 9 — упр. 3.

§ 10. Случаи применения падежа *osastav* с **d** и **t**. Упражнение 1.

§ 11 — упр. 3. Образование падежа *osastav* по падежу *nimetav*, добавляя к форме *nimetav* коренные гласные **a, e, i** или **u**.

§ 12. Сравнение падежей *nimetav* и *osastav* (*mis? mida? и kes? keda?*). Упр. 1. Превратить *nimetav* при помощи «*ei ole*», «*ei anna*» в *osastav*:

Mul on lamp. Mul ei ole lampi.

§ 16. «*Mängima*» — длительное действие — требует пад. *osastav*. Упр. 1. В предложениях без отрицания — *omastav*, с отрицанием — *osastav*: *Ma sain raamatu. Ma ei saanud raamatut.*

§ 20 — упр. 3. Слова в падежах *omastav* и *osastav*.

§ 22 — упр. 1. Слово «*armastama*» — длительное действие, поэтому требует падежа — *osastav*:

Me armastame (mida?) päikest, metsa...

Окончания падежей *osastav* и *omastav*.

Если односложное слово оканчивается на длинную гласную (*maa, puu, töö*) или на двойной гласный (*pea, vöi*), тогда *osastav* оканчивается на **-d**.

Osastav многосложных слов с окончанием на согласную (*orav, vedur*) оканчивается на **-t**.

Остальные слова (*pesa, nukk*) в падеже *osastav* окончаний не имеют.

Если *nimetav* односложного слова оканчивается на согласный (*karp, nukk*), тогда в конце падежей *omastav* и *osastav* стоит гласный (*a, e, i, u*):

mille? kapi, nuku — mida? kappi, nukku.

§ 22 — упражнение 5. Образовать *osastav*, прибавляя к падежу *nimetav* *a, e, i* или *u*.

§ 25 — упр. 2. Окончание падежа *osastav*.

§ 32 — упр. 1. Превратить *nimetav* в *osastav* или *omastav*.

§ 35 — упр. 1. Превратить *nimetav* в *omastav*.

— упр. 2.   "   "   " *osastav*.

§ 36 — упр. 1.   "   "   " *omastav*.

— упр. 2.   "   "   " *osastav*.

Упр. 3. Склонение по образцу в основных падежах:

pilt, purk, karp, kurk, pink, kleit, kelk.

§ 41 — упр. 2. Образовать *osastav*.

Упр. 3. Приписать окончания падежа *osastav*.

§ 48 — упр. 1. *Osastav* по образцу.

§ 51 — упр. 1. Окончание падежа *osastav*.

Производные падежи.

Кроме трёх основных падежей есть ещё 11 производных падежей. Окончания падежей получились от предлогов. Вместо предлогов эстонский язык предпочитает употреблять падежные формы:

Leib on laua-l вместо laua peal (на столе). Падеж omastav (kelle? mille?) единственного числа служит основой для всех производных падежей единственного числа и для именительного падежа множественного числа.

Osastav (keda? mida?) единственного числа служит основой для образования падежа omastav (kelle? mille?) множественного числа, а тот в свою очередь основой для всех производных падежей множественного числа. Поэтому нужно твёрдо запомнить формы основных падежей единств. числа.

Вспомните в таблицу основных и производных падежей единств. и множ. числа. Как видите, окончания производных падежей как в единственном, так и во множественном числе одни и те же. Итак, зная osastav единств. числа (mida? kappi), мы умеем образовывать omastav множественного числа (kappi-de). Прибавив же к форме omastav (kappide) окончания производных падежей, получим падежи множественного числа.

Таблица основных и производных падежей.

	Единственное число.	Множественное число.
	<div style="display: flex; justify-content: space-around;"> <div style="border: 1px solid black; padding: 2px; width: 45%;"> mis? kapp </div> <div style="border: 1px solid black; padding: 2px; width: 45%;"> mida? kappi </div> </div>	<div style="display: flex; justify-content: space-around;"> <div style="border: 1px solid black; padding: 2px; width: 45%;"> mis? kapi-d </div> <div style="border: 1px solid black; padding: 2px; width: 45%;"> mille? kappi-de </div> </div>
-le:	kapi-le	kappide-le
-l:	kapi-l	kappide-l
-lt:	kapi-lt	kappide-lt
kuhu?	kappi	kappide-sse
kus?	kapi-s	kappide-s
kust?	kapi-st	kappide-st
-ga	kapi-ga	kappide-ga
-ta	kapi-ta	kappide-ta
-ks	kapi-ks	kappide-ks
-ni	kapi-ni	kappide-ni
-na	kapi-na	kappide-na

1. Почему слово **карр** во всех производных падежах единственного числа (**kari-le, kari-ga, kari-ni** . . .) в **слабой** ступени и пишется с одним **-р**?

2. Почему то же самое слово **карр** во всех падежах множественного числа (кроме именительного) в **сильной** ступени и пишется с двумя **-pp-** (**karpide-le, karpide-ga, karpide-ni**)?

Повторение склонения.

§ 6 — упр. 2. Падежи места **-le** и **-lt**.

§ 9 — упр. 1. Падеж **-ga** (творительный кем? чем?) — без предлога — § 10 — упр. 2.

§ 15. Падежи места: **sisseütlev kuhu?** — **postisse, seesütlev kus?** — **postis, seestütlev kust?** — **postist**.

§ 18 — упр. 1. Падежи места от слова «**vabrik**».

Упр. 2. Вставить окончания падежей места.

«**Lind ja puug**» (серия картин). Падежи места и предлоги **ees, taga, all, alt, üle, kohal**.

§ 19. Падеж **sisseütlev (kuhu?)** имеет две формы: длинную с окончанием **-sse (postisse)**, и краткую — без окончания (**kuhu?** — **kööki, korvi**).

Первая стоит в слабой ступени, а вторая — в сильной ступени.

§ 20 — упр. 1. Падеж **kus? kuhu? kust?** Таблица падежей места.

Sisseütlev без окончания в твёрдой ступени: **kuhu?** — **varna, selga**.

§ 21 — упр. 1. Склонение по таблице. — Таблица составлена из трёх основных падежей и трёх падежей места. **Osastav** и **sisseütlev** по форме сходятся: **mida?** — **seda metsa** — **läks kuhu? metsa**.

§ 22 — упр. 2. Падежи места. Упр. 3. Падеж **kus?** (где?). § 24 — упр. 3. § 26 — упр. 3. § 32 — упр. 2.

§ 35 — упр. 1. Падеж **kelleks? milleks?** (кем? чем?):

Tahan saada õpetajaks, inseneriks, kirjanikuks . . .

§ 39 — упр. 1. Падеж **kellega? millega?** (с кем? с чем?):

Must kass mängib valge hiirega.

§ 40 — упр. 2. Падеж **kelleta? milleta?** (без кого? без чего?):

Silmadeta ma ei näe, kõrvadeta ma ei kuule.

§ 41 — упр. 1. § 43. Имена городов СССР в падежах **kust? kuhu?** (откуда? куда?).

§ 45. Падежи **kuhu? kus? kust? milleni?** (куда? где? откуда? до чего?).

§ 46 — упр. 1. Падеж **kelleni? milleni?** (до кого? до чего?):

Pioneerid läksid raudteeni. Tuletõrjuja jooksis põleva majani.

§ 55 — упр. 1. Падеж *kellena? millena?* (кем? чем? как?):

Seisa kaljuna (как скала), *mu kodumaa!* *Ma teenisin ohvitserina Nõukogude armees.*

§ 48. Повторение всех основных и производных падежей: *Ma käänan sõna «vihik»*. Диаграмма падежей единственного числа.

Чередование ступеней.

Самое трудное в эстонском языке, это — усвоение чередования ступеней: *kapp — kapi, õrin — õrpid*; *käsi — käe, loen — lugeda*. Чтобы легче одолеть эту трудность, мы в первой части учебника ограничились только заучиванием формы падежа *omastav*, и в первую очередь из простых слов, без чередования ступеней: *gaamat — gaamatu, vihik — vihiku...*

Переход слова из сильной ступени в слабую и обратно — это явление называется чередованием ступеней. Слово *nukk* находится попеременно то в сильной, то в слабой ступени: *nimetav nukk* — сильная ступень (*kk*), *omastav nuku* — слабая ступень (*k*), *osastav nukku* — опять сильная ступень *kk*.

Nimetav односложных слов, оканчивающихся на *kk, pp, tt* (*nukk, kapp, kott*), находится в сильной ступени, а *omastav* — в слабой ступени.

Таблица чередования звуков.

Чередующийся звук или группа звуков		Примеры			
сильная ступень	слабая ступень				
<i>kk</i>	<i>k</i>	<i>nukk</i>	— <i>nuku</i>	— <i>nukku</i>	
<i>pp</i>	<i>p</i>	<i>kapp</i>	— <i>kapi</i>	— <i>kappi</i>	<i>kappi</i>
<i>tt</i>	<i>t</i>	<i>kott</i>	— <i>koti</i>	— <i>kotti</i>	<i>kotti</i>
<i>k</i>	<i>g</i>	<i>särk</i>	— <i>särgi</i>	— <i>särki</i>	
<i>p</i>	<i>b</i>	<i>lamp</i>	— <i>lambi</i>	— <i>lampi</i>	<i>lampi</i>
<i>t</i>	<i>d</i>	<i>pilt</i>	— <i>pildi</i>	— <i>pilti</i>	
<i>g</i>	<i>j</i>	<i>selg</i>	— <i>selja</i>	— <i>selga</i>	<i>selga</i>
<i>b</i>	<i>v</i>	<i>leib</i>	— <i>leiya</i>	— <i>leiba</i>	
<i>d</i>	<i>j</i>	<i>pada</i>	— <i>paja</i>	— <i>pada</i>	<i>patta</i>

Чередующийся звук или группа звуков		Примеры			
сильная ступень	слабая ступень				
nd	nn	lind	— linnu	— lindu	
ld	ll	kuld	— kulla	— kulda	
rd	rr	kord	— korra	— korda	
aa (III ст.)	aa (II ст.)	saan	— saani	— saani	saani
üü "	üü "	küün	— küüni	— küüni	küüni
oo "	oo "	koöl	— kooli	— kooli	kooli
nn "	nn "	linn	— linna	— linna	linna
mm "	mm "	kamm	— kammi	— kammi	
Изменения с исчезновением звуков.					
u превр. в o, b исчез		tuba	— toa	— tuba	tuppa
i > e	} g "	signa	— sea	— signa	
		rida (ряд)	— rea	— rida	ritta
		pidu	— peo	— pidu	
	s исчез	käsi	— käe	— kätt	
		Так склоняются: mesi, vesi, tõsi.			
	g исчез	lagi	— lae	— lage	lakke
	g "	regi	— ree	— rege	rekke
	g "	jõgi	— jõe	— jõge	jõkke
	g "	mägi	— mäe	— mäge	mäkke
	g "	vägi	— väe	— väge	väkke
u > o	g исчез	lugu	— loo	— lugu	(aja)lukku
	g "	tegu	— teo	— tegu	

Повторение: глагол, наречия и предлоги.

§ 1 — упражнения 2 и 3. Личные окончания глагола настоящего времени единств. числа: **-n, -d, -b**.

§ 2 — упр. 1 и 2. Личные окончания настоящего времени множеств. числа: **-me, -te, -vad**.

Утвердительное и отрицательное предложение. Повелительное наклонение.

Упр. 4. Спряжение слов: *kardan, nutan, võtan*.

§ 4 — упр. 1. Личные окончания глагола единственного и множественного числа.

Упр. 3. Утвердительные и отрицательные предложения в изъявительном и повелительном наклонении.

§ 5 — упр. 3. Личные окончания множественного числа.

§ 11. Сравнение настоящего и прошедшего времени. Признаки прошедшего вр. **si (s)** или **i**. — Упр. 1 и 2.

§ 13. Сравнение прошедшего и настоящего времени. — Упр. 1 и 2.

§ 15. Утвердительные и отрицательные предложения в изъявительном и повелительном наклонении.

§ 27. Сравнение прошедшего и настоящего времени. — Упр. 2.

§ 28 — упр. 2. Спряжение слова *oskan* в настоящем времени.

Упр. 3. Множеств. число превратить в единственное число.

Упр. 4. Настоящее время превратить в прошедшее.

§ 37. Образование условного наклонения при помощи **-ksi-** и **-ks**. Упр. 1.

§ 41. В эстонском языке два инфинитива (неопределённых наклонения) — **-da** и **-ma**:

Ma tahan (mida teha?) mängida. Ma lähen (kuhu? mida tegema?) mängima.

Как правило, требует большинство глаголов **-da** инфинитива:

Ma tahan, armastan, oskan, võin, saan, kardan . . . mängida.

Как исключение, требуют некоторые глаголы **-ma** инфинитива:

Ma tulen, lähen, hakkan, pean . . . mängima.

Сравнение настоящего и прошедшего времени. — Повелительное наклонение.

Упр. 1. Превращение повелительного наклонения в настоящее время.

Упр. 4. Поставить инфинитив **-ma** или **-da**.

§ 49. Безличная форма глагола:

Ma kirjutan loosungit. — Loosungit kirjuta-takse (наст. вр.), kirjuta-ti (прош. вр.).

Упр. 1. Образовать настоящее время безличного глагола, прибавляя к форме повелительного наклонения окончание **-takse**.

Упр. 2. Образовать прошедшее время безличного глагола при помощи окончания **-ti**.

§ 51 — упр. 1. Глаголы настоящего времени переписать в прошедшем времени.

§ 26. — Упр. 1. Наречие времени. Millal? — päeval, öösel, hommikul, õhtul, suvel, talvel, kevadel, sügisel.

§ 18. Предлоги ees, taga, all, alt, üle, kohal.

§ 43. Степени сравнения имён прилагательных:

Pikk — pikem — kõige pikem. Lühike — lühem — kõige lühem. Kõrge — kõrgem — kõige kõrgem. Vali — valjem — kõige valjem. Tark — targem — kõige targem. Rumal — rumalam — kõige rumalam.

Числа до тысячи

Примечание: Порядковые числительные обозначены цифрой с точкой: 1. — esimene; количественные без точки: 1 — üks.

Количественные	Порядковые
1 üks, ühe, üht	1. esimene, -se, -st
2 kaks, kahe, kaht	2. teine, -se, -st
3 kolm, kolme, kolme	3. kolmas, -nda, -ndat
4 neli, nelja, nelja	4. neljas, -nda, -ndat
5 viis, viie, viit	5. viies, -nda, -ndat
6 kuus, kuue, kuut	6. kuues, -nda, -ndat
7 seits, -e, -me, -et	7. seitsmes, -nda, -ndat
8 kaheksa, -, -t	8. kaheksas, -nda, -ndat
9 üheksa, -, -t	9. üheksas, -nda, -ndat
10 kümme, kümne ¹	10. kümnes, -nda, -ndat
11 üksteist ²	11. üheteistkümnes, -nda, -ndat
12 kaksteist	12. kaheteistkümnes
13 kolmteist	13. kolmeteistkümnes
14 neliteist	14. neljateistkümnes
15 viisteist	15. viieteistkümnes
16 kuusteist	16. kuueteistkümnes
17 seitseteist	17. seitsmeteistkümnes
18 kaheksateist	18. kaheksateistkümnes
19 üheksateist	19. üheksateistkümnes
20 kakskümmend ³	20. kahekümnes
21 kakskümmend üks ⁴	21. kahekümne esimene
22 kakskümmend kaks	22. kahekümne teine
23 kakskümmend kolm	23. kahekümne kolmas

¹ kümme, kümne, kümnet; ² üksteist(kümmend), üheteistkümne, üheteistkümmend; ³ kahekümne, kahtkümmend; ⁴ kahekümne ühe, kahtkümmend üht.

24	kakskümmend neli	24.	kahekümne neljas
25	kakskümmend viis	25.	kahekümne viies
26	kakskümmend kuus	26.	kahekümne kuues
27	kakskümmend seitse	27.	kahekümne seitsmes
28	kakskümmend kaheksa	28.	kahekümne kaheksas
29	kakskümmend üheksa	29.	kahekümne üheksas
30	kolmkümmend	30.	kolmekümnes
31	kolmkümmend üks	31.	kolmekümne esimene
32	kolmkümmend kaks	32.	kolmekümne teine
33	kolmkümmend kolm	33.	kolmekümne kolmas
34	kolmkümmend neli	34.	kolmekümne neljas
35	kolmkümmend viis	35.	kolmekümne viies
36	kolmkümmend kuus	36.	kolmekümne kuues
37	kolmkümmend seitse	37.	kolmekümne seitsmes
38	kolmkümmend kaheksa	38.	kolmekümne kaheksas
39	kolmkümmend üheksa	39.	kolmekümne üheksas
40	nelikümmend	40.	neljakümnes
41	nelikümmend üks	41.	neljakümne esimene
42	nelikümmend kaks	42.	neljakümne teine
43	nelikümmend kolm	43.	neljakümne kolmas
44	nelikümmend neli	44.	neljakümne neljas
45	nelikümmend viis	45.	neljakümne viies
46	nelikümmend kuus	46.	neljakümne kuues
47	nelikümmend seitse	47.	neljakümne seitsmes
48	nelikümmend kaheksa	48.	neljakümne kaheksas
49	nelikümmend üheksa	49.	neljakümne üheksas
50	viiskümmend	50.	viiekümnes
51	viiskümmend üks	51.	viiekümne esimene
60	kuuskümmend	60.	kuuekümnes
70	seitsekümmend	70.	seitsmekümnes
80	kaheksakümmend	80.	kaheksakümnes
90	üheksakümmend	90.	üheksakümnes
100	sada, saja, sadat	100.	sajas, sajanda, sajandat
101	sada üks	101.	saja esimene
102	sada kaks	102.	saja teine
110	sada kümme	110.	saja kümnes
200	kakssada	200.	kahesajas
300	kolmsada	300.	kolmesajas
400	nelisada	400.	neljasajas

Количественные	Порядковые
500 viissada	500. viiesajas
600 kuussada	600. kuuesajas
700 seitsesada	700. seitsmesajas
800 kaheksasada	800. kaheksasajas
900 üheksasada	900. üheksasajas
1000 tuhat, tuhande, tuhandet	1000. tuhandes, -nda, -ndat

SÕNASTIK.

	1.	
suvi	лето	
on möödas	прошло	
sest	потому что	
on koos	вместе	
päeval	днём	
toidud	кушанья	
pean meeles	запомню	
uus (uue, uut)	новый	
korter	квартира	
pere	семья	
lukksepp	слесарь	
õmbleja	швея	
amet	специальность, профессия	
ülikoolis	в университете	
üliõpilane	студент	
keskkoolis	в средней школе	
algkoolis	в начальной школе	
postpakk	почтовая посылка (пакет)	
keegi	кто-то	
kirjakandja	почтальон	
postkaart	почтовая карточка	
ploom	слива	
pirn	груша	
	3.	
keset	среди	
raadio	радиоприемник	
unenägu	сновидение, сон	
unes	во сне	

kausitäis	полная миска
teinekord	другой раз
võtab kaasa	берёт с собою

4.

kleit	платье
särk (särgi)	рубашка
kaelaside	галстук
kamm	гребень
kammima	расчёсывать
peegel	зеркало
vest	жилет
tõuske üles	вставайте
ärkama	проснуться
riietuma	одеваться
munaga,	с яйцом, с мо-
piimaga	локом
ilma suhkruta	без сахара
mõru	горький (-ая, -ое)
lasteaed	детский сад
ratsanik = ratsamees	
varvas	палец ноги

5.

kuldne	золотой (-ая, -ое)
viimne läige	последний блеск
saadad	посылаешь
meel = meeleolu	настроение
meel on rõõmus	хорошее на- строение
eha	вечерняя заря
läheb looja	заходит
(kõneleb) tele-	(говорит) по
foniga	телефону

(mängib)	(играет) мячом
palliga	
madrats	матрац
tekk	одеяло
padi	подушка
voodilina	простыня

6.

(aed)maasikad	клубника
vaarikad	малина
karusmarjad	крыжовник
sõstrad	смородина
kirss	вишня
redel	лестница
põõsas	куст
viljapuud	плодовые де- ревя
suvine	летний (-ая, -ее)
peenral	на грядке
küpsed	спелые
rohus	в траве
pulk (pulgad)	палочка (здесь: ступень лест- ницы)
alumine	нижний (-ая, -ее)
ülemine	верхний (-ая, -ее)
(puu) najal	опираясь на (дерево)
kõrgemale	выше
vanamees	старик
(-mehe)	
istutab	сажает
milleks	к чему
vilja kandma	приносить пло- ды
tänuga	с благодар- ностью
mälestama	вспоминать

7.

kapsas	капуста
kaalikas	брюква
porgand	морковь
peet	свёкла

päevalill	подсолнечник
kurk	огурец
tomat	томат, помидор
sibul	лук
hernes	горох
uba (oad)	боб (бобы)
salat	салат
köögivili	овощи
köögivilja-aed	огород
redis	редиска
vars (varre)	стебель
taimed	рассада, расте- ния
külvama	сеять
kastma	поливать
kitkuma	полоть
umbrohi	сорная трава
kelder (keldri)	погреб
sünnipäev	день рождения
kinkima	подарить
ongi	уже есть

8.

töökoda	мастерская
(-koja)	
mööbel	мебель
(mööbli)	
tisler	столяр
höövel (höövli)	рубанок
hööveldama	строгать
laud (laua)	доска, стол
sile (sileda)	гладкий (-ая, -ое)
pagar (pagari)	пекарь
kast (-i)	ящик
taigen (taigna)	тесто
sõtkuma	месить
sitke	вязкий (-ая, -ое)
küpsetama	печь (булку)
taignast	из теста
kõrval	возле
kingsepp	сапожник
(-sepa)	
king (-a)	башмак
saapad	сапоги
jalats (-i, -i)	обувь
käsitööline	ремесленник

rätsep (-a) портной
klaasija стекольщик

9.

maaler маляр
pintsel кисть
maalima красить
raud железо
taguma ковать
riided одежда
suure hoolega с большим усердием
osavasti умело, ловко
rahulikult спокойно
(on) tehtud сделан (-а, -о)

10.

kutsuma звать, пригла- сить
sünnipäeva- тот, у кого день laps рождения
kink (kingid) подарок
värvikast коробка красок
kringel крендель
teeaud чайный стол
tee чай

11.

vestlesid беседовали
kutsus пригласила
ei kutsunud не пригласила
ei olnud не была
ei mänginud не играла
sellepärast et потому что
oli haige была больна
jutusta расскажи

12.

turg рынок
kaup (kaubad) товар
kohupiim творог
mustikad черника
kuremarjad • клюква
kreegid чирнослив
põhjad брусника
hilja поздно

sügis осень
sügisel осенью

13.

korjama собирать
kokku panema сгребать (сено)
(heinu)
äratama будить
heinad сено
lipuheiskamine поднятие флага
iim (ilma) погода
vihmane дождливый (-ая, -ое)
leht (lehed) лист (листья)
vali tuul сильный ветер
vihm rabiseb дождь стучит
(vastu akent) (в окно)
eit = (vana) naine
tuli прош. вр. от слова tulema
raputama трясти
murdma сломать
kolistama стучать, грохотать
vilistama свистеть
katus (-e) крыша
lõhkuma сломать, разрушать
heinakuhi стог сена
(-kuhja)
ümbert ajama опрокинуть
õudne ужасный

15.

tiik (tiigi) пруд
ujuma плавать
part (pardi) утка
kivi камень
nokkima клевать
haigutama зевать
tukkuma дремать
tiigi poolt со стороны пруда
otse üle raa- прямо через
matu книгу
jalg (jälje) след
on trükitud напечатаны

tera	зерно
väljuma = välja tulema	столб
post (-i)	столб
nael (naela)	гвоздь
kohkuma	испугаться
tõmbama	вытянуть
(välja)	
tõsiselt	серьёзно

16.

vest	жилет
taskukell	карманные часы
veerand	четверть
pool	половина
(kell) käib	(часы) ходят
õigesti	правильно
valesti	неправильно
kuid = aga	но
jääb taha	отстают
käib ette	ходят вперёд
täpselt	точно
valmistama	готовить
salk	отряд
koondus	сбор
otsustama	решить
et õpiks	чтобы училась
perenaine	хозяйка
amet	служба, занятие
sukk (sukad)	чулок
sukka nõeluda	штопать чулки
keetma	варить
üksteiselt	друг от друга
aitama	помогать
kuidas peab	как нужно
õhtusöök	ужин

17.

nälg	голод
parim	наилучший
kokk (kokad)	повар
supp ei maitse	суп не вкусен
ei taha süüa	не хочу есть
seesama	тот же самый
lukk (lukud)	замок
võti	ключ
lukuauk	замочная скважина

ukselink	ручка двери
uks on lukus	дверь заперта на ключ
keera uks lahti	отопри дверь

18.

kuduma	ткать
(kujun)	
riie	материя
viib müügile	везёт на продажу
puur (puurid)	клетка
üle	через
mõttele	подумай
üttele	скажи
õhk	воздух
õhus	в воздухе
kandma	носить

19.

aur (-u)	пар
paks	густой
pesu	бельё
aluspüksid	кальсоны
sokk (sokid)	носок
käterätt (-rätid)	полотенце
kuivama	сохнуть
kuivatama	сушить
triikraud	утюг
teeb tuliseks	нагревает
pesu triikima	гладить бельё
saun	баня
seep (seebi)	мыло
õli	керосин
põhi	дно

20.

supivaagen	миска
(-vaagna)	
kulp (kulbi)	разливательная ложка
lauda katma	накрывать стол
istub lauda	садится за стол
tõstab (kulbiga) suppi	разливает суп

mage (-da)	пресный, несо- лённый
soolatoos	солонка
kuum (-a) =	горячий
tuline	
las jahtub	пусть остынет
tükk (tüki)	кусок
(lõuna) on	прошел (-шла,
möödas	-шло)

21.

väljak	площадь
kuul (-i)	пуля
pilduma	метать, бросать
kuulipilduja	пулемёт
aastapäev (-a)	годовщина
juht	вождь

22.

vapper = vahva	
vanker (vankri)	телега
vankris	на телеге
vankril on	у телеги (есть)

23.

karu	медведь
käpp (käpa)	лапа
mesikäpp = karu	
kaugel	далеко
koobas (koopa)	берлога
koopasse	влезть в бер-
ronima	логу
heidab magama	ложится спать
ulub	воет
vingub	плачет, свищет
tuis (tuisu)	вьюга
kellel on õigus?	чья правда?
ühed pikad	одинаково длинные
reqi (ree)	дровни
õhkama	вздыхать
näidis	образец

24.

seinakell	стенные часы
tunnikell	часы
vasakul	налево
keskel	посередине
suund (suuna,	направление,
suunda)	
õuti	стрелка
näitaja	показатель
põhi (põhja)	север
lõuna	юг
ida	восток
lääs (lääne)	запад

25.

rahe	град
tuulelipp	флюгер
(-lipu)	
külmem	холоднее
torm	буря
ootama	ждать
on oodata	ожидается
langema	падать
kerge	легкий (-ая, -ое)
tüür (-i)	руль
laev (-a)	корабль
sõitja	пассажир
korraga	вдруг
kartma	бояться
ainult	только
tüürimees	рулевой
(-mehe)	
täitsa rahulik	совсем спокой- ный
kuidas sa võid	как ты можешь
(on) tüüril	на руле

26.

jnuakse	(страд.) пьют
suusatama	кататься на лыжах
põud (põua)	засуха
kõrbema	выгореть (от засухи)
üheaegselt	одновременно
maakera	земной шар

üks kuuendik одна шестая
 Ühendriigid Соединённые
 Штаты
 ligi kolm korda около трёх раз
 võrreldes в сравнении

27.

tihti часто
 klaas 1) стакан;
 2) стекло
 värskе свежий

28.

ehted украшения
 kingitused подарки
 karp (karbi) коробка
 karbike коробочка
 ehtima украшать
 piparkook пряник
 (-koogi)
 kinnitama прикрепить
 meie soovid наши пожела-
 ния
 liiduvabariik союзная рес-
 публика
 palavalt горячо

29.

soovima желать
 üksteisele друг другу
 ise nimi особое назва-
 ние

30.

viisaastak пятилетка
 üles ehitama выстроить
 tehas (-e) завод
 seadus закон
 on öeldud сказано
 (= ütlema)
 ülikond костюм
 (-konna)
 saabas (saapad) сапог
 king (-ad) башмак
 stalinlik сталинский
 (-ая, -ое)

32.

loss (-i) замок
 keset aeda = aia
 keskel
 lõhnama пахнуть, благо-
 ухать
 lõunaküljel на южной сто-
 роне
 olid kaetud были покрыты
 pehme мягкий (-ая,
 -ое)
 tasa тихо
 kahisema шелестеть
 kiir (-e) луч
 kiirtes в лучах

33.

tihane синица
 härmас puu дерево в инее
 tundma чувствовать
 tiuksuma пицать
 näljane голодный (-ая,
 -ое)
 rasv (-a) жир
 ude (udeme) пушинка
 (здесь: крош-
 ка)

udemed, pude-
 med = raasu-
 kesed
 iva = viljatera
 tänulik благодарный
 (-ая, -ое)
 riidekauplus мануфактур-
 ный магазин
 kübar (-a) шляпа
 palitu пальто

34.

kelleks saada кем быть
 haigeid больных
 lendur (-i) лётчик
 kirjanik (-u) писатель
 autojuht (-juhi) шофёр
 meeldima нравиться
 kinnas (kinda) перчатка

35.

keha	тело
kere	туловище
eespool	вперед
tagapool	позади
külg (külje)	бок
õlg (õla)	плечо
õlal	на плече
ranits (-a)	ранец
kättega, jalga- dega	руками, ногами
vaas (-i)	ваза
roos (-i)	роза
valab (kust kuhu?)	переливает

36.

hiiglane	великан
on olemas	есть, суще- ствует
ilma vaevata	легко, без труда
ülalpool pilvi	над облаками
uim (uime)	плавник
paremini	лучше
näevad nähta- matut	видят невиди- мое
teises maa- ilma otsas	на другом конце света
tugev	сильный
puurib läbi	просверлит
peatab jõed	останавливает реки
täiel jooksul	в полном тече- нии
tahe (tahte)	воля
ehitab ümber	перестраивает
ühendama	соединять
niisutama	орошать

37.

laseks kukkuda	повалил бы
kartsumm	бух, чебурах

38.

laup (lauba)	лоб
kukal (kukla)	затылок
lõug (lõua)	подбородок

põsk (põse)	щека
pruun (-i)	бурый (-ая, -ое)
hall (-i)	1) серый; 2) (волосы) се- дые
nuusutama	нюхать

39.

püüab	старается
laisk (laisa)	ленивый
teenin hästi	зарабатываю много
kuidas sul läheb = kuidas sa elad	
kurvalt	печально
teenin vähe	зарабатываю мало
hoolas	усердный
uutmoodi	по-новому
taga ajama	гоняться
kes tööd taga ei aja	кто не гонится за работой
seda ajab töö taga	того гонит ра- бота

40.

puuvill (-a)	хлопок
koguma	собирать
kuduma (kujun)	ткать

41.

ahv (-i)	обезьяна
prillid	очки
pool tosinat	полдюжины
proovima	пробовать
igaviisi	всячески
riputama	подвесить
lakkuma (keelega)	лизать
sai vihaseks	рассердился
valetama	лгать
pole mingit kasu	нет никакой пользы
vastu kivi	о камень
viskas puruks	разбил (а)

korralik	аккуратный (-ая, -ое)
sageli	часто
hoidma	беречь
hambahari (-harja)	зубная щётка

42.

kõige kasuli- kum	самый полез- ный (-ая, -ое)
vaidlema	спорить
põld (põllu)	поле
kündma	пахать
vedama (vean)	везти
arvama	думать, пола- гать
kasu	польза
ära külmuma	замёрзнуть
vill (-a)	шерсть
ühevõrra	одинаково
kaer	овёс
valvama	стеречь
kari (karja)	стадо
peab korda	соблюдает по- рядок
karjane (karjase)	пастух
piuh! ja pauh! = püssipaugud	
kui kuskil	если где-ни-
kuuldub	будь слы- шится
varas (varga)	вор

43.

tark (targa)	умный (-ая, -ое)
targem	умнее
vasikas (-ka)	тёлёнок
mullikas (-ka)	тёлка
vaidlema	спорить
salvem hääl	голос громче
varj (e)	рог
rumal (-a)	глупый (-ая, -ое)
sõna	слово
rusikas (-ka)	кулак

44.

üksiktalunik	единоличник
künnab	пашет
ader (adra)	плуг
külvimasin	сеялка
niitma	косить
niidumasin	жнейка
viljapeks = rehepeks	молотьба
peksma (vilja)	молотить
tuulama	веять
koot (koodi)	цеп
labidas	лопата
kergelt	легко
lõbusalt	весело
kiiresti = ruttu	
halvasti	плохо

45.

rändama	странствовать
kevadine	весенний (-ая, -ее)
kevadrännak	весенняя про- гулка
metsani	до леса
tee viib	дорога ведёт
küla	деревня
pööravad	сворачивают
väljuma = välja tulema	
raudteeliin	линия железной дороги
samm (-u)	шаг

46.

tulekahju	пожар
tuletõrjuja	пожарник
kustutama	потушить
ei jäta	не оставит
kaotama	потерять
tellima	заказать
parandama	починить
murduma	сломаться
purunema	разбиться
arstirohi	лекарство
riis (-i)	рис
niit (niidi)	нитки

nööp (nööbi) пуговица
eesrindlane отличник (-ница)

47.

märg мокрый (-ая, -ое)

kaevab maad роет землю

käru тачка

sõnnik (-u) навоз

hang (-u) вилы

peenar (peenra) грядка

kaalikate jaoks для брюквы

kastekann лейка

reha грабли

kinni püüdma поймать

nurm поле

48.

ma käänan я склоняю

viga ошибка

lause предложение

parandas поправлял

töö (on) valmis работа готова

49.

ootel в ожидании

valmistuma готовиться

toimetama редактировать

luuletus (-e) стихотворение

artikkel (artikli) статья

ühinema соединяться

pühitsetakse празднуют

pidulikult торжественно

50.

tribüünist мимо трибуны

mööda

huvitav интересно

lõbus весело

lõkketule ääres у костра

võidukas победоносный

(-ая, -ое)

vägitagedest о подвигах

51.

põlevkivi горячий сланец

paekivi известняк

ahi põles ära печка стгорела

kaevandus (-e) рудник

õli масло

murdma (mur-

ran) ломать

tükk (tüki) кусок, обломок

hunnik (-u) куча

laadima нагружать

loodusvara природное бо-

гатство

kivisüsi каменный уголь

pigi смола

mitmesugused разные

gaas (-i) газ

kangelaslinn город-герой

52.

me ei unusta мы не забудем

(ei) kunagi никогда

teade (teate) весть

lõpp (lõpu) конец

lõppema кончиться

alistuma сдатьсь

viima (пр. вр. вести

viis)

rahulik elu мирная жизнь

üles ehitama восстановить

purustama разрушить

varsti вскоре

54.

vapp (vapi) герб

vapil на гербе

tähendavad означают

sõprus (-e) дружество

lint (lindi) лента

Täiendavaks lugemiseks.

Для дополнительного чтения.

1.

rumal nali	глупая шутка
lambakari	стадо овец
käskima	приказать
iga päev	ежедневно
appi	на помощь
igav	скучно
pisut	немножко
hunt (hundi)	волк
jätsid töö	оставили ра- боту
ei meeldinud	не понравилась
jooksis nuttes	побежал плача
ruttu	поскорее
murrab maha	задушит
valetama	лгать
ei usu keegi	никто не ве- рит

2.

alati	всегда
(ei) kunagi	никогда
sageli	часто
mõnikord	иногда
katma	покрывать
(on) kaetud	покрыт (а, о)

3.

I

pakane	мороз
võttis (vilja) ära	уничтожил (-а)
üsna	совсем
häda	беда
külma pere = külma kodu	

kaebama	жаловаться
käratama = vihaselt hüüdma	
natuke = mitte palju	
lohutama	утешать
ära kurvasta = ära ole kurb	
nõu	замысел
mul hakkab külm	мне будет хо- лодно
tasu	вознагражде- ние
kahju	убыток
täiesti	совсем
kange	сильный (-ая, -ое)
kõrvetav	жгучий (-ая, -ее)
kuumus	жара

II

(tuba) köetud	(комната) истоплена
ümbrus	окрестность
mõjuma	подействовать
jõuab kätte	поступает
jutt läks lahti = hakati kõ- nelema	
saun	баня (здесь: лачуга)
saunik	бобыль
tõsi	правда
aus	честный (здесь: многоува- жаемый)
peremees	хозяин
pole vaja	не нужно
paras aeg	подходящее время

karistada	наказать
külmuda	замёрзнуть
julgeda	осмелиться

III

kaaluda	весить
jäägu	пусть оста- нется
manguma	клянчить
(ei) miski	ничто
hind	цена
ühegi hinna	ни за какую
eest	цену
pahaselt	сердито
varastama	воровать
(ta on) õnnega koos = õnnelik	
(uks) pärani	настежь
sauna keris	каменка
leil	пар (в бане)
kargab näkku	бросается в лицо
jalgadele valu andma = ruttu jooksmas	
kõrbenud	осгорелый (-ая, -ое)
rehala	рига; там жи- мой поме- щался и скот
ei võinud	не мог (-ла)
lahti päästma	освободить
majja	в дом
selge	ясно
kandma	носить, нести
nime kandma	именоваться
pidi minema	был принуж- ден идти
ei	вина
üles tunnista- ma	признаться
tänas õnne =	oli õnnelik
võis asuda	мог поселиться

4.

ööbik (-u)	соловей
koppel	загон
sama	тот самый
õitsema	цвести
mõtlemas	думать

7.

muiste	встарину
madalal	низко
katsuma	прикоснуться
nurmele	на поле
torkima	тыкать
läbi augu	через дырку
Vanataat	
(-taadi)	старик (название бога у древ- них эстонцев
sulane (-se)	батрак
kergitama	поднять
käärid	ножницы
tükk (tüki)	кусок
seda nähes	увидя это
praegu = nüüd	

8.

vastu tulema	встретиться
kummardus (-e)	поклон
kummardama	поклониться
rõletama	жечь
külmetama	заморозить
vaidlema	спорить
otsustama	решить
praadima	жарить
(praen)	
kanapoeg = tibu	
jahutama	охлаждать
kõva	твёрдый

9.

tungima	врываться
saksa	немецкий (-ая, -ое, -ие)
pommitama	бомбардиро- вать
röövima	грабить
(meilt) röövida	насильно от- нять
ori (orja)	раб
jalavägi	пехота
tormama	мчаться

ratsavägi (-väe)	кавалерия
kiire	быстрый (-ая, -ое)
liikuma	двигаться
soomus (-e)	броня
soomusristleja	бронированный крейсер
allveelaev (-a)	подводная лодка
kõikjal	повсюду
kangelaslik (-u)	героический (-ая, -ое)
ründama	атаковать
Saksamaa	Германия
hoop (hoobi)	удар
au ja kuulsus	честь и слава

10.

vägitegu	подвиг
lahing (-u)	сражение
kaevik (-u)	окоп
hävitama	уничтожить
raskesti	тяжело
sai haavata	был ранен
tulejuga (-joa)	струя (огня)
rood (-u)	рота
ei saanud edasi liikuda	не могла подвинуться вперёд
punaarmee lane	красноармеец
laskeava	амбразура
rünnak (-u)	атака
võitlus	битва
(kes on) langenud	павший
anti	дали
aunimetus	почётное название

11.

kõlab	слышится
raadiosaade	радио-передача
osa	часть
vaikima	замолчать

kuulatama	прислушиваться
tuksuma	биться (как сердце)
südamega taktis	в такт с сердцем

13.

I

rändama	путешествовать
kodust lahkuma = kodust välja minema	= кодуст
kotkas (kotka)	орёл
õnnetu	несчастный (-ая, -ое)
leidma	найти
kepp (kepi)	палка
kohtama	встретить
hõbe (-da)	серебро
hõbedane	серебряный (-ая, -ое)
kast (-i)	ящик
õnnelikumaks	счастливее
tõeline	настоящий (-ая, -ое)

II

ma pean	я должен
küla	деревня
heledasti	ярко
valgustatud	освещен (-на, -но, -ны)
rasv (-a)	жир
rasvane	жирный (-ая, -ое)
arvake	угадайте

15.

rajama	основать
rajati	основали
rahvaste juht	вождь народов
asetsema	находиться
kaunis = ilus	

väljak	площадь
püstitama	воздвигать
hoone	постройка
(on) ette näh-	предвидено
tud	
katma	покрывать
juhtima (juhü)	руководить
ehitus	стройка

16.

raud (raua)	железо
vask (vase)	медь
hõbe (-da, -da ¹)	серебро
turvas (turba)	торф
pruunsüsi	бурый уголь
(-sõe)	

kõrsviljad	злаки
riis (-i)	рис
tatar (tatra)	гречиха
hirss (hirsi)	просо
mais	кукуруза
tööstustaimed	индустриаль-
	ные растения
lina	лён
viinamari	виноград
savi	глина
lubi (lubja)	известь
lubjakivi	известняк
marmor (-i, -it)	мрамор
liiv (-a)	песок
elamu	жилище
mida vajame	что нам нужно

Igaräevaseid kõnelusi.

Ежедневные разговоры.

	1.		8.
aru saama	понимать	tasuleek (-leegi)	пламя мщения
võõrastemaja	гостиница	algus (-e)	начало
Võidu väljak	Площадь победы	täpselt	точно
peatuma	останавливаться		9.
	2.	rohukauplus	аптекарский
pass (-i)	паспорт	(-e)	магазин
	3.	karp (karbi)	коробка
magusroog	сладкое	hambapulber	зубной порошок
(-roa)		ladu (lao)	склад
	5.	laost otsas =	
ümbrik (-u)	конверт	ära müüdüd	нет на складе
roogen	лист		10.
(roogna)		krae	воротник
kumm (-i)	резинка		11.
	6.	juukseid	постричься
sidekontor	контртора связи	lõigata	
kassaluuk	окошечко	lahk (lahu)	пробор
(-luugi)	кассы		12.
tähtkiri (-kirja)	заказное	parandama	починить
rahasaadetis	денежная посылка	pooltald (-talla)	подмётка
ristpael (-a)	бандероль	konts (-a)	каблук
	7.	nahk (naha)	кожа
lubage tutvus-	позвольте (вас)	tallanahk	подошвенная
tada	познакомить		кожа
tutvuma	познакомиться		13.
väga rõõmus-	весьма приятно,	esimees	председатель
tav	очень рад	värav (-a)	ворота
		(vilja) saak	урожай
		(-saagi)	
		keskmine	средний

Alfabeetiline sõnastik.

Алфавитный словарь.

Содержит слова I, II и III части.

Условные знаки. У склоняемых слов после именительного падежа даётся в скобках форма падежей *omastav* и *osastav*. *Omastav* (kelle? mille?) служит основой падежей единственного числа и именительного множественного числа, а *osastav* (keda? mida?) основой множественного числа: *nukk* (*nuku, nukku*); если звуковой состав слова в падежах *omastav* и *osastav* не изменяется, то в скобках даётся только коренная гласная: *tank* (-i, -i) — читать *tank* (*tanki, tanki*). Если же в скобках только чёрточка, то это значит, что слово в коренных падежах имеет одинаковую форму с именительным: *onu* (—) читается *onu* (*onu, onu*). Неизменяемая часть слова отделяется от окончания вертикальной чёрточкой, а в скобках даются только окончания падежей *omastav* и *osastav*: *inime|ne* (-se, -st) — читать *inimene* (*inimese, inimest*). У глаголов таким же образом даётся форма -та- (неопр. накл.), а в скобках форма настоящего времени. У чередующихся глаголов, которые подвергаются изменению внутренних гласных, даётся кроме того и -da- инфинитив: *õmblema* (-blen, -melda) — читать *õmblema* (*õmblen, õmmelda*). Сокращение *vt.* (*vaata*) — см. (смотри).

А

<i>aastapäev</i>	годовщина
(-a, -a)	
<i>ader</i> (<i>adra, atra</i>)	плуг
<i>aed</i> (<i>aia, aeda</i>)	сад
<i>aedmaasika s</i>	клубника
(-, -t)	
<i>aeg</i> (<i>aja, aega</i>)	время
<i>aga</i>	а, но
<i>ahi</i> (<i>ahju, ahju</i>)	печь
<i>ahv</i> (<i>ahvi, ahvi</i>)	обезьяна
<i>aias vt. aed</i>	
<i>ainult</i>	только

<i>ai tama</i> (-tan, -data)	помочь
<i>aitäh</i>	спасибо
<i>aja kiri</i> (-kirja, -kirja)	журнал
<i>ajal vt. aeg</i>	
<i>ajaleht</i> (-lehe, -lehte)	газета
<i>aja ma</i> (-n)	гнать
<i>aja lugu</i> (-loo)	история
<i>aken</i> (<i>akna, akent</i>)	окно
<i>alati</i>	всегда
<i>algama</i> (-gan, -ata)	начаться
<i>algkool</i> (-i, -i)	начальная школа

algus (-e, -t) начало
 alistuma сдать
 all вниз
 alla вниз
 alles ещё
 allveelaev (-a, подводная
 -a) лодка
 alt из-под
 alumine нижний (-яя,
 (-se, -st) -еe)
 aluspüksid кальсоны
 ambulants амбулатория
 (-i, -i)
 amet (-i, -it) служба, заня-
 тие
 ammu|ma (-n) мычать
 andesta|ma (-n) прощать
 andke vt. and-
 ma
 andma (annan, дать
 anda)
 appi на помощь
 arm|as милый, люби-
 (-sa, -sat) мый (-ая,
 -оe)
 armasta|ma любить
 (-n)
 armee (-, -d) армия
 arst (-i, -i) врач
 arsti|rohi лекарство
 (-rohu, -rohtu)
 arti|kkel (-kli, статья
 -klit)
 aru saama понимать
 arva|ma думать, уга-
 (-n, -ta) дать
 arvuta|ma (-n) считать
 asemel вместо
 asetse|ma (-n) находиться
 asi (asja, asja) вещь
 asu|ma (-n) находиться
 au честь
 aunimetu|s почётное на-
 (-se, -st) звание
 auk (augu, дыра, пролаз
 auku)
 aur (-u, -u) пар
 aus (-a, -at) честный (-ая,
 -оe)
 austus (-e, -t) почтение

auto (-, -t) автомобиль
 auto|juht шофёр
 (-juhi, -juhti)
 ava|ma (-n) открыть
 avatud открыт (-а, -о)

В

bajaan (-i, -i) баян
 bensiin (-i, -i) бензин

Д

detsemb|er декабрь
 (-ri, -rit)
 direktor директор
 (-i -it)

Е

edasi дальше
 ees впереди
 ees|el (-li, -lit) осёл
 eespool впереди
 eesrindla|ne отличник (-ца)
 (-se, -st)
 Eesti NSV Эстонская
 ССР
 eestla|ne эстонец
 (-se, -st)
 ega ни
 eha вечерняя заря
 ehita|ma (-n) строить
 ehitama (üm- перестраивать
 ber)
 ehitama (üles) выстроить
 eh|tima (-in) наряжаться
 ei не
 eile вчера
 einesta|ma (-n) завтракать
 ei ole нет
 eit (eide, eite) баба
 elagu да здравствует
 elama (-n) жить
 elamu (-, -t) жилище
 ema (—) мать
 enam больше
 endale себе
 enesel = endal

esime ne (-se, -st)	первый (-ая, -ое)
esmaspäev (-a) ette (käima)	понедельник ходить вперёд (часы)

F

fašist (-i, -i)	фашист
film (-i, -i)	фильм

G

gaas (-i, -i)	газ
gloobus (-e, -t)	глобус
grusiinlane (-se, -st)	грузин

H

haavama	ранить
habe (-me, -t)	борода
haagu (hao, hagu)	хворост
haige (-, -t)	больной (-ая, -ое)
haigutama (-n)	зевать
halkkama (-kkan, -kata)	начать
halb (halva, halba)	плохой (-ая, -ое)
haljas (-ja, -jast)	зелёный (-ая, -ое)
hall (-i, -i)	серый; седой
halvasti	плохо
hambad	зубы
hambahari	зубная щётка
hambapulber	з. порошок
hammas (-ba, -mast)	зуб
hang (-u, -u)	вилы
hani (-e, -e)	гусь
hapupiim (-a, -a)	простокваша
haukuma (-gun, -kuda)	лягать
hea (-, -d)	хороший (-ая, -ее)
hein (-a, -a)	сено

heinad	сено
heinakuh'i (-ja, -ja)	стог
heinamaa (-, -d)	луг
heiskama (lippu)	поднять (флаг)
heitma (-dan, -ta)	лечь (спать)
heledasti	ярко
helesini ne (-se, -st)	голубой (-ая, -ое)
helise ma (-b)	звенеть
hernes (-, -st)	горох
hiiglane (-se, -st)	великан
hiir (-e, -t)	мышь
hilja	поздно
hind (hinna)	цена
hingama (-n, -ta)	дышать
hirnuma (-n)	ржать
hirss (-si, -ssi)	просо
hobuline (-se, -st)	лошадь
hoi dma (-an, -da)	беречь
homme	завтра
hommik (-u, -ut)	утро
hool as (-sa, -ast)	усердный (-ая, -ое)
hoolega	усердно
hoone (-, -t)	постройка
hoop (hoobi, hoopi)	удар
huil gama (-gan, -ata)	гудеть (фабр. трубы)
hulk (-ga, -ka)	множество
hunnik (-u, -ut)	куча
hunt (-di, -ti)	волк
huvitav (-a, -at)	интересный (-ая, -ое)
hõbe (-da, -dat)	серебро
hõbedane (-se, -st)	серебряный (-ая, -ое)
hõik = hüüd	
hõis kama (-kan, -ata)	ликовать
hõissa	ай-люли

hõõgu ma (-b)	пылать
häbi	стыд, стыдно
häda	беда
härm (-a, -a)	иней
härmas	в инее
hästi	хорошо
hävitama	уничтожить
hääл (-e, -t)	голос
höövelda ma (-n)	строгать
hü ppama (-ppan, -pata)	прыгать
hüva = hea	хорошо
hüvasti	всего хоро- шего, про- щайте
hüü dma (-an, -da)	кликать, звать

I

ida (—)	восток
iga	каждый
iga päev	каждый день
igapäevane	ежедневный
igav (-a, -at)	скучный (-ая, -ое)
igav	скучно
igaviisi	всячески
iga üks (-ühe, -üht)	каждый
ikka	все-таки, всег- да
ilm (-a, -a)	погода; мир (свет)
ilmakaared	страны света
ilus (-a, -at)	красивый (-ая, -ое)
ilves (-e, -t)	рысь
inetu (-, -t)	некрасивый (-ая, -ое)
inime ne (-se, -st)	человек
isa (—)	отец
isamaa (-, -d)	отечество
ise	сам (-а, -о)
istu ma (-n)	сидеть; сесть
istuta ma (-n)	сажать
iva (—)	зерно

J

ja	и
jaanuar (-i, -i)	январь
jah	да
jahi mees (-me- he, -meest)	охотник
jahtu ma (-n)	остыть
jahutama	охлаждать
jalas (püksid)	(брюки) наде- ты
jala vägi (-väe, -väge)	пехота
jalg (jala, jalga)	нога
jalg pall (-palli, -palli)	футбол
jaluta ma (-n)	гулять
jaoks	для
jook (-gi, -ki)	питьё
jooks ma (-en)	бежать
jooma (-n)	пить
joonista ma (-n)	рисовать
juba	уже
juhataja (-, -t)	заведующий
juht (juhi, juhti)	вождь; вожа- тый (-ая)
juhtimi ne (-se, -st)	водительство
juh tima (-in, -tida)	управлять
julge (-, -t)	смелый (-ая, -ое)
julge ma (-n)	осмелиться
justament	точь-в-точь
just nii	точно так
jutusta ma (-n)	рассказать
juttu ajama = vestlema	
juuakse	(страд.) пьют
juuksed	волосы
juurde	к
juures	у
juust (-u, -u)	сыр
jõel vt. jõgi	на реке
jõgi (jõe, jõge)	река
jälg (jälje, jälge)	след
(pildi) järgi	по (картине)

jätma (tööd)	оставить (ра- боту)
jää (-, -d)	лёд
jää ma (-n)	остаться

К

ka	тоже
kaal (-u, -u)	вес
kaalu ma (-n)	весит
kaalika s (-, -t)	брюква
kaar t (-di, -ti)	карта
kaa s (-ne, -nt)	крышка
kaasa (võtma)	(взять) с со- бою
kaasas	с собою
kabe (-, -t)	шашки (игра)
kaduma (kaon, kaduda)	пропадать
kaebama	жаловаться
kael (-a, -a)	шея
kaelarä tt (-ti, -tti)	галстук
kaelas	на шее
kaelaside (-me, -t)	галстук
kaetud	покрыт (-а, -о)
vt. katma	
kaevandus (-e, -t)	рудник
kaeva ma (-n)	копать, рыть
kaevik (-u, -ut)	окоп
kaheksa (-, -t)	восемь
kahekõne (-, -t)	диалог
kahise ma (-b)	шелестеть
kahju (-, -)	убыток
kahur (-i, -it)	пушка
kahvel (-li, -lit)	вилка
kaits ma (-en)	защищать
ka ks (-he, -ht)	два, две
kala (—)	рыба
kalend er (-ri, -rit)	календарь
kallim	дороже
kalli s (-, -st)	дорогой (-ая, -ое)
kamm (-i, -i)	гребень

kammi ma (-n)	расчёсывать
kana (—)	курица
kan dma (-nan)	нести
kange (-, -t)	сильный (-ая, -ое)
kangelaslik (-ku, -kku)	геройский (-ая, -ое)
kantakse	несут (гроб)
ka pp (-pi, -ppi)	шкаф
kapsa s (-, -st)	капуста
kar gama (-gan, -ata)	скакать
ka ri (-rja, -rja)	стадо
karista ma (-n)	наказать
karjamaa (-, -d)	пастбище
karja ne (-se, -st)	пастух
karju ma (-n)	кричать
kar p (-bi, -pi)	коробка
kar tma (-dan, -ta)	бояться
kartul (-i, -it)	картофель
karu (—)	медведь
karusmarjad	крыжовник
kas k (-e, -ke)	берёза
kass (-i, -i)	кошка
kast (-i, -i)	ящик
kastekann (-u, -u)	лейка
kastma (-an, -a)	поливать
kastrul (-i, -it)	кастрюля
kasu (—)	польза
kasuka s (-, -t)	шуба
kasva ma (-n)	расти
katki	разбит (-а, -о)
katma (lauda)	накрывать
katma (maad)	покрывать
katsuma	прикасаться
katus (-e, -t)	крыша
kaua aega	долго
kaudu (raadio k.)	по (радио)
kaugele	далеко
kaunis = ilus	
kaup (-ba, -pa)	товар
kauplus (-e, -t)	магазин

kausitai|s(-e, -t) полная миска
 kausis в миске
 kau|ss(-si, -ssi) миска
 keegi кто-то
 keel(-e, -t) язык
 keela|ma запрещать
 (-n, -ta)
 keerama(ust) запирать
 lukku (на ключ)
 keerama(lu- отпирать
 kust lahti)
 kee|tma варить
 (-dan, -ta)
 keha(—) тело
 kehv(-a, -a) бедный (-ая,
 -ое)
 keld|er(-ri, погреб
 -rit)
 kelguta|ma(-n) кататься на
 санках
 kel|k(-gu, -ku) саночки
 kelle? чей? чья? чьё?
 kellel? у кого?
 ke|pp(-pi, палка
 -ppi)
 kere(-, -t) туловище
 kerge(-, -t) лёгкий (-ая,
 -ое)
 kergelt легко
 ker|gita|ma(-n) поднять
 keris каменка
 kerjus(-e, -t) нищий
 kes кто
 keset посреди
 keskel среди
 keskkool средняя школа
 (-i, -i)
 keskmi|ne средний (-ая,
 (-se, -st) -ее)
 keskpäev полдень
 (-a, -a)
 ketas(ketta, диск
 ketast)
 kevad(-e, -et) весна
 kevadine весенний (-ая,
 -ее)
 kevadrännak весенняя про-
 (-u, -ut) гулка
 kiirrong(-i, -i) курьерский
 поезд

kiir(-e, -t) луч
 kiire(-, -et) быстрый (-ая,
 -ое)
 kiiresti быстро
 king(-a, -a) башмак
 kingse|pp сапожник
 (-pa, -ppa)
 kin|k(-gi, -ki) подарок
 kin|kima подарить
 (-gin, -kida)
 kin|nas(-da, рукавицы
 -nast)
 kinni закрыт (-а, -о)
 kinno в кино
 kiri(-ja, -ja) письмо
 kirjakandja почтальон
 (-, -t)
 kirjani|k писатель
 (-ku, -kku)
 kirju(-, -t) пёстрый (-ая,
 -ое)
 kirjuta|ma(-n) писать
 kirss(-si, -ssi) вишня
 kirvels(-, -st) топор
 kisenda|ma(-n) кричать
 kitku|ma прополоть
 (-n, -da) (грядку)
 kits(-e, -e) кса
 kivi(—) камень
 kivi|ne каменный
 (-se, -st) (-ая, -ое)
 kivisüsi(-söe, каменный уголь
 -sütt)
 klaas(-i, -i) стекло; стакан
 klaasija(-, -t) стекольщик
 klass(-i, -i) класс
 klassitah|vel классная доска
 (-li, -lit)
 klee|pima наклеить
 (-bin, -pida)
 kleit(-di, -ti) платье
 klubi(—) клуб
 kodumaa родина
 (-, -d)
 kodus дома
 koer(-a, -a) собака
 kogu(päev) целый (день)
 kogulma(-n) собирать
 kohal(laua k.) над (столом)

kohale	на место
kohe	сейчас
kohkulma (-n)	испугаться
kohlt (-a, -ta)	место
kohltama	встретить
(-tan, -ata)	
kohupiim	творог
(-a, -a)	
kokk (-ka, -kka)	повар
kokku	вместе
kole (-da, -dat)	страшный (-ая, -ое)
kolista ma (-n)	грохотать
kolla ne (-se, -st)	жёлтый (-ая, -ое)
kolm (-e, -e)	три
kolmapäev	среда
(-a, -a)	
kolma s (-nda, -ndat)	третий (-тья, -тье)
konn (-a, -a)	лягушка
konts (-a, -a)	каблук
koobas	берлога
(-pa, -bast)	
kook (-gi, -ki)	пирожное
kool (-i, -i)	школа
kooliven d	шк. товарищ
(-na, -da)	
koondus	сбор
(-e, -t)	
koorlem	воз
(-ma, -mat)	
koos	вместе
koo t (-di, -ti)	цеп
kopika s (-, -t)	копейка
ko ppel	загон
(-pli, -plit)	
koputa ma	стучать
(-n)	
kor d (-ra, -da)	раз
korda pidama	соблюдать по-рядок
korja ma	собирать
(-n, -ta)	
korraga	вдруг
korralik	аккуратный
(-ku, -kku)	

korstlen (-na, -nat)	труба (дымовая)
korter (-i, -it)	квартира
korv (-i, -i)	корзина
kotka s (-, -st)	орёл
kraad (-i, -i)	градус
krae (-, -d)	воротник
krii t (-di, -ti)	мел
kring el (-li, -lit)	крендель
kroon (-i, -i)	венеч
kruus (-i, -i)	кружка
ku duma	ткать
(-jun, -duda)	
kuhu	куда
kui	когда; если
kuid	а, но
kuidas	как
kui palju	сколько
kuiv (-a, -a)	сухой (-ая, -ое)
kui vana	сколько лет
kuivaks püh- kima	вытирать
kuiva ma (-b)	сушиться
kuivata ma	сушить
(-n)	
kuk al (-la, -alt)	затылок
kuk k (-ke, -kke)	петух
ku kkuma	падать
(-kun, -kkuda)	
kul d (-la, -da)	золото
kuldkala (—)	золотая рыбка
kuld ne (-se, -set)	золотой (-ая, -ое)
kuldno kk	скворец
(-ka, -kka)	
kuld pähk el	золотой орех
(-li, -lit)	
kuldtäh t	золотая звезда
(-e, -te)	
kullake	голубчик
(-se, -st)	
ku p (-bi, -pi)	разливательная ложка
kum b (-ma, -ba)	который (из двух)

kumm (-i, -i)	резинка
kummarduma	поклониться
kummardus (-e, -t)	поклон
kur b (-va, -ba)	печальный (-ая, -ое)
kuremar li (-ja, -ja)	клюква
kur li (-ja, -ja)	злой (-ая, -ое)
kur k (-gi, -ki)	огурец
kurvalt	печально
kurvastama	печалиться
kus	где
kust	откуда
kustulma (-n)	потухать
kustutalma (-n)	потушить
kutsu ma (-n)	звать
kuu (-, -d)	месяц
kuulb (-e, -be)	пиджак
kuuekesi	шестеро
kuuendik	одна шестая
kuuetasku (-, -t)	карман пиджака
kuulama (-n, -ta)	слушать
kuul (-i, -i)	пуля
kuulsus (-e, -t)	слава
kuulipilduja (-, -t)	пулемёт
kuulma (-en, -da)	слышать
kuulutama (-n, -da)	объявить
kuum (-a, -a)	горячий (-ая, -ее)
kuumus	жара
kuupäev (-a, -a)	число (месяца)
kuus (kuue, kuut)	шесть
kuus k (-e, -ke)	ель
kõh t (-u, -tu)	живот
kõik	всё
kõikjal	повсюду
kõlama (-b)	звучать
kõndima (-nin, -dida)	ходить

kõne (-, -t)	речь
kõne lema (-len, -lda)	говорить
kõrge	высокий (-ая, -ое)
kõrgele	высоко
kõrs vili (-vilja)	злак
kõrbema	гореть (от за-сухи)
kõrvetav	жгучий (-ая, -ее)
kõrv (-a, -a)	ухо
kõrval	возле
kõrval tuba (-toa, -tuba)	соседняя комната
kõva (—)	твёрдый (-ая, -ое)
käed (ед. käsi)	руки
käes	в руке
käi ma (-n, -a)	ходить
kä pp (-pa, -ppa)	лапа
kärmas (-, -st)	проворный (-ая, -ое)
käru (—)	тачка
käsi (käe, kätt)	рука
käsitöö line (-se, -st)	ремесленник
käs kima (-in, -kida)	приказать
käterä lt (-ti, -tti)	полотенце
kätte (võtma)	(взять) в руки
kääna ma (-n)	склонять
käärid	ножницы
kõetud vt. kütma	истоплен (-a)
kööginõud	кухонная посуда
köögivilli (-ja, -ja)	овощи
köögivilja-aed (-aia, -aeda)	огород
köök (köögi, kööki)	кухня
kübar (-a, -at)	шляпа

küla (—)	деревня
küla line (-se, -st)	гость
külasta ma (-n)	итти в гости
küllg (-je, -ge)	бок
(lõuna) küljel	на (южной) стороне
küljes	на (ёлке)
(kuuse k.)	
külm (-a, -a)	холод
külmem	холоднее
külmetama	заморозить
külmuma (-b)	замерзать
külvama (-n)	сеять
külvimasin	сеялка
(-a, -at)	
kümme	десять
(-ne, -met)	
kündma	пахать
(-nan, -da)	
küps (-e, -et)	спелый, зрелый
küpsetama	испечь
(-n)	
küsima (-n)	спросить
küsimus	вопрос
(-e, -t)	
kültma (-tan, -tta)	топить

L

laadi ma (-n)	нагружать
laag ler (-ri, -rit)	лагерь
labida s (-, -t)	лопата
la du (-o, -du)	склад
laena ma (-n)	одолжить
laev (-a, -a)	корабль
lagi (lae, lage)	потолок
lahk (-u, -ku)	пробор (волос)
lahing (-u, -ut)	сражение
lahti	открыт (-a, -o)
laisk (-a, -ka)	ленивый (-ая, -ое)
lak kuma	лизать
(-un, -kuda)	
lama ma (-n)	лежать
lambakar li	стадо овец
(-ja, -ja)	

lam mas	овца
(-ba, -mast)	
lam p (-bi, -pi)	лампа
langema	падать
lap p (-i, -pi)	тряпка
laps (-pse, -st)	дитя
lapsepõlv	детство
(-e, -e)	
las	пусть
laskeava	амбразура
las kma (-en)	пустить; стрелять
laste aed (-aia, -aeda)	детский сад
lastepere	детвора
(-, -t)	
lai tv (-dva, -tva)	верхушка (дерева)
laud (-a, -da)	стол
laud (-a, -da)	доска; стол
laul (-u, -u)	песня
laul ma (-an, -da)	петь
lau p (-ba, -pa)	лоб
laupäev (-a, -a)	суббота
lause (-, -t)	предложение
leedulaine	литовец
(-se, -st)	
leek (-gi, -ki)	пламя
lehm (-a, -a)	корова
leht (-e, -te)	лист
leian vt.	
leidma	
lei b (-va, -ba)	хлеб
lei dma (-an, -da)	найти
leil (-i, -i)	пар (в бане)
len dama	летать
(-dan, -nata)	
lendur (-i, -it)	лётчик
lennuk (-i, -it)	самолёт
liblikas (-, -t)	бабочка
liha (—)	мясо
liht ne (-sa, -sat)	простой (-ая, -ое)
liidan vt.	
liitma	
hiduvabari k	союзная республика
(-gi, -ki)	

liilkuma (-gun, -kuda)	двигаться
liit (liidu, liitu)	союз
liiltma (-dan, -ta)	соединять
lill (-e, -e)	цветок
lilla (-, -t)	лиловый
lin d (-nu, -du)	птица
linit (-di, -ti)	лента
lip p (-u, -pu)	флаг
liiv (-a, -a)	песок
lina (—)	лён
lipuheiska- mine	поднятие флага
lohutama	утешать
loe vt. lugema	
loss (-i, -i)	замок
lubi (lubja, lupja)	известь
lubjakivi (—)	известняк
loodekaar (-e, -t)	северо-запад
loodusvara (—)	природное богатство
looja minema	заходить
loom (-a, -a)	животное
looma (loon, lõin, luua)	создать
luba (loa, luba)	разрешение (здесь: воля)
luba ma (-n)	позволить
lugema (loen, lugeda)	читать
lukk sepp (-sepa, -seppa)	слесарь
lukuauk (-gu, -ku)	замочная скважина
lukus	заперта на ключ
lumehang (-e, -e)	сугроб
lumehelbed	снежинки
lumi (lume, lund)	снег
lund vt. lumi	
lusikals (-, -t)	ложка
luuletus (-e, -t)	стихотворение

lõbus (-a, -at)	весело; весёлый (-ая, -ое)
lõbusalt	весело
lõhki ajama	порвать
lõh kuma (-un, -kuda)	сломать
lõhnalma (-b)	пахнуть
lõi (trummi)	бил (в барабан)
lõilkama (-kan, -gata)	резать; стричь (волосы)
lõkketulli (-le, -ld)	костёр
lõpetalma (-n)	кончить
lõpp (lõpu, lõppu)	конец
lõppema (lõpeb)	кончиться
lõu g (-a, -ga)	подбородок
lõuna (-, -t)	обед
lõunaküljel	на южной стороне
lõunalaud (-a, -da)	обеденный стол
läbi (akna)	через (окно)
läheb vt. minema	
lähedal	близко
lähemale	ближе
lähene ma (-n)	приближаться
lailge (-ke, -get)	блеск
lät lane (-se, -st)	латыш
lööma (löön, lõin, lüüa)	ударять
lühemaks	короче
lühike (-se, -st)	короткий (-ая, -ое)

М

ma vt. mina	
maa (-, -d)	земля
maa-alune käik	подземный ход
maakera (—)	земной шар
maal	в деревне
maaller (-ri, -rit)	маляр
maalima (-n)	красить

maasikals	земляника
(-, -t)	
madal (-a, -at)	низкий (-ая, -ое)
madalal	низко
madrats (-i, -it)	матрац
maetakse	хоронят
magalma (-n)	спать
mage (-da, -dat)	пресный (-ая, -ое)
magus (-a, -at)	сладкий (-ая, -ое)
magusroog (-roa, -rooga)	сладкое
maha (kukkuma)	(упасть) на землю
maha laskma	застрелить
maials (-, -st)	лакомый
maipüha	праздник 1-го мая
mais (-i, -i)	кукуруза
maitselma (-b)	отведать
maja (—)	дом
maks (-u, -u)	плата
maksab	стоит
male (-, -t)	шахматы
mangulma (-n)	клянчить
malpp (-pi, -ppi)	портфель
marli (-ja, -ja)	ягода
marmor (-i, -it)	мрамор
marssima (-sin, -ssida)	маршировать
matma (-an, -ta)	хоронить
matusetalitus (-e, -t)	похороны, погребение
meeldi ma (-n)	нравиться
mees (mehe, meest)	мужчина
meie	мы
meil	у нас
mere mees (-mehe, -meest)	моряк
mesi (mee, mett)	мёд
mesikä pp = karu (-pa, -ppa)	

mesilaine (-se, -st)	пчела
mets (-a, -a)	лес
mett vt. mesi	
midagi	что-то
miinus (-e, -st)	минус
miiting (-u, -ut)	митинг
miks	почему
millal	когда
mille	чего
millega	чем
milleks	к чему
millest	из чего
milliline (-se, -st)	какой (-ая, -ое)
mina (minu, mind)	я
(ei) mingit (tööd)	никакой (работы)
minema (lähen)	итти
minna	итти
minu	мой (моя, моё)
mis	что
(ei) miski	ничто
missugune	какой, какая, какое
mitu	сколько
mitmesugused	разные
muiste	встарину
mulle	мне
mullikals (-, -t)	тёлка
muna (—)	яйцо
mune ma (-b)	нести яйца
mur dma (-ran, -da)	ломать
murdma (maha)	задушить
murdu ma (-n)	сломаться
must (-a, -a)	чёрный (-ая, -ое)
mustikad	черника
muud	другие
muusika (-, -t)	музыка
mõistatus (-e, -t)	загадка
mõju ma (-n)	подействовать
mõlemad	оба
mõnikord	иногда

mõnli (-e, -da)	несколько
mõru (—)	горький (-ая, -ое)
mõtlemata	думать
mägi (mäe, mäge)	гора
mälestama (-n)	вспомнить
mängilma (-n)	играть
mängulasi (-asja, -asja)	игрушка
märk (-gi, -ki)	метка
märkama (-kan, -gata)	заметить
märq (-ja, -ga)	мокрый (-ая, -ое)
märkamatu	незаметно
märku andma	дать знак
määgilma (-b)	блеять
mööblil (-li, -lit)	мебель
mööda	мимо
(on) möödas	прошло
müdiselma (-b)	звучать, отда- ваться
mürtsulma (-b)	трещать
müts (-i, -i)	шапка
müüqile	на продажу
müüja (-, -t)	продавец
müüma (-n, -a)	продавать

N

nael (-a, -a)	гвоздь
nahk (-a, -ka)	кожа
naine (-se, -st)	жена; женщи- на
najal (puu n.)	опираясь на (дерево)
nalli (-ja, -ja)	шутка
natuke	немного
neil	у них
neli (-ja, -ja)	четыре
neljapäev (-a, -a)	четверг
nende	их
niidumasin (-a, -at)	косилка
niisama	также
niisutamata (-n)	орошать
niilt (-di, -ti)	нити

niitma (-dan, -ta)	косить
nimetav (-a, -at)	именительный (падеж)
nimeli (-e, -e)	имя
nina (—)	нос
no kk (-ka, -kka)	клюв
no kkima (-kin, -kkida)	клевать
noor (-e, -t)	молодой (-ая, -ое)
nuga (noa, nuga)	нож
nu kk (-ku, -kku)	кукла
numbler (-ri, -rit)	цифра
nurgas vt. nurk	
nurk (-ga, -ka)	угол
nurm (-e, -e)	поле
nut ma (-an, -ta)	плакать
nuttus	плача
nuuskama (nina)	сморгаться
nuusutamata (-n)	нюхать
nõelulma (-n)	штопать
nõid (-a, -da)	колдун
nõnda	так
nõrk (-ga, -ka)	слабый (-ая, -ое)
nõu	замысел
nõukogude	советский (-ая, -ое)
Nõukogude Eesti	Советская Эс- тония
Nõukogude Liit	Советский Союз
nõus olema	согласиться
nädal (-a, -at)	неделя
näen vt. nägema	
nägema (näen, näha)	видеть
nägemiseni	до свиданья
nägu (näo, nägu)	лицо

näha vt. nägema	
näib	кажется
näidis (-e, -t)	образец
näitaja (-, -t)	показатель
näitama (-tan, -data)	показать
nälq (-ja, -ga)	голод
näljalne (-se, -st)	голодный (-ая, -ое)
näo vt. nägu	
näub	мяукает
nääripuu (-, -d)	новогодняя ёлка
nääripäev	новый год
nööp (-bi, -pi)	пуговица
nüüd	теперь

О

oa — omastav	от uba
odav (-a, -at)	дешёвый (-ая, -ое)
oks (-a, -a)	сук
oktoober (-ri, -rit)	октябрь
(on) olemas	есть, существу- ет
olen	(я)есмы
olge	будьте
oli	был (-а, -о)
oma	свой (-я, -ё)
omastav (-a, -at)	падеж kelle? mille?
on	есть
onu (—)	дядя
orav (-a, -at)	белка
orli (-ja, -ja)	раб
osa (—)	часть
osastav (-a, -at)	падеж keda? mida?
osavasti	ловко, умело
oskama (-n)	уметь
ostma (-an, -a)	купить
osuti (-, -t)	стрелка
ots (-a, -a)	конец
otsas (laost)	нет (на складе)
otse	прямо

otsima	искать
(-n, -da)	
otsustama (-n)	решить
ootama (-tan, -data)	ждать
ootel	в ожидании

Р

paar (-i, -i)	пара
paber (-i, -it)	бумага
paberikorv (-i, -i)	корзина для бумаги
pada (paja, pada)	котёл
paldi (-dja, -tja)	подушка
paekivi (—)	известняк
pagar (-i, -it)	пекарь
paha	дурной (-ая, -ое)
pahaselt	сердито
paistama (-ab, -a)	светить
pakalne (-se, -st)	мороз
pakk (-ku, -kku)	чурбан
paks (-u, -u)	густой; толстый
palav (-a, -at)	горячий (-ая, -ее)
palavalt	жарко
palitu (-, -t)	пальто
palju	много
palk (-ga, -ka)	жалованье, оклад
pall (-i, -i)	мяч
palulma (-n)	просить
panema (-n, -panna)	класть, положить
paraad (-i, -i)	парад
parandama (-n)	починить; поправлять (ошибки)
parem	лучше
parem (-a, -at)	правый (-ая, -ое)
paremini	лучше
parim (-a, -at)	наилучший (-ая, -ее)

par k (-gi, -ki)	парк
par t (-di, -ti)	утка
pass (-i, -i)	паспорт
pasun (-a, -at)	горн, труба
pea (-, -d)	голова
peal (kus?)	на
peale (kuhu?)	на
pealinn (-a, -a)	столица
(ma) pean	я должен (-на)
peas	на голове
peatama	остановить
(autot)	
peatu ma (-n)	остановиться
peeg el (-li, -lit)	зеркало
peen ar (-ra, -art)	грядка
peelt (-di, -ti)	свёкла
pehme (-, -t)	мягкий (-ая, -ое)
pere (-, -t)	семья
perekon d (-na, -nda)	семья
perel mees (-mehe, -meest)	хозяин
perenai ne (-se, -st)	хозяйка
pesa (—)	гнездо
pesel ma (-n, -pesta)	мыть
pesu (—)	бельё
pesu pesema	стирать бельё
pidu (peo, pidu)	праздник
pidulikult	торжественно
pigi	смола
piim (-a, -a)	молоко
pikemaks	длиннее
pikk (-ka, -kka)	длинный (-ая, -ое)
pikkamisi	медленно
pildiraamat (-u, -ut)	книжка с картинками
pilduma (-lun, -duda)	метать, бросать
pilgutama (silmi)	моргать (глазами)
pill (-i, -i)	музыкальный инструмент

pilli mees, (-mehe, -meest)	музыкант
pilt (pildi, pilti)	картина
pilv (-e, -e)	облако, туча
pime (-da, -dat)	тёмный (-ая, -ое); слепой (-ая, -ое)
pime	темно
pinal (-i, -it)	пенал
pin k (-gi, -ki)	скамейка
pints el (-li, -lit)	кисть
pioneer (-i, -i)	пионер
pirn (-i, -i)	груша
pisut	немножко
pliiats (-i, -it)	карандаш
plii t (-di, -ti)	плита
ploom (-i, -i)	слива
poeg (poja, poega)	сын
pois s (-si, -ssi)	мальчик
pohlad	брусника
pommita ma (-n)	бомбардировать
poog en (-na, -nat)	лист (бумаги)
pool (-e, -t)	половина
poole (võidu p.)	к (победе)
pootal d (-la, -lda)	подмётка
porgand (-i, -it)	морковь
post (-i, -i)	столб; почта
post pakk (-paki, -pakki)	почтовая посылка, пакет
postkaar t (-di, -ti)	почтовая карточка
postkast (-i, -i)	почтовый ящик
pott (poti, potti)	горшок
praadima (praen)	жарить
praegu	сейчас

praetud (kala)	жареная (рыба)
prillid	очки
proovilma (-n)	пробовать
pruun (-i, -i)	коричневый
pruun/süsi (-söe, -sütt)	бурый уголь
pruunid	бурые волосы
juuksed	
pu der (-dru, -tru)	каша
puh as (-ta, -ast)	чистый (-ая, -ое)
puhast alma (-n)	чистить
puh kama (-kan, -ata)	отдыхать
puhkepäev (-a, -a)	выходной день
puhtaks puhkima	стирать
puhu ma (-n)	дуть
pulk (-ga, -ka)	палочка; ступень лестницы
runaarmeelane (-se, -st)	красноармеец
runalipp (-lipu, -lippu)	красное знамя
runane (-se, -st)	красный (-ая, -ое)
purunelma (-b)	разбиться
puu (-, -d)	дерево
puudu ma (-n)	отсутствовать
puur (-i, -i)	клетка
puurima (läbi)	просверлить
puusärk (-gi, -ki)	гроб
puutulma (-n)	тронуть
puuvill (-a, -a)	хлопок
põgenelma (-n)	бежать, спастись бегством
põhi (korvi)	дно
põhi (põhja, põhja)	север
põld (põllu, põldu)	поле
põleima (-n)	гореть
põletama	жечь

põud (põua)	засуха
põlevkivi (—)	горючий сланец
põrand (-a, -at)	пол
põrm (-u, -u)	прах
põrsals (-, -st)	поросёнок
põsk (-e, -ke)	щека
põõsas (-, -st)	куст
päev (-a, -a)	день
päeval	днём
päevalill (-e, -e)	подсолнечник
pähe	в голову
pähklel (-li, -lit)	орех
päike (-se, -st)	солнце
(uks) pärani	настежь
pärast	после
pääsuke (-se, -st)	ласточка
pöördulma (-n)	обратиться
püha (—)	праздник
pühapäev (-a, -a)	воскресенье
pühitse ma (-n)	праздновать
püh kima (-in, -kida)	мести, вытирать
püksid	брюки
püss (-i, -i)	ружьё
püstitama	воздвигнуть
püsti tõusma	встать
püü'dma (-an, -da)	стараться
püüdma (kinni)	поймать

R

raadio (-, -t)	радио
raamat (-u, -ut)	книга
raasuke (-se, -st)	крошка
rabise ma (-b)	стучать, дробить
raha (—)	деньги
rahasaadetis (-e, -t)	денежная посылка
rahe (-, -t)	град
rahu (—)	мир (спокойствие)
rahule jätma	оставить в покое

rahulik	спокойный (-ая, -ое)
(-ku, -kku)	
rahvals (-, -st)	народ
raiu ma (-n)	рубить
rajalma (-n)	основать
ranits (-a, -at)	ранец
raputa ma (-n)	трясти
raske (-, -t)	тяжёлый (-ая, -ое)
raskesti	тяжело
rasv (-a, -a)	жир
rasvalne	жирный (-ая, -ое)
(-se, -st)	
raitas (-tta, -tast)	колесо
ratsa mees (-mehe, -meest)	всадник
ratsa vägi, (-väe, -väge)	конница
rauld (-a, -da)	железо
raudtee (-, -d)	железная доро- га
raudteeliin (-i, -i)	линия ж. д.
reba ne (-se, -st)	лисица
redel (-i, -it)	лестница
redis (-e, -t)	редиска
reede (-, -t)	пятница
regi (ree, rege)	дровни
reha (—)	грабли
rehala	рига
revolutsioon (-i, -i)	революция
rida (rea, rida)	ряд
riided	одежда
riidekauplus (-e, -t)	мануфактур- ный магазин
riie (riide, riiet)	материя
riietu ma (-n)	одеваться
riietus (-e, -t)	одежда
riis (-i, -i)	рис
riiul (-i, -it)	полка
ri nd (-nna, -nda)	грудь
ringi (jooksma)	(бегать) кру- гом
ri nne (-nde, -nnet)	фронт

rippuma (ripun, rippuda)	висеть
riputa ma (-n)	повесить, ве- шать
ristleja (-a, -t)	крейсер
ristpael (-a, -a)	бандероль
rivi (—)	строй
rohi (rohu, rohtu)	трава
rohkem	больше
rohukauplus (-e, -t)	аптекарский магазин
rong (-i, -i)	поезд
rongkäik (-gu, -ku)	демонстрация
rood (-u, -u)	рота
roos (-i, -i)	роза
rumal (-a, -at)	глупый (-ая, -ое)
rusikals (-, -t)	кулак
ruttu	скоро
ruumika s (-, -t)	просторный (-ая, -ое)
rõõmsalt	весело
rõõm lus (-sa, -sat)	весёлый
rän dama (-dan, -nata)	странствовать
rätsep (-a, -at)	портной
rätt (räti, rätii)	платок
rõhkima (-in, -kida)	хрюкать
rööv el (-li, -lit)	разбойник
rööv ima (-n)	грабить
rün dama (-dan, -nata)	атаковать
rünnak (-u, -ut)	атака
S	
saal das (-pa, -bast)	сапог
saal (-i, -i)	зал
saama (saan)	получить
saama (saan)	стать
saapad	сапоги
saaltma (-dan, -ta)	послать

saba (—)	хвост -
sadama (sajab)	идёт (дождь)
sageli	часто
sahise ma (-b)	шелестеть
sai (-a, -a)	булка
sai —	прош. вр. от saama
sajab (vihma)	идёт (дождь)
saksa	немецкий (-ая, -ое)
Saksamaa (-, -d)	Германия
salat (-i, -it)	салат
salk (-ga, -ka)	отряд
sama = see-sama	тот самый
samm (-u, -u)	шаг
sarv (-e, -e)	рог
saun (-a, -a)	баня
saun (-a, -a)	лачуга
saunik (-u, -ut)	бобыль
savi (—)	глина
seadus (-e, -t)	закон
sea vt. siga	
seal	там
sealiha (—)	свинина
sealt	оттуда
see	этот (эта, это)
seesama	тот же самый
seelp (-bi, -pi)	мыло
sees	внутри
sein (-a, -a)	стена
seinakell (-a, -a)	стенные часы
seinaleht (-e, -te)	стенгазета
seisma jääma	остановиться
seits e (-me, -et)	семь
sel g (-ja, -ga)	спина
selga panema	надеть
selge (-, -t)	ясно; ясный (-ая, -ое)
seljas	надет (-а)
seljas (hobuse)	верхом (на л.)
selle (nimi)	(имя) того
sellepärast	поэтому

seltsilmees (-mehe, -meest)	товарищ
seltsis	вместе
sepp (sepa, seppa)	кузнец
sest	потому что
sibul (-a, -at)	лук
sidekontor (-i, -it)	контора связи
sig a (sea, siga)	свинья
siia	сюда
siin	здесь
siis	тогда
sile (-da, -dat)	гладкий (-ая, -ое)
silita ma (-n)	гладить
silm (-a, -a)	глаз
sina	ты
sinilill (-e, -e)	голубая перелеска
sinil ne (-se, -st)	синий (-ая, -ее)
sin k (-gi, -ki)	ветчина
sinna	туда
sinu (end) sirgu ajama	твоё выпрямляться
sir p (-bi, -pi)	серп
sitke (-, -t)	вязкий (-ая, -ое)
soe (sooja, sooja)	тепло, теплый
sohva (-, -t)	диван
soojalt	тепло (как?)
so kk (-ki, -kki)	носок
sool (-a, -a)	соль
soolane (-se, -st)	солёный (-ая, -ое)
soolatoos (-i, -i)	солонка
soomus (-e, -t)	чешуя (у рыб); броня (у броненосца)
soov (-i, -i)	желание
soovi ma (-n)	желать
stalin lik (-liku, -likku)	сталинский
sugulane (-se, -st)	родственник

suhk ur (-ru, -rut)	сахар
sulkk (-ka, -kka)	чулок
sula ma (-b)	таять
sulepea (-, -d)	ручка
suletud	закрыто
sul g (-e, -ge)	перо
sul gema (-en, -geda)	закрыть
sulle	тебе
summa (-, -t)	сумма
supivaag en (-na, -nat)	миска
supp (-pi, -ppi)	суп
sure ma (-n, surra)	умереть
suri	умер (-ла)
(on) surnud	умер (-ла, -ли)
suu (-, -d)	рот
suusatama	кататься на лы- жах
suultma (-dan, -ta)	быть в состоя- нии (нести)
suvi (-e, -e)	лето
suvilne (-se, -st)	летний (-яя, -ее)
sõ ber (-bra, -pra)	друг
sõda (sõja, sõda)	война
sõdur (-i, -it)	солдат
sõida	поезжай
sõit (-du, -tu)	езда
sõitja (-, -t)	ездок
sõja mees (-mehe, -meest)	воин
sõna (—)	слово
sõnnik (-u, -ut)	навоз
sõprus (-e, -t)	дружба
sõrm (-e, -e)	палец
sõstrad	смородина
sõtkulma (-n)	месить
sõtta (kuhu?)	на войну
säh!	на! (возьми)
sära ma (-n)	сверкать
särk (-gi, -ki)	рубашка
söölk (-gi, -ki)	еда

söö ma (-n, süüa)	есть
süda (-me, -nt)	сердце
sügis (-e, -t)	осень
sülle võtma (last)	взять на руки
sünnipäev (-a, -a)	день рождения
süü (-, -d)	вина
süüa — vt. sööma	
süültama (-tan, -data)	зажечь, зажи- гать

Т

ta (-, teda)	он (она, оно)
Taara (-, -t)	главное божес- тво у древ- них эстонцев
taeva s (-, -st)	небо
taga (puu taga)	за (деревом)
taga ajama	гоняться
tagapool	позади
tagasi (andma)	(дать) сдачи
taguma (taon, taguda)	ковать
taha jääma	отстать (часы)
tahan	хочу
talhe (-hte, -het)	воля
tah tma (-an, -ta)	хотеть
tahtmi ne (-se, -st)	хотение, жела- ние
tahv el (-li, -lit)	доска классная
taig en (-na, -nat)	тесто
taim (-e, -e)	растение
tal	у него (неё)
(saapa) tal d (-la, -da)	подмётка
taldrik (-u, -ut)	тарелка
tallanah k (-a, -ka)	подошвенная кожа
talv (-e, -e)	зима
tamm (-e, -e)	дуб
tank (-i, -i)	танк
tankist (-i, -i)	танкист

tantsilma (-n)	танцевать
tap ma (-an, -pa)	убивать
tar k (-ga, -ka)	умный
tasa	тихо
tasku (-, -t)	карман
taskukell (-a, -a)	карманные ча- сы
taskurä tt (-ti, -tti)	носовой платок
tass (-i, -i)	чашка
tasu (—)	вознагражде- ние
tatar (tatra)	гречиха
tatarlaine (-se, -st)	татарин
teade (teate)	весть; повестка
tealdma (-n, -da)	знать
teat er (-ri, -rit)	театр
tee (-, -d)	чай
tee (-, -d)	дорога
tee (vt. tegema)	делай
teekann (-u, -u)	чайник
teelauld (-a, -da)	чайный стол
teemasin (-a, -at)	самовар
teen er (-ri, -rit)	слуга
teenilma (-n)	служить
tegema (teen, teha)	делать
tegin	делал (-a)
teha (vt. tegema)	делать
tehas (-e, -t)	завод
tehtud	сделано
teie	вы
teil	у вас
teilne (-se, -st)	другой (-ая, -ое)
teinekord	другой раз
teisipäev (-a, -a)	вторник
tel kk (-ki, -kki)	одеяло
telefon (-i, -i)	телефон

tel k (-gi, -ki)	шалаш
tellilma (-n)	заказать
tellis (-e, -t)	кирпич
tema (-, teda)	он (она, оно)
tera (—)	зерно
terav (-a, -at)	острый, остёр
tere	здравствуй
teretalma (-n)	здороваться
tervis (-e, -t)	здоровье
tervitalma (-n)	поздравлять
tervitus (-e, -t)	поздравление
tibu (—)	цыплёнок
tihalne (-se, -st)	синица
tihti	часто
tiil b (-va, -ba)	крыло
tii k (-gi, -ki)	пруд
tikk (tiku, tikku)	спичка
tikutoos (-i, -i)	спичечная ко- робка
tindipol tt (-ti, -tti)	чернильница
tin t (-di, -ti)	чернила
tisler (-i, -it)	столяр
toa (vt. tuba)	
toht tima (-in, -tida)	мочь, сметь
toimetalma (-n)	редактировать
toilt (-du, -tu)	пища
toiltma (-dan, -ta)	кормить
tomat (-i, -it)	томат, поми- дор
ton t (-di, -ti)	привидение
tool (-i, -i)	стул
tool ma (-n, tuua)	принести
toominga s (-, -t)	черёмуха
toonekur q (-e, -qe)	аист
tore (-da, -dat)	великолепный
torkima (torqin)	тыкать
torm (-i, -i)	буря
tor mama (-man, -mata)	мчаться
tosin (-a, -at)	дюжина
traktor (-i, -it)	трактор
tramm (-i, -i)	трамвай

tre|pp (-pi, -ppi) лестница
 tribüün (-i, -i) трибуна
 triikima гладить
 (-gin, -kida) (бельё)
 triikrauld утюг
 (-a, -da)
 trumm (-i, -i) барабан
 trükkima печатать
 (-kin, -kkida)
 tuba (toa, tuba) комната
 tubli (-, -t) бравый
 tugev (-a, -at) сильный ((-ая,
 -ое)
 tuis|k (-u, -ku) метель
 tuis|kama мести (снег
 (-kan, -ata) метёт)
 tul|kkuma дремать
 (-kun, -kkuda)
 tuksu|ma биться (как
 (-n, -da) сердце)
 tule|ma притти
 (-n, tulla)
 tuletikk спичка
 (-ku, -kku)
 tuletõrjuja пожарный
 (-, -t)
 tuli (tule, tuld) огонь
 tuli (vt. tulema) пришёл ((-ла)
 tuliline (-se, -st) горячий ((-ая,
 -ее)
 tulista|ma (-n) стрелять
 tun|d (-ni, -di) урок; час
 tun|dma чувствовать
 (-nen, -da)
 tungilma врываться
 (-n, -da)
 tunnikell (-a, -a) часы
 (üles) tunnis- признать
 talma (-n)
 tur|g (-u, -gu) рынок
 turvas (turba) торф
 tutvulma (-n) познакомиться
 tutvusta|ma (-n) познакомить
 tuul (-e, -t) ветер
 tuula|ma веять (зёрна)
 (-n, -ta)
 tuule|lipp флюгер
 (-lipu, -lippu)
 tõeline (-se, -st) настоящий

tõesti взаправду
 tõi (vt. tooma) принёс ((-ла)
 tõld (tõlla, карета
 tõlda)
 tõmbama тянуть
 (-ban, -mata)
 tõsi правда
 tõsiselt серьёзно
 tõst|ma (-an, -a) поднимать
 tõst|ma (-an, -a) разливать (суп)
 tõusma (püsti) встать
 tõusma восходить
 (päike t.)
 tädi (—) тётя
 tähenda|ma (-n) означать
 täht (-e, -te) звезда
 täht|kiri (-kirja, заказное
 -kirja) письмо
 tähtis (isik) важное (лицо)
 täiesti совсем
 täis полный
 täitma исполнить
 (tahtmist) (волю)
 täitsa совсем
 täna сегодня
 tänal|ma (-n) благодарить
 tänav (-a, -at) улица
 tänu (—) благодарность
 tänuga с благодар-
 ностью
 tänulik (-u, -ku) благодарный
 tä|pp (-pi, -ppi) пятно
 täpselt точно
 töö (-, -d) работа
 töö|koda (-koja, мастерская
 -koda)
 tööline рабочий
 (-se, -st)
 tööpäev (-a, -a) рабочий день
 töörahvas трудящиеся
 (-, -st)
 töota|ma (-n) работать
 töotav (-a, -at) работающий
 tüdruk (-u, -ut) девочка
 tühi (-ja, -ja) пустой ((-ая,
 -ое)
 tühjalt с пустыми ру-
 ками
 tükk (-ki, -kki) кусок

tüli (—)	ссора
tüür (-i, -i)	руль
tüürilmees	рулевой
(-mehe, -meest)	
tütär (tütre, tütart)	дочь

U

uba (oa, uba)	боб
ude (-me, -t)	пушинка
uhke (-, -t)	гордый (-ая, -ое)
uim (-e, -e)	плавник
uinulma (-n)	заснуть
uislk (-u, -ku)	конёк
uisud	коньки
uisutalma (-n)	кататься на к.
ujulma (-n)	плавать
uks (ukse, ust)	дверь
ukselinik (-gi, -ki)	дверная ручка
ul guma (-un)	ныть
umb rohi	сорная трава
(-rohu, -rohtu)	
unelnägu (-näo, -nägu)	сновидение
unes	во сне
uni (une, und)	сон
ur gas (-ka, -gast) = väike	koobas
us kuma (-un, -kuda)	верить
uudis (-e, -t)	новость
uus (uue, uut)	новый (-ая, -ое)
uutmoodi	по-новому

V

vaadates	смотря
vaaltama (-tan, -data)	смотреть
vaarikad	малина
vaas (-i, -i)	ваза
vaba (—)	свободный (-ая, -ое)

vabalt	свободно
(palun) vaban- dust	извините
vabrik (-u, -ut)	фабрика
vaelne (-se, -st)	бедный (-ая, -ое)
vaenlane (-se, -st)	враг
(ilma) vaevata	легко, без труда
vahel	между
vahel	иногда
vahetama (-n)	менять
vahetund (-ni, -di)	перемена
vah tima (-in, -tida)	смотреть
vahva (-, -at)	храбрый (-ая, -ое)
vahvalt	храбро
vaid	а
vaidlema	спорить
(-dlen, -elda)	
vaikima (-n)	молчать
valama (-n)	лить
valetama (-n)	лгать
valesti	неверно
valge (-, -t)	белый (-ая, -ое)
valgus (-e, -t)	свет
valgustatud	освещённый (-ая, -ое), освещён (-а, -о)
vali	громкий (го- лос), сильный (ве- тер)
valmis	готов (-а, -о)
valmistama (-n)	готовить
valmistulma (-n)	готовиться
valu (—)	боль
valus	больно
valvama	сторожить
valvepostil	на посту, на страже
vana (—)	старый (-ая, -ое)

vanaema (—) бабушка
 vanaisa (—) дедушка
 vana|mees старик
 (-mehe,
 -meest)
 vanasõna (—) пословица
 vanemad родители
 vankler (-ri,
 -rit) телега
 valpp (-pi, -ppi) герб
 valpper (-pra,
 -prat) = vahva
 varlas (-ga, -ast) вор
 varastajama (-n) воровать
 vars (varre,
 vart) стебель
 varsti скоро
 var|vas (-ba,
 -vast) палец ноги
 vasak (-u, -ut) левый (-ая,
 -ое)
 vasakul налево
 vasar (-a, -at) молот
 vasika|s (-, -t) телёнок
 vastajama (-n,
 -ta) ответить
 vastu (kivi) о (камень)
 vedama (vean) везти
 vedur (-i, -it) паровоз
 veel ещё
 veerand (-i, -it) четверть
 ven|d (-na, -da) брат
 vene (ajaleht) русская (га-
 зета)
 venelaine (-se,
 -st) русский
 vennali|k (-ku,
 -kku) братский (-ая,
 -ое)
 vesi (vee, vett) вода
 vest (-i, -i) жилет
 vest|lema беседовать
 (-len, -elda)
 vestlus (-e, -t) беседа
 viga (vea, viga) ошибка
 vihalne (-se, -st) сердитый (-ая,
 -ое)
 vihik (-u, -ut) тетрадь
 vihm (-a, -a) дождь
 vihmane (ilm) дождливая
 viilma (-n, -a) вести

viimalne последний (-ая,
 -se, -st) -ее)
 viimaks наконец
 viis (-i, -i) мотив
 viis (-e, -t) пять
 vikerkaar радуга
 (-e, -t)
 vile (-, -t) свисток
 vilistama (-n) свистеть
 viljapeks молотьяба
 (-u, -u)
 viljapuu (-, -d) плодвое де-
 рево
 viljasaak (-gi,
 -ki) уржай
 vill (-a, -a) шерсть
 vingulma (-n) плакать, виз-
 жать
 virk (-ga, -ka) прилежный
 (-ая, -ое)
 viskama (-kan,
 -ata) бросать
 voodi (-, -t) постель
 voodilina (—) простыня
 voolama (-n) течь
 vorst (-i, -i) колбаса
 või (-, -d) масло (живот-
 ное)
 või или
 (ei) või (не) может
 võib-olla может быть
 võidukals (-, -t) победоносный
 võileib (-va,
 -ba) бутерброд
 vöi|ma (n) мочь
 võin (я) могу
 võim|lema делать гимна-
 (-len, -elda) стику
 võilt (-du, -tu) победа
 võistlema сражаться
 (-tlen, -delda)
 võiltma (-dan,
 -ta) победить
 võrdlus (-e, -t) сравнение
 võrk (-gu, -ku) сеть
 võtli (-me, -it) ключ
 võtma (-an,
 -ta) взять
 võõrasema (—) мачеха

võõrastemaja (—)	гостиница
väga	очень
vägiltegu (-teo, -tegu)	подвиг
vähe	мало
väike (-se, -st)	маленький (-ая, -ое)
välja	бон
väljak (-u, -ut)	площадь
väljas	на дворе
väljulma (-n)	выйти
värv (-a, -at)	ворота
värske (-, -t)	свежий (-ая, -ее)

värv (-i, -i)	цвет
värvikast (-i, -i)	коробка красок
värvima (-n, -da)	красить
väsimä (-n)	устать
väsinud	усталый (-ая, -ое)

Õ

õde (õe, õde)	сестра
õhk (õhu, õhku)	воздух
õhkkama (-kan, -ata)	вздыхать
õhtu (-, -t)	вечер
õhtul	вечером
õhtusööik (-gi, -ki)	ужин
õhus	в воздухе
õigesti	правильно
õigus (-e, -t)	правда
õitsema (-n)	цвести
õlal	на плече
õlg (õla, õlga)	плечо
õlg (õle, õlge)	солома
õli (—)	масло; керосин
õmbleja (-, -t)	швея
õmblema (-blen, -melda)	шить
õnn (-e, -e)	счастье

õnnelik (-ku, -kku)	счастливый (-ая, -ое)
õnnetu (-, -t)	несчастный (-ая, -ое)
õpetaja (-, -t)	учитель
õpilane (-se, -st)	учащийся
õppima (-in, -pida)	учиться
õudne (-se, -set)	страшный (-ая, -ое)
õues	на дворе
õun (-a, -a)	яблоко

Ä

äkki	вдруг
ämb er (-ri, -rit)	ведро
ära	прочь
äratalma (-n)	будить
ärge (tulge)	не (придите)
ärkama (-kan, -gata)	проснуться
ääres	у

Ü

üeldud (vt. üt- lema)	сказано
öö (-, -d)	ночь
ööbik (-u, -ut)	соловей
öösel	ночью

U

üheaegselt	одновременно
üheksa	девять
ühenda ma (-n)	соединять
Ühendriigid	Соединённые Штаты
ühes	вместе
üheskoos	вместе
ühevõrra	одинаково
ühine ma (n)	соединяться
ühteqi	ни одного
üks (ühe, üht)	один (одна, одно)

üksiktalunik (-ku, -kku)	единоличник
üksteiselt	друг от друга
ülal	наверху
ülalpool	выше
üle	через
ülemine (-se, -st)	верхний (-яя, -ее)
üles	вверх
ülikond (-na, -da)	костюм

ülikool (-i, -i)	университет
üliõpilaine (-se, -st)	студент
üumber	вскруг
ümbrik (-ku, -kku)	конверт
ümbrus (-e, -st)	окрестность
üsna	совсем
ütelda (-n, öelda)	сказать

Vastutav toimetaja M. Seledets.
Kaanejoonise valmistanud
A. Koemets.
Keeleline toimetaja M. Arro.
Tehniline toimetaja A. Sepp.

Ladumisele antud 29. III 1950.
Trükkimisele antud 22. IV 1950.
Trükiarv 5000. Paber 60×92, 1/16.
Trükipoognaid 13,25. Arvutuspoog-
naid 13,62. MB-03767. Trükikoda
„Kommunist“, Tallinn, Pikk tän. 2.
Tellimise nr. 1371.

Учебник эстонского языка III.

Rbl. 4.40.

Rbl. 4.40

A-18517

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 00454180 3